

PROJEKTS

4. pielikums
Metu konkursa (identifikācijas numurs LKM 2017/ 2)
nolikumam

Ekspozīcijas „Latvijas valsts izveidošana un Neatkarības karš. 1918.–1920.” tematiskais plāns

DEVĪZE:
„Tikai tām tautām tiesība uz savu valsti, kas grib un spēj to aizstāvēt. Un Latvija to gribēja un izdarīja.”
[Rīgas atbrīvošanas gada svētki.
Latvijas Vēstnesis – 1920. gada 11. novembris]

2017. gada augusts

Autors: Latvijas Kara muzeja Starpkaru vēstures nodaļas vadītāja Barba Ekmane

1. Ievads

Ceļš uz Latvijas valsts izveidi un Latvijas Republikas pasludināšanu.

Nodaļas uzstādījums:

Atspoguļot Latvijas valsts izveides priekšnosacījumus, ieskicēt politisko situāciju Latvijā 1918. gada novembra vidū un izcelt valsts pasludināšanu (kas to veica un kādos apstākļos).

Eksponāta kārtas numurs nodaļā un veids	Teksts un eksponāti, kas ataino sadaļu	Inventāra nr. un attēls, izm. (ja oriģ.)	Piezīmes par izlikšanu
---	--	--	------------------------

IEVADTEKSTS (taps vēlāk)

Teksts	Pirmā pasaules kara beigu posmā, 1917. gadā Latvijā arvien plašāku atbalstu guva ideja par nacionālo patstāvību. Aktīvi darbojās politiskās partijas un sabiedriskās organizācijas , kas izveidoja politiskas apvienības – Latviešu Pagaidu nacionālo padomi (LPNP) un Demokrātisko bloku		
Dokuments	Latvijas Sociāldemokrātijas biedra karte. 1917. gads. <i>Latvijas Sociāldemokrātija bija pirmā politiskā partija Latvijā (dibināta 1904. gadā), ilgstoši bija spiesta darboties nelegāli</i>	001. 	
Dokuments	Latviešu Nacionāldemokrātiskās partijas programma. 1917. gads. <i>Viena no 1917. gada pavasarī dibinātajām latviešu politiskajām partijām. Programmā iekļauta tā laika partiju prasība – Latvijas apvienošana etnogrāfiskajās robežās un autonomija</i>	002. 	
Fotogrāfija	1. maija mītiņš pie Džutas fabrikas Rīgā. 1917. gads. <i>Masveidīgi sabiedrības politiskā aktivitāte izpaudās mītiņos, sapulcēs un gājienos. Tajos demonstrēja atbalstu Latvijas autonomijai, Latvijas apvienošanai tās etnogrāfiskajās robežās, sāka izmantot sarkanbaltsarkano karogu</i>	003. 	Sadaļā LIELĀKAIS eksponāts, karogu varētu iekrāsot sarkanbaltsarkanu?

Fotogrāfija	Latviešu Pagaidu Nacionālās padomes valde. 1917. gada decembris No kreisās – 1.rindā: K. Bahmanis, J. Rubulis, V. Zamuēls, J. Palcmanis, K. Pauļuks; 2.rindā: V. Siliņš, O. Nonācs, K. Skalbe, J. Akurāters, E. Laursons. <i>1917. gada 13. oktobrī Petrogradā lielāko latviešu pilsonisko partiju pārstāvji nolēma dibināt nacionālu institūciju, kuras mērķis būtu izcīnīt Latvijai politiskas autonomijas tiesības. Organizāciju nodibināja Valkā 1917. gada 29. novembrī un nosauca par Latviešu Pagaidu Nacionālo padomi (LPNP)</i>	004. 	Jāizveido kolāža
Dokuments	<i>Kaut kas, kas raksturo LPNP ārpolitisko darbību (iespējams, Balfūra vēstuli?), jo īpaši nozīmīgs bija LPNP informatīvais darbs ārzemēs</i>	005.	
Fotogrāfija	Demokrātiskā bloka dibinātāji K. Ulmanis, P. Kalniņš, M. Valters, F. Menders, E. Bite. <i>1917. gada septembrī vācu okupētajā Rīgā nodibināja Demokrātisko bloku. Tas savas sēdes noturēja slepeni, jo vācu okupācijas iestādes bija aizliegušas latviešu politisko un pašpārvaldes organizāciju darbību</i>	006. 	
Dokuments	Demokrātiskā bloka pieņemtā Latvijas neatkarības rezolūcija. 1917. gada rudens	007.	
Teksts	1918. gada novembra sākumā Rīgā sapulcējās LPNP un Demokrātiskā bloka pārstāvji un 17. novembrī, izveidoja Latvijas priekšparlamentu – Tautas padomi . Tā bija leģitīma institūcija ar likumīgām tiesībām pasludināt Latvijas neatkarību		
CITĀTS no preses:	“Pēc lielajiem notikumiem vispārējā pasaules politikā domājams, ka tautas nodibinās savu valsts un sadzīves iekārtu uz plašiem demokrātiskiem pamatiem. Tādas pašas tiesības bez šaubām būs arī visām mazām tautībām un		

	tamlīdz arī mums latviešiem. Tā tad Latvijā, Igaunijā, Lietuvā un Polijā drīzumā būs jāgādā tautas priekštāvība uz plašiem pamatiem. Šinīs valstīs drīzumā ievēdama civilpārvaldība un jānokārto savas attiecības ar kaimiņu tautām. Domājams, ka pie vispārējā miera noslēgšanas visu to vēl plašāk un pamatīgām nodibinās un apstiprinās uz tautu pašnoteikšanās pamatiem.” Baltijas Vēstnesis. 1918. gada 16. novembris		
Dokuments	Tautas padomes sēdes protokols par Latvijas Republikas proklamēšanas kārtību. 1918. gada 17. novembris	008.	
Fotogrāfija	Latvijas Republikas neatkarības pasludināšana svinīgā Tautas padomes sēdē Rīgā. 1918. gada 18. novembris. Fotogrāfs V. Rīdzenieks	009.	Sadaļā LIELĀKAIS eksponāts
Fotogrāfija	Rīgas pilsētas Otrais teātris. Ap 1919. gadu. <i>Ēka, kurā 1918. gada 18. novembra pēcpusdienā notika svinīgā Tautas padomes sēde. Mūsdienās ēkā atrodas Latvijas Nacionālais teātris</i>	010.	
Dokuments	Latvijas Tautas padomes deklarācija par Latvijas Republikas pasludināšanu. Rīga, 1918. gada 18. novembris	011.	
Dokuments	Laikraksta “Līdums” izdota ekstratelegramma. 1919. gada 19. novembris. Latvijas Nacionālās bibliotēkas krājums	012.	

Pastkarte	Pastkarte ar Latvijas Republikas karogu. Nosūtīta kā apsveikums par godu Latvijas valsts pasludināšanai. 1919. gada 22. novembris. <i>Dievs dod mūsu tēvu zemei / ziedu laikus piedzīvot! / Sveika brīvā Latvijā!</i>	013. [8,4 x 13,3 cm]	ORIGINĀLS Jābūt redzamai no abām pusēm
Dokuments	Vācu militāro iestāžu izsniegtā pase Ērikam Zuitiņam, izdota 1918. gada 18. novembrī. <i>1918. gada novembra vidū reālā vara Latvijā joprojām atradās vācu okupācijas iestāžu rokās</i>	014. 	ORIGINĀLS
CITĀTS	No Kompjeņas pamiera līguma starp Vāciju un Sabiedrotajiem, noslēgtu 1918. gada 11. novembrī, ar kuru Vācija atzina savu sakāvi Pirmajā pasaules karā: 12. punkts. Vācija pagaidām patur okupācijas karaspēku Baltijā, evakuējot to no turienes tikai tad, kad Sabiedrotie atzīst, ka tam pienācis laiks, "ievērojot šo teritoriju iekšējo stāvokli". <i>"(B) CALUSES RELATING TO THE EASTERN FRONTIERS OF GERMANY XII. All German troops at present in any territory which before the war formed part of Austria-Hungary, Roumania, or Turkey, shall withdraw within the frontiers of Germany as they existed on August 1, 1914, <u>all German troops at present in territories which before the war formed part of Russia must likewise return to within the frontiers of Germany as above defined, as soon as the Allies shal think the moment suitable, having regard to the internal situation of these territories.</u>"</i>		Varētu būt fonā neuzkrītošāks teksts angļu valodā (bet lai var salasīt) un akcentētāks latviskais tulkojums

2. Politiski-militārie spēki, kas 1918. gada beigās centās Latvijā īstenot savus plānus

Nodaļas uzstādījums:

Izveidot politiski-militārā spēka **vizītkarti**, papildinot īsu tekstu ar dažiem eksponātiem. Vizītkartes sadaļas: mērķis, ievērojamākie pārstāvji un militārais balsts. Katram politiski-militārajam spēkam jāizvēlas to raksturojošu krāsu, kas, akcentējot svarīgākās vietas, tiek izmantota arī nākamajās nodaļās (atvieglo iespēju izsekot notikumu gaitai). Iespējamās krāsas: **tumši sarkans** (Latvijas Republikas atbalstītāji un veidotāji), **sarkans** (lielinieki), **pelēks** (vācu spēki), **zils** (krievu monarhisti – parādīsies ekspozīcijas plānā vēlāk). Turpmāk, vietās, kur to būtu nepieciešams lietot, plānā pirmajā ailītē rakstītais vārds redzams iepriekšminētajā krāsā.

2. 1. Tautas padome un Latvijas Pagaidu valdība

Teksts	Tautas padomes un Latvijas Pagaidu valdība Mērķis: Neatkarīga, demokrātiska Latvijas Republika, apvienota Latvijas etnogrāfiskajās robežās Militārais balsts: Neatkarības kara laikā tapusi Latvijas armija, kas no sākotnējiem dažiem simtiem Pagaidu valdībai uzticamajiem karavīriem 1918. gada decembra beigās–1919. gada janvāra sākumā, pieauga līdz ~ 75 000 kara noslēguma posmā 1920. gada janvārī		
Pastkarte	Latvijas karte. Latvijas Nacionālā vēstures muzeja krājums	015. 	
Fotogrāfija	Ievērojamākie pārstāvji: Tautas padomes priekšsēdētājs Jānis Čakste (1859–1927)	016. 	
Fotogrāfija	Ministru prezidents Kārlis Ulmanis (1877–1942)		Šai vizītkartei ir jāizceļas starp pārējām.

Fotogrāfija	Ārlietu ministrs Zigfrīds Meierovics (1887–1925)	017. 	
Fotogrāfija	Latviešu atsevišķā bataljona karavīri atkāpšanās laikā no Jelgavas. 1919. gada janvāra otrā nedēļa. Latvijas Nacionālā vēstures muzeja krājums	018. 	
Fotogrāfija	1. Liepājas kājnieku pulka karavīri Zilupes krastā. 1920. gada pavasaris	019. 	
		020. 	

2. 2. Vācbaltieši un Vācijas pārstāvji

Teksts	Vācbaltieši un Vācijas pārstāvji Mērķis: Pēc lielinieku apvērsuma Krievijā 1917. gada oktobra beigās vācbaltieši, kuri bija lielākā nacionālā minoritāte Latvijā, zaudēja pēdējās saites ar Krievijas impēriju un savas nākotnes iespējas saskatīja ciešākā sadarbībā ar Vāciju. Savukārt Vācijas militārpersonas, iesaistoties cīņā pret lieliniekiem Baltijā, cerēja palielināt Vācijas lomu pēckara politiskās sistēmas jautājumā		
--------	---	--	--

Fotogrāfija	izskatīšanā Parīzes miera konferencē, kā arī saglabāt savu ietekmi Pirmā pasaules kara laikā iekarotajā teritorijā Militārais balsts: Baltijas landesvēra vācbaltiešu vienības, kā arī no vācu 8. armijas karavīriem saformētā Dzels divīzija un vācu brīvprātīgie, kas ieradās no Vācijas un papildināja vācu vienības 1919. gadā Vācu 8. armijas karavīri pie Rātsnama Rīgā. 1918. gads	021. 	
Fotogrāfija	levērojamākie pārstāvji: Baltijas landesvēra Trieciennodaļas komandieris leitnants Hans fon Manteifels	022. 	
Fotogrāfija	Liepājas gubernators un pretlieliniecisko spēku komandieris Kurzemē un Ziemeļļietuvā ģenerālis Rīdigers fon der Golcs	023. 	

2. 3. Latviešu lielinieki un Padomju Krievija

Teksts	Latviešu lielinieki un Padomju Krievija Mērķis: Padomju varas izplatīšana un nostiprināšana bijušās Krievijas impērijas teritorijā un arī ārpus tās Militārais balsts: Padomju Krievijas Sarkanā armija un tās sastāvā ietilpstošās latviešu sarkano strēlnieku vienības, sākotnēji kā Padomju Latvijas armija, no 1919. gada vasaras – Sarkanās armijas 15. armija		
Dokuments	Rīgas strādnieku deputātu padomes maiņas zīme 10 rubļu vērtībā, kurā redzama sarkanā zvaigzne un uzraksts “Visu zemju proletārieši,	024. 	

Fotogrāfija	savienojieties!” Ievērojamākais pārstāvis: Padomju Latvijas Pagaidu valdības vadītājs Pēteris Stučka	 025.	
-------------	---	---	--

3. Politiski-militāro spēku darbība. Latvijas armijas izveidošanās un attīstība

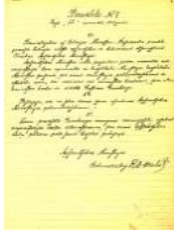
Nodaļas uzstādījums:

Atspoguļot politiski-militāro spēku darbības galvenos virzienus un izšķirošos lēmumus, kas visspēcīgāk ietekmēja sabiedrības attieksmi. Parādīt Latvijas armijas izveidošanos un attīstību, ietērpu, bruņojumu, kā arī nozīmīgākās uzvaras (t. sk. 1919. gada 11. novembris Rīgā – Lāčplēša diena).

SVARĪGI! Tā kā ir neliels izmantojamo oriģinālo priekšmetu apjoms, nepieciešams akcentēt praktiski ikvienu no tiem. Cik vien iespējams – **oriģinālo priekšmetu likt kopā ar fotogrāfiju, kurā tas ir redzams “darbībā”** (iespēju robežās izmantojot lielformāta izdrukas).

3.1. 1918. gada decembris Latvijā

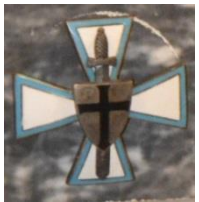
Fotogrāfija	Pēc Latvijas Republikas pasludināšanas Tautas padome un tās apstiprinātā Latvijas Pagaidu valdība sāka darbu pie valsts un tās pārvaldei nepieciešamo institūciju izveides . Taču to bija jāapvieno ar jaunās valsts teritorijas aizsardzību gan pret ārējiem, gan iekšējiem ienaidniekiem Tautas padomes pirmā sesija. Rīga, 1918. gada 2. decembris. Fotogrāfs V. Rīdzenieks. <i>Tautas padome darbojās uz politisko partiju un nacionālo minoritāšu pārstāvniecības pamata un pildīja Latvijas Republikas likumdevēja funkcijas līdz Satversmes sapulces ievēlēšanai un darba sākšanai 1920. gada 1. maijā. Tautas padomes locekļu skaits bija mainīgs – no 40 izveidošanas brīdī līdz 245 darbības beigās</i>	 026. 027.	ORIĢINĀLS Jābūt redzamai no
Dokuments	Pētera Lazdāna Tautas padomes locekļa apliecība. 1919. gads		

Fotogrāfija	Latvijas Pagaidu valdības pirmais ministru kabinets. Liepāja, 1919. gada 27. jūnijs. 1. rindā no kreisās: tirdzniecības un rūpniecības ministrs S. Paegle, iekšlietu ministrs M. Valters, Ministru prezidents K. Ulmanis, satiksmes ministrs T. Hermanovskis, zemkopības ministrs J. Goldmanis. 2. rindā no kreisās: apgādības ministrs J. Blumbergs, Tieslietu ministrijas pārvaldnieks E. Strautnieks, Valsts kancelejas direktors D. Rudzītis, apsardzības ministrs J. Zālītis, finanšu ministrs K. Puriņš. Fotogrāfs J. Bokums	 [9 x 13,5 cm]	<i>abām pusēm.</i>
Priekšmets	Latvijas Pagaidu valdības sēžu protokoli. 1918.–1919. gads	028. 	
Dokuments	Apsardzības ministrijas pārvaldītāja Roberta Dambīša izdotā pavēle Nr. 1. par Tautas apsardzības ministrijas dibināšanu. Rīga, 1918. gada 22. novembris. Latvijas Nacionālā vēstures muzeja krājums	029. [36 x 22,5 cm]	<i>ORIĢINĀLS (vāki), lekšpusē mulāža</i>
Fotogrāfija	Apsardzības ministrs Jānis Zālītis	030. 031. 	

4.2. Pirmo vienību formēšana

Teksts	1918. gada novembra beigās sākās darbs pie pirmo latviešu vienību formēšanas. Darbu atsāka Latvju kareivju nacionālā savienība, kas reģistrēja brīvprātīgos Rīgā. Pirmās vienības veidojās arī citās pilsētās, t. sk., Cēsīs un Tukumā. Taču kopējais Latvijas sabiedrības noskaņojums pirmajos mēnešos nelāva saformēt pietiekami daudzskaitlīgu un kaujas spējīgu karaspēku, kas spētu apturēt jau novembra beigās sākušos Padomju Krievijas Sarkanās armijas iebrukumu. Latvijas Pagaidu valdībai bija jāmeklē risinājums, kā organizēt valsts aizsardzību. Tobrīd vienīgā iespēja bija slēgt līgumu ar Vāciju, kuras karavīri, ieroči un citi kara materiāli jau atradās Latvijā. 7. decembrī apsardzības ministrs Jānis Zālītis un Vācijas pilnvarotais Baltijā Augusts Vinnigs parakstīja līgumu par karaspēka zemes apsardzībai – Baltijas landesvēra – formēšanu. Tā vienības plānoja veidot atbilstoši iedzīvotāju nacionālai piederībai: no latviešiem – 18 rotas un 3 baterijas, no vācbaltiešiem (un arī vāciešiem) – 7 rotas un 3 baterijas, no krieviem – vienu rotu. Karaspēka ietērp un apbruņojums bija jānodrošina vācu 8. armijai		
Fotogrāfija	Apakšpulkvedis Oskars Kalpaks ar brāļiem Rubuļiem Rīgā 1918. gada beigās. Sēž no kreisās: Jānis Rubulis, Kārlis Rubulis, Oskars Kalpaks un Roberts Rubulis. <i>Līdzīgi kā daudzi citi bijušās Krievijas armijas virsnieki, O. Kalpaks ieradās Rīgā, lai brīvprātīgi pieteiktos Latvijas Pagaidu valdības dienestā</i>	032. 	
Fotogrāfija	Atsevišķās studentu rotas karavīri Liepājas kara ostā. 1919. gada janvāris. Latvijas Okupācijas muzeja krājums. <i>Novembra beigās studentu korporāciju Selonia un Talavija konventos pieņēma lēmumu dibināt Studentu rotu, viņiem pievienojās arī studenti no citām korporācijām. Oficiāli rota dibināta 20. decembrī. Kapteiņa Nikolaja Grundmaņa komandētajā rotā iestājās aptuveni 200 jaunieši, tā atradās tiešā apsardzības ministra pakļautībā</i>	033. 	LIELĀKA jo: foto kopā ar bruņucepuri
Priekšmets	Adriana tipa bruņucepure	034. [~ d. – 34, h – 15 cm]	ORIĢINĀLS

Fotogrāfija	Atsevišķās studentu rotas komandieris Nikolajs Grundmanis	035.		
CITĀTS	No Aleksandra Lēvinga atmiņām: 1918. gadā pašā novembra sākumā, mans svainis, toreiz vēl virsleitnants, vēlāk kapteinis Georgs Baumanis un es sākām Tukumā formēt jātnieku nodaļu. Mums bija ciešs kontakts ar abiem brāļiem Bļodniekiem: tie mums paziņoja, ka vācieši Rīgu, kā arī Latviju atstās, un ka Rīgā jau valda vēl neatzīta Latvijas Pagaidu valdība. Bez tam Rīgā formējas latviešu kara vienības. Pamatojoties uz to arī mēs sākām formēt jātnieku nodaļu. (..) Jātniekus mēs komplektējām pa lielākai daļai no zemnieku dēliem kam bija pašu zirgi, pa daļai pat sedli. Pieteicās mums arī daži pilsētnieki. (..) Mūsu nodaļā bija apmēram 32 jātnieki un 16–18 zirgi. Apbruņojumu, formas tērpus u. c. sagādājām no vāciešiem. (..) Saņēmām pat 2 patšautenes, rokas granātas, šautenes utt. Dažs jātnieks pats atnesa, kas nu tam bija. Tā turpinājām mūsu jātnieku nodaļu sagatavot un bijām priecīgi, ka esam pirmie Latvijas jātnieki jaunajā valstī.			<i>Citāts kopā ar nākamo fotogrāfiju.</i>
Fotogrāfija	Kapteinis Aleksandrs Lēvings. 1919. gads	036.		
CITĀTS	Izvilums no Latvijas Pagaidu valdības sēdes protokola Nr. 7. Rīga, 1918. gada 6. decembris: “1) J. Zālītis ziņo par līguma projektu zemes apsardzības spēka dibināšanās lietā. Izsakās, ka līgumu vajadzēšot parakstīt, jo neesot izredzes, ka vācu okupācijas valdes ietu uz izdevīgākiem noteikumiem priekš mums. Projektu			

Fotogrāfija	nolasa. Pēc ilgām pārrunām vienbalsīgi nolemj līgumu parakstīt, tiklīdz tas būs apskatīts Tautas padomes ievēlētā komisijā.”	037. 	LIELĀKA jo: foto kopā ar sprādzi
Priekšmets	Baltijas landesvēra vācbaltiešu vienības karavīri. 1918. gada decembris. <i>Vācbaltieši jau kopš 1918. gada vasaras bija aicinājuši vācu okupācijas iestādes ļaut viņiem formēt vietējā karaspēka vienības. Vācu 8. armijas vadība šādu atļauju deva 10. novembrī</i>	038. [50 x 62 mm]	ORIĢINĀLS
Priekšmets	Baltijas landesvēra krūšu nozīme. Apstiprināta, domājams, 1920. gada 1. martā. <i>Krūšu nozīmi bija tiesības iegādāties visiem Baltijas landesvērā vismaz trīs mēnešus (ja iestājās pēc 1919. gada 6. jūlija – vismaz sešus mēnešus) dienējušiem karavīriem. Nēsāja galvenokārt vācbaltieši</i>	039. [41 x 41 mm]	ORIĢINĀLS
Dokuments	Latvijas Pagaidu valdības rīkojums par mobilizāciju ieroču apmācībai un sabiedriskiem darbiem Rīgā. Publicēts 1919. gada 1. janvārī. <i>Pieteikšanās sākums Rīgā esošajiem vīriešiem vecumā no 20 līdz 30 tika noteikts, sākot ar 3. janvāri. Realizēt šo mobilizāciju nebija iespējams, jo lielinieku karaspēks jau tuvojās Rīgai. Pagaidu valdība no pilsētas aizbrauca jau 2. janvārī</i>	040.	

3.3. Sarkanās armijas iebrukums un Rīgas ieņemšana

Digitālais objekts: *Animēta Neatkarības kara karte. 1. daļa (1918. gada novembris–1919. gada 3. janvāris)*

Teksts	1918. gada novembra beigās sākās Padomju Krievijas Sarkanās armijas iebrukums Latvijā – 22. novembrī Pleskavas strēlnieku divīzijas pulki ieņēma Zilupi. Latviešu strēlnieku padomju divīzijas pulki vēl atradās dažādās Krievijas		
---------------	---	--	--

	Pilsoņu kara frontēs, bet tos sāka pārvest uz Latvijas pierobežu. 4. decembrī Maskavā tika sastādīta Latvijas Pagaidu padomju valdība Pētera Stučkas vadībā. Tās vārdā 17. decembrī tika izdots manifests par padomju varas pasludināšanu Latvijā. Trīs dienas vēlāk P. Stučkas vadītā valdība izbrauca no Maskavas un 22. decembrī ieradās Valkā. Lieliniekiem ideoloģiski bija svarīgi demonstrēt, ka Latviju no citām varām atbrīvo tieši latviešu vienības, nevis iekaro krievu pulki, tāpēc jau no 29. decembra uzbrukumu turpināja tikai Sarkanās armijas Latviešu strēlnieku padomju divīzijas pulki. Tas veicināja lielinieku popularitātes pieaugumu Latvijas sabiedrībā. 1919. gada 3. janvāra rītā Rīgu sasniedza pirmās izlūku vienības, pēcpusdienā pilsētā ienāca 6. latviešu strēlnieku pulks		
Fotogrāfija	Sarkanās armijas Latviešu strēlnieku padomju divīzijas 6. latviešu strēlnieku pulka 3. rotas strēlnieki. Valka, 1918. gada decembra otrā puse	041.	
Fotogrāfija	Valkas ieņemšanas laikā lielinieku iegūtā trofeja – bruņotais vilciens. 1918. gada decembris	042.	
Dokuments	Latvijas strādnieku, bezzemnieku un strēlnieku padomju valdības Manifests par padomju varas pasludināšanu Latvijā. Maskava, 1918. gada 17. decembris	043. [53,5 x 23,8 cm]	
Fotogrāfija	Sarkanās armijas Latviešu strēlnieku padomju divīzijas karavīri ienāk Rīgā. 1919. gada 3. janvāris	044.	

*Var likt ORIGINĀLU,
var izgatavot kopiju*

Fotogrāfija	Latvijas Pagaidu padomju valdības pārstāvji. Rīga, 1919. gada janvāris No kreisās: valdības priekšsēdētāja vietnieks J. Daniševskis, valdības priekšsēdētāja vietnieks un darba komisārs O. Kārklīšs, rūpniecības komisārs D. Beika, valdības priekšsēdētājs P. Stučka, valdības sekretārs J. Šilfs, kara komisārs K. Pētersons	045. 	LIELĀKA
Priekšmets	Sarkanās armijas karavīra krūšu nozīme. 1919. gads. <i>Nākamajā dienā pēc Rīgas ieņemšanas, Sarkanās armijas vadība pieņēma lēmumu par Latviešu strēlnieku padomju divīzijas oficiālu izslēgšanu no Sarkanās armijas un Padomju Latvijas armijas izveidošanu. Realitātē padotība nemainījās, Padomju Latvijas armijas karavīri turpināja nēsāt Sarkanās armijas atšķirības zīmes</i>	046. [55 x 45 mm]	ORIĢINĀLS
Priekšmets	Cepure ar Sarkanās armijas karavīra kokardi. 1919. gads	047. [cepure: d. – 25 cm, h – 12,5 cm]	ORIĢINĀLS

3.4. Latviešu atsevišķais bataljons

Digitālais objekts: Animēta Neatkarības kara karte. 2. daļa (1919. gada 3. janvāris–1919. gada 3. marts)

Teksts	1919. gada 3. janvāra agrā rītā Latvijas Pagaidu valdībai uzticību saglabājušie karavīri apakšpulkveža Oskara Kalpaka vadībā atstāja Rīgu un devās Jelgavas virzienā. Divas dienas vēlāk rotas apvienoja Latviešu atsevišķajā bataljonā, kas ietilpa Baltijas landesvēra sastāvā. Atsevišķā studentu rota, pildot apsardzes pienākumus, kopā ar Latvijas Pagaidu valdību bija ceļā uz Liepāju. Lielinieku uzbrukumam turpinoties, vācu-latviešu spēki atkāpās Liepājas virzienā , līdz frontes līnija nostabilizējās Ventas krastā. Latviešu atsevišķais bataljons izvietojās Rudbāržu muižā		
--------	---	--	--

Fotogrāfija	Latviešu atsevišķā bataljona komandieris pulkvedis Oskars Kalpaks. Rudbāržu muiža, 1919. gada februāra beigas	048. 	LIELĀKU (cik to atļauj attēla kvalitāte)
Priekšmets	Neatkarības rotas krūšu nozīme. Apstiprināta 1921. gada 9. maijā. <i>Rota sāka formēt 1918. gada 3. decembrī kā Instruktoru rezervi kapteiņa Jāņa Baloža vadībā. Atkāpjoties no Rīgas, rotā palika aptuveni 120 karavīri, no kuriem lielākā daļa bija virsnieki, un vienību pārdēvēja par Virsnieku rezerves rotu. Formējot Latviešu atsevišķo bataljonu, rotā ieskaitīja arī Latgales virsnieku rotas karavīrus. Novērtējot rotas darbību Skrundas kaujā 1919. gada 29. janvārī, ar apsardzības ministra J. Zālīša pavēli to pārdēvēja par Latvijas Neatkarības rotu</i>	049. [50 x 50 mm]	ORIĢINĀLS
Fotogrāfija	Neatkarības rotas komandieris Jānis Balodis	050. 	
Priekšmets	Cēsu rotas krūšu nozīme. Apstiprināta 1920. gadu sākumā. <i>Cēsīs karavīri paš aizsardzības nolūkos sāka pulcēties 1918. gada novembra vidū. 8. decembrī oficiāli nodibināja rotu virsleitnanta Artura Jansona vadībā. Apzinoties, ka aizsargāt pilsētu pret lieliniekiem, nepietiks spēku, rota jau jaunā komandiera virsleitnanta Jāņa Puriņa vadībā aptuveni 45 karavīru sastāvā 22. decembrī devās uz Rīgu. Formējot Latviešu atsevišķo bataljonu, rotā ieskaitīja arī Rīgas apsardzības rotu un Latgales instruktoru rotas karavīrus, iecēla jaunu rotas komandieri – kapteini Jāni Skujiņu</i>	051. [40 x 40 mm]	ORIĢINĀLS

Fotogrāfija	Cēsu rotas komandieris Arturs Jansons	052.		
Fotogrāfija	Cēsu rotas komandieris Jānis Puriņš	053.		
Fotogrāfija	Cēsu rotas komandieris Jānis Skujiņš	054.		
Attēls (?)	Jātnieku nodaļas krūšu nozīme. Apstiprināta 1921. gada 2. februārī. <i>Jātnieku nodaļu kapteiņa Arnolda Artums-Hartmaņa vadībā saformēja Liepājā 1919. gada janvārī no atsevišķām jātnieku vienībām, ko sāka veidot Jelgavā un Tukumā. Daļa nodaļas kapteiņa A. Lēvinga vadībā no 24. janvāra atradās frontē pulkveža O. Kalpaka rīcībā, pārējie viņiem pievienojās marta pirmajās dienās</i>	055.		Nav pieejams oriģināls, bet ir paraugs. Jāveido ATVEIDS (attēls vai 3D izdruka?).
Fotogrāfija	Jātnieku nodaļas komandieris Arnolds Artums-Hartmanis	056.		

Priekšmets	Atsevišķās studentu rotas krūšu nozīme. Apstiprināta 1921. gada 4. oktobrī. <i>Atsevišķā studentu rota pievienojās Latviešu atsevišķam bataljonam frontē 1919. gada 17. februārī un tika iekļauta bataljonā kā trešā rota</i>	057. [30 x 30 mm]	ORIĢINĀLS
Fotogrāfija	Latviešu atsevišķā bataljona atkāpšanās no Jelgavas. 1919. gada janvāra otrā nedēļa	058. 	
Fotogrāfija	Pulkvedis Oskars Kalpaks ar Latviešu atsevišķā bataljona karavīriem Rudbāržu muižā. 1919. gada februāra beigas	059. 	
CITĀTS	Izvilums no apsardzības ministra Jāņa Zālīša 1919. gada 28. februāra pavēles Nr. 13: “ <u>Apģērbs</u> sastāv no mēteļa, frenča, cepures un biksēm – no pelēkas latviešu vadmalas pēc parauga. a) Mētelis uz vienu pusi pogājams. b) Frenčis – ar stāvu atliektu apkakli. c) Cepure ar latviešu kokardi. Uz mēteļa un frenča apkaklēm tautas krāsas lentes uzšuvumi. Uzpleči no tās pašas drēbes. Uz uzpleciem atzīmējama tikai daļa un ieroču veids. <u>Apavi</u> : gari zābaki vai gamašas ar stilba autiem jeb getrām.”		Izliekams kā vienots eksponātu bloks: sākot no šī citāta līdz Inženieru-sapieru rotas karavīra uzpleči zīmēm.
Fotogrāfija	Latviešu atsevišķās brigādes kareivis. 1919. gada pavasaris. <i>Ģērbies 1919. gada 28. aprīlī apstiprinātajā formas tērpā. Ap piedurkni aplikta armijas veidošanas sākumposmā izmantotā atšķirības zīme – sarkanbaltsarkana piedurknes lente</i>	060. 	LIELA

Priekšmets	Latvijas armijas karavīra formas tērpa svārki	061. [50 x 85 cm]	 Atdarinājumi ORIĢINĀLS ORIĢINĀLS ORIĢINĀLS
Priekšmets	Latvijas armijas karavīra formas tērpa cepure	062. [d. – 23, h – 8 cm]	
Priekšmets	Latvijas armijas karavīra formas tērpa vidusjosta	063. [4,5 x 110 cm]	
Priekšmets	Latvijas armijas karavīra kokarde. <i>Kokardes pamatā ir 1918. gada 6. decembrī Tautas padomes apstiprinātais Latvijas Republikas ģerbonis. Lecošā saule simbolizē valsts attīstību, staru skaits – apriņķu skaitu, burts "L" – Latviju, trīs zvaigznes – Latvijas novads. Autors – Bukards Dzenis</i>	 064. (paraugs) [35 x 30 mm]	
Priekšmets	Latvijas armijas leitnanta zīmotnes. 1919. gada beigas–1920. gads	 065. [3 x 9,5 cm]	
Priekšmets	Atsevišķās rezerves Inženieru-sapieru rotas karavīra uzpleču zīmes. 1919. gads. <i>Inženieru-sapieru rotu saformēja Liepājā 1919. gada 26. janvārī, tajā ieskaitīja sešus virsniekus, kā arī 36 instruktorus un kareivjus. Pirmie rotas karavīri-telefonisti uz fronti izbrauca 8. februārī</i>	 066. [6 x 10,5 cm]	

3.5. Latvijas Pagaidu valdība 1919. gada pirmajos mēnešos

Teksts	Latvijas Pagaidu valdība pēc Rīgas atstāšanas caur Jelgavu devās uz Liepāju . Pirmajās nedēļās situācija bija kritiska. Ministri strādāja apstākļos, kad valdīja neskaidrība par nākotni , un iespējas ietekmēt notiekošo bija minimālas. Lielākā daļa ministru devās uz ārzemēm meklēt atbalstu un materiālu palīdzību. Pilnvērtīgāks valdības darbs atsākās marta sākumā . Divas nozīmīgākās jomas, kurās Pagaidu valdības 1919. gada pirmajos		
---------------	--	--	--

CITĀTS	mēnešos pieņemtie lēmumi ietekmēja Latvijas valsts nostiprināšanos, bija darbs pie latviešu karaspēka skaitliskā sastāva palielināšanas un lēmumi par valsts zemes fonda izveidi un bezzemnieku apgādāšanu ar zemi Izvilks no Latvijas Pagaidu valdības sēdes protokola Nr. 31. Liepāja, 1919. gada 7. janvāris. Raksturo reālo situāciju un perspektīvas: <i>Izvilks, kas raksturo reālo situāciju Latvijā un kādas ir perspektīvas.</i> “2) Pagaidu valdības Grobiņas apriņķa un Liepājas pilnvarotais Kuršinskis referē par iekšējo stāvokli Liepājā. Atrod, ka <u>stāvoklis Liepājā ir nedrošs un latviešu iedzīvotāju lielākā daļa simpatizē lieliniekiem</u>. Nodrošināt stāvokli pilsētā būtu iespējams, tikai ievēdot militāru diktatūru. (..) Arī uz laukiem stāvoklis ir nelabvēlīgs. 3) (..) Iekšlietu ministra biedrs A. Birznieks atrod, ka pie tagadējiem apstākļiem Liepājas aizstāvēšana uz ilgāku laiku nav tehniski iespējama, ja nenāk pabalsts no Sabiedrotajiem. Tieslietu ministrs Juraševskis pievienojas Birzniekam. Tāpat apsardzības ministrs J. Zālītis. (..) Iekšlietu ministra biedrs Benuss aizrāda, ka Liepājas aizstāvēšana nav jāsāk pie pilsētas, bet tur, kur lielinieki atrodas tagad. (..) Tālāk [pārtikas ministra biedrs] J. Blumbergs un iekšlietu ministrs Dr. M. Valters ziņo, ka Ventspilī un Tukumā jau nodibinājušās jaunas organizācijas, kuras sagrābjot varu savās rokās. <u>A. Birznieks, oponentam R. Benusam, aizrāda, ka Latvijas atpakaļapvienošana ir domājama tikai pēc dažiem mēnešiem, kad tauta būs vīlusies savās cerībās, kuras viņa liek uz lieliniekiem.”</u>		
Fotogrāfija	Liepājas mols vētras laikā. Ap 1920. gadu	067. 	
Fotogrāfija	Ēka Liepājā, Lielajā ielā 6, kurā strādāja Latvijas Pagaidu valdība. 1919. gada pavasaris	068. 	

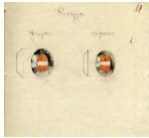
Dokuments	Latvijas Pagaidu valdības lēmums par kara stāvokļa izsludināšanu visā Latvijas teritorijā. Liepāja, 1919. gada 12. februāris. Latvijas Valsts Vēstures arhīva krājums. <i>Izsludinot kara stāvokli, Pagaidu valdība sāka ieviest pārvaldes sistēmu, kas deva iespēju nodrošināt iekšējo kārtību, t. sk., vērsties pret Latvijas valstij naidīgo lielinieku aģitāciju</i>	 069.	
Dokuments	Latvijas Pagaidu valdības rīkojums par mobilizāciju Grobiņas apriņķa Gaviezes pagastā. 1919. gada 5. februāris. Latvijas Valsts Vēstures arhīva krājums. <i>Februārī mobilizācijas izsludināja vairākos Dienvidkurzemes pagastos, kas atradās Latviešu atsevišķā bataljona sargātās frontes līnijas zonā, t. sk., Tāšu-Padures, Lēnu un Rudbāržu pagastos</i>	 070.	
Dokuments	Latvijas Pagaidu valdības protokols Nr. 51. Liepāja, 1919. gada 26. februāris. <i>Valdība nolēma nepakļauties vācu spēku pārstāvju aizliegumam organizēt mobilizāciju Liepājā, kā arī sāka izskatīt zemkopības ministra priekšlikumus par bezzemnieku apgādāšanu ar zemi</i>	 071.	
Dokuments	Iekšlietu ministra M. Valtera rīkojums sabiedriskā miera un kārtības nodrošināšanai. Liepāja, 1919. gada 4. aprīlis. <i>Aizliedz izplatīt baumas un melus par Pagaidu valdības darbību un nolūkiem, aicināt nepildīt Pagaidu valdības rīkojumus un izplatīt lieliniecisku vai kādu citu aģitāciju, kas vērsta pret Latvijas valsti un tās iekārtu. Par to draud cietumsods līdz 6 mēnešiem vai naudas sods līdz 10 000 rubļu</i>	 072.	<i>Pilnajā variantā ir trīs šādas slejas (teksts arī krievu un vācu valodās)</i>

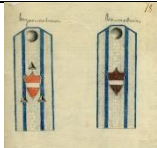
--	--	--	--

3.6. Ziemeļlatvijas brigāde

Teksts	1919. gada 10. janvārī Latvijas Pagaidu valdība iecēla kapteini Jorģi Zemitānu par Latvijas militāro pārstāvi Igaunijā. Ieradoties Tallinā viņš vienojās ar Igaunijas varas iestādēm par latviešu karaspēka Latvijas teritorijas atbrīvošanai no ziemeļaustrumu puses organizēšanu. Jau 18. janvārī trīs Igaunijas pilsētās – Rēvelē (tagad – Tallina), Pērnāvā un Tērbatā (tagad – Tartu) no Pirmā pasaules kara latviešu bēgļiem sāka formēt sešas pašaizsardzības rotas. Igaunijas valdība bija ieinteresēta sadarbībā un latviešu vienību veidošanā, jo arī igauņiem nācās cīnīties ar lieliniekiem. 18. februārī starp Igaunijas un Latvijas valdībām noslēgtais līgums regulēja formējamo latviešu vienību padotību un apgādi. Sākās darbs pie 1. Valmieras kājnieku bataljona un artilērijas vada formēšanas. Divu nedēļu laikā brīvprātīgo un mobilizēto skaits pārsniedza sākotnēji plānotos apjomus un jau 9. martā Igaunijas armijas virspavēlnieks ģenerālmajors Johans Laidoners deva atļauju formēt no trīs bataljoniem sastāvošu kājnieku pulku un artilērijas bateriju. Pēc aptuveni mēnesi ilgām apmācībām Tērbatā 27. martā latviešu vienības saņēma pavēli izbraukt uz fronti. 31. martā visas latviešu vienības apvienoja Ziemeļlatvijas brigādē, kuras komandieris bija pulkvedis J. Zemitāns. Tā atradās Igaunijas armijas 2. divīzijas komandiera pakļautībā		
Fotogrāfija	Pulkvedis Jorģis Zemitāns. 1919. gads		
CITĀTS	Ziemeļlatvijas brigādes karavīra zvērests: Zvēru pie sava oficiera (kareivja) goda un svēti apsolos Dieva priekšā ar savu apziņu cieši un bez svārstīšanās būt uzticīgs Latvijas valstij, kā manai Dzimtenei. Zvēru, ka kalpošu viņai līdz beidzamai asins lāsei, pie kam vienmēr centīšos palīdzēt pie Latvijas valsts slavas un labklājības nostiprināšanas. Svēti apsolos būt katru brīdi gatavs kalpot Latvijas Pagaidu valdībai, kura stāv Latvijas valsts priekšgalā, līdz kamēr tautas griba noteiks valdības veidu caur Satversmes sapulci. Man uzliktos pienākumus izpildīšu ar visiem spēkiem, tikai		073. <i>IZCELT</i>

	valsts labumu acīs turēdams un taupīšu savu doto goda vārdu, jo tādu pagērē mans oficiera (kareivja) pienākums pret Dzimteni. Zvēru, ka būšu godīgs, akurāts un drošsirdīgs kareivis un nepārkāpšu zvērestu radniecības, draudzības vai ienaida pēc. Uz to lai palīdz man visuvarenais Dievs. Āmen!		
Dokuments	Latvijas militārā pārstāvja Igaunijā adjutantam jūras virsleitnantam Jānim Brenneram Latvijas Pagaidu valdības izsniegtā ārzemju pase. 1919. gada 9. janvāris	 074. [36,5 x 22,5 cm]	ORIĢINĀLS
Fotogrāfija	1. Valmieras kājnieku pulka karavīri. 1919. gada vasaras sākums. <i>Vienību sāka formēt 18. februārī kā 1. Valmieras kājnieku bataljonu. 27. martā pulkā dienēja 67 virsnieki, četri ārsti, 15 kara laika ierēdņi un 1337 kareivji</i>	 075.	
Fotogrāfija	1. Valmieras kājnieku pulka komandieris pulkvedis Jūlijs Jansons	 076.	
Fotogrāfija	Ziemeļlatvijas brigādes artilērijas baterijas karavīri pie krievu 76 mm lauka lielgabala. 1919. gada pavasaris. <i>Vienību sāka formēt 18. februārī kā artilērijas vadu. 27. martā baterijā dienēja pieci virsnieki, viens kara laika ierēdnis un 103 kareivji; bruņojumā atradās trīs krievu 76 mm lauka lielgabali</i>	 077.	
Fotogrāfija	Artilērijas baterijas komandieris Arturs Dannenbergs	 078.	

Fotogrāfija	Ziemeļlatvijas brigādes Jātnieku eskadrona karavīri. 1919. gada vasara. <i>Vienību sāka formēt Valkā 18. aprīlī rotmistra Alfrēda Jurkas vadībā. Eskadrons 30 karavīru sastāvā uz pozīcijām frontē izgāja 26. maijā</i>	079.		LIELA Izliekams kā vienots eksponātu bloks: sākot no šīs fotogrāfijas līdz nodaļas beigām. virskrekls: ORIGINĀLS cepure: atdarinājums, kokarde: ORIGINĀLS josta: ORIGINĀLS Var ielikt arī kokardi atsevišķi jeb kopā ar šo dokumentu (ne tikai pie cepures)
Fotogrāfija	Ziemeļlatvijas brigādes 1. Valmieras kājnieku pulka karavīri mācību laikā. 1919. gada vasaras sākums. <i>Pulka karavīri pirmās kaujas izcīnīja aprīlī–maijā Melnupes krasos Latvijas–Igaunijas pierobežā Alūksnes augstienē cīnoties kopā ar Igaunijas armija karavīriem un somu brīvprātīgajiem</i>	080.		
Fotogrāfija	Ziemeļlatvijas brigādes kareivis Osvalds Ābeltiņš. 1919. gada vasaras sākums <i>Ģērbies kā lielākā daļa Ziemeļlatvijas brigādes karavīru. Pie virskrekla apkakles piešūtas apsardzības ministra 1919. gada 28. februārī apstiprinātās kareivja zīmotnes, pie cepures – viens no Ziemeļlatvijas brigādes kokardes variantiem, ko marta pirmajā pusē apstiprināja brigādes komandieris pulkvedis Jorģis Zemitāns</i>	081.		
Priekšmets	Ziemeļlatvijas brigādes karavīra virskrekls. <i>Ap piedurkni aplikta uz dienestu 1. Valmieras kājnieku pulkā norādoša lente. Karavīri tādas nēsāja pulkam kā atšķirības zīmes noteiktu uzpleču trūkuma dēļ</i>	082. 67 x 47 cm		
Priekšmets	Ziemeļlatvijas brigādes karavīra cepure	083. (cepure) [~ d. – 25, h. – 14 cm] 089. (kokarde) [40 x 30 mm]		
Priekšmets	Ziemeļlatvijas brigādes karavīra vidusjosta	084. [~ 4,5 x 110 cm]		
Dokuments	Ziemeļlatvijas brigādes komandiera pulkveža Jorģa Zemitāna zīmēti virsnieka un kareivja kokaržu paraugi. Latvijas Valsts vēstures arhīva krājums	085.		

Dokuments	Ziemeļlatvijas brigādes komandiera pulkveža Jorģa Zemitāna zīmēti virsnieku uzpleču paraugi. Latvijas Valsts vēstures arhīva krājums		ORIĢINĀLS
Priekšmets	Ziemeļlatvijas brigādes virsnieka uzpleču zīmes	086. 087. un 088. [72 x 31 mm]	
Fotogrāfija	Kapteinis Raimonds Bebris. Rēvele, 1919. gada marts. <i>Nēsā Ziemeļlatvijas brigādes komandiera pulkveža Jorģa Zemitāna apstiprinātās virsnieka uzpleča zīmes; pie cepures – cariskās Krievijas armijas kokarde, kas apvilka ar lentu sarkanbaltsarkanā krāsā</i>		
Fotogrāfija	Ziemeļlatvijas brigādes kareivis. 1919. gada pavasaris. <i>Nēsā vienu no brigādes karavīru izmantot uzpleču noformējuma variantiem</i>		

3.7. Landesvēra krievu brīvprātīgo vienība – Līvena nodaļa

Teksts	Baltijas landesvērā brīvprātīgo vienība bija arī krievu tautības Latvijas pilsoņiem. To 1919. gada 15. janvārī Liepājā sāka formēt rotmistrs Anatols Līvens. Pirmais vienības oficiālais nosaukums bija Liepājas brīvprātīgo strēlnieku vienība, marta sākumā vienību pārdēvēja tās komandiera vārdā – par Līvena nodaļu. Līvena nodaļā dienēja arī latviešu, vācbaltiešu un igauņu tautības karavīri. 31. janvārī vienībā jau bija ap 400 karavīru un tā iesaistījās Liepājas apsardzībā. 8. martā Līvena nodaļā ieskaitīja arī jau 1918. gada beigās		
--------	--	--	--

Fotogrāfija	saformēto kapteiņa Klimenta Didorova komandēto krievu rotu, kas kopā ar Latviešu atsevišķo bataljonu bija no Rīgas atkāpusies uz Kurzemi	091.		
Fotogrāfija	Rotmistrs Anatols Līvens. 1919. gads			
Fotogrāfija	Līvena nodaļas karavīri. 1919. gada vasara	092.		
Fotogrāfija	Līvena nodaļas Smago ložmetēju rotas virsnieki Liepājas pludmalē. 1919. gada jūlijs	093.		
Priekšmets	Līvena nodaļas karavīra ziemas mētelis un cepure. <i>Vienības karavīri ieviesa savas atšķirības zīmes – nēsāja cariskās Krievijas armijas uzplečus un kokardes; uz ietērpa kreisās piedurknes bija uzšūta lente Krievijas karoga krāsās – balts, zils, sarkans, lentes leņķa centrā – balts krusts</i>	094. (mētelis) [160 x 53 cm] 095. (cepure) [d. – 25, h – 13 cm]		Atdarinājumi

3.8. Politiski-militārie notikumu 1919. gada pavasarī Kurzēmē

Digitālais objekts: *Animēta Neatkarības kara karte. 3. daļa (1919. gada 3. marts–1919. gada 22. maijs)*

Teksts	1919. gada 1. februārī Liepājā ieradās vācu ģenerālis Rīdigers fon der Golcs , kurš kļuva par visu Kurzēmē dislocēto pretlieliniecisko spēku komandieri – viņa rīcībā atradās vācu brīvprātīgie un Baltijas landesvērs, kurā ietilpa arī Latviešu atsevišķais bataljons (vēlāk – brigāde). 3. martā sākās vācu un latviešu spēku uzbrukums Kurzemes frontē. 6. martā		
--------	---	--	--

	notika nejauša sadursme starp latviešu rotām un vācu bataljonu. Šajā pārpratuma kaujā krita vairāki virsnieki, arī Latviešu atsevišķā bataljona komandieris pulkvedis Oskars Kalpaks . Latviešu atsevišķā bataljona komandiera amatā stājās kapteinis Jānis Balodis		
Fotogrāfija	Ģenerālis Rīdigers fon der Golcs	096.	
Fotogrāfija	Latviešu atsevišķā bataljona Neatkarības rotas karavīri. 1919. gada pavasaris	097.	
Fotogrāfija	Latviešu atsevišķā bataljona Studentu rotas karavīri uzbrukuma laikā lieliniekiem pie Jaunās muižas. 1919. gada 6. marts. Latvijas Okupācijas muzeja krājums	098.	
Fotogrāfija	Ceļš no Skrundas uz Saldu pie "Airīšu" mājām, kura malā norisinājās 6. marta pārpratuma kauja	099.	 Ceļš pie Mārcvāles, kura malā kauja bija pabeigta O. Kalpaka
Zīmējums	Jānis Šternbergs. Pulkvedis Oskars Kalpaks, Pirmais nacionālā karaspēka pavēlnieks (1937. gads)	100.	 [48 x 36 cm]
Teksts	1919. gada pavasarī pretrunas starp Latvijas Pagaidu valdību un vācu , tai skaitā vācbaltiešu, uzskatiem par Latvijas valsts prioritātēm saasinājās . Latvijas Pagaidu valdība iespēju robežās risināja pārtikas apgādes problēmas, veidoja varas iestādes lauku apvidos, izsludināja mobilizācijas Kurzemes		<i>Attēls fonam</i> <i>Liekams kopā ar O. Kalpaka zīmējumu.</i> ORIGINĀLS

	pagastos, pieņēma lēmumu par Latvijas valsts kases zīmju izlaišanu. Redzot darba rezultātus, sabiedrība arvien vairāk uzticējās Pagaidu valdībai. Vācu militārās varas un vācbaltiešu pārstāvji nevēlējās zaudēt noteicošo lomu cīņā pret lieliniekiem Kurzemē un Latvijas politikā. Lai realizētu savu politiku, vācbaltiešu virsnieku grupa 16. aprīlī Liepājā īstenoja puču. Lauku apvidos vācu karavīri atbruņoja latviešu komandantūras, izcēlās vairākas sadursmes. Sākotnēji plānoto pārvaldes iestādi, kurā darbotos arī Jānis Balodis un Anatols Līvens, izveidot neizdevās, jo abi virsnieki atteicās līdzdarboties apvērsuma rezultātā tapušā valdībā. 17. aprīlī varu formāli pārņēma Liepājas apgabala prokurors Oskars Borkovskis, bet 26. aprīlī tika sastādīta valdība Andrieva Niedras vadībā		
Prese	Laikraksts "Latvijas Sargs". 1919. gada 10. aprīlis. <i>Pateicība Sabiedrotajiem par Liepājā pienākušo palīdzības sūtījumu ar 1200 tonnām kviešu miltu. Tos atvedis ASV tvaikonis "Lake Wimico"</i>	101.	
Fotogrāfija	Jūrmalas komandantūras rotas leitnants Jēkabs Sīmanis. 1919. gada maijs. <i>Teritorijās, kurās Latvijas Pagaidu valdība bija izsludinājusi kara stāvokli, komandantūras pildīja vietējās militārās varas funkcijas, uzturēja kārtību un drošību</i>	102.	
Fotogrāfija	Rīgas apriņķī mobilizētie latviešu karavīri. 1919. gada pavasaris. <i>Latvijas Pagaidu valdības apsardzības ministrs regulāri izsludināja mobilizācijas no lieliniekiem atbrīvotajos pagastos. Skaitliskā sastāva pieaugums ļāva 21. martā Latviešu atsevišķo bataljonu pārformēt par brigādi</i>	103.	
Banknote	Latvijas valsts kases zīme. 25 rubļi. 1919. gada aprīlis	104.	
		[95 x 115 mm]	ORIĢINĀLS
Banknote	Latvijas valsts kases zīme. 5 rubļi. 1919. gads	105.	
			ORIĢINĀLS

Banknote	Latvijas valsts kases zīme. 1 rublis. 1919. gads	[75 x 120 mm] 106. [80 x 120 mm]	ORIĢINĀLS
Banknote	Latvijas valsts kases zīme. 100 rubļi. 1919. gads	 107. [95 x 152 mm]	ORIĢINĀLS
Fotogrāfija	Baltijas landesvēra vācbaltiešu vienības karavīri. 1919. gads	 108.	
Dokuments	Vācbaltiešu karavīru izveidotās Vietējo kara spēku nodaļu Apsardzības komitejas izplatīts paziņojums par lēmumu augstāko valsts varu nodot kara direktorātam. Liepāja, 1919. gada 21. aprīlis	 109. [34,1 x 23 cm]	Var likt ORIĢINĀLU, var izgatavot kopiju
Dokuments	Durbes komandanta ziņojums pulkvedim Jānim Balodim par 17. aprīļa kauju "ar vācu Landesvēriem un dažādām bleķu divīzijas daļām" un uzsāktajām darbībām, lai novērstu turpmākās sadursmes. 1919. gada 22. aprīlis	 110. [26 x 27,8 cm]	ORIĢINĀLS

Fotogrāfija	Tvaikoni "Saratov". 1919. gads. Fotogrāfs V. Rīdzenieks. <i>Pēc 16. aprīļa puča Latvijas Pagaidu valdības ministri patvērās uz tvaikoņa "Saratov" Liepājas kara ostas reidā, kur atradās britu un franču karakuģi</i>	111. 	Jāizgatavo kopija (slikti saglabājies, apstrādājams digitāli, lai var salasīt tekstu).
Dokuments	Dobeles apriņķa priekšnieka nosūtīts apkārtraksts pagastu priekšniekiem. Jelgava, 1919. gada 5. maijs. <i>Lai izvairītos no konfliktiem ar vācu karaspēka vienību komandieriem, liek apturēt 11. aprīlī uzdoto 20–35 gadus veco vīriešu mobilizācijas sarakstu sastādīšanu</i>	112. 	
Fotogrāfija	Andrievs Niedra. Latvijas Nacionālā vēstures muzeja krājums	113. 	Jāizgatavo kopija, jo sliktā stāvoklī
Dokuments	Valdības komisāra Oskara Borkovska izdots paziņojums par Andrieva Niedras vadītās valdības sastāvu. Liepāja 1919. gada 26. aprīlis	114. [39 x 27 cm]	
Dokuments	Vācu spēku sastādītās Pagaidu valdības vadītāja Andrieva Niedras vārdā izplatīts paziņojums "Visiem Latvijas iedzīvotājiem". Rīga, 1919. gada 6. jūnijs. <i>Aicina visās pašvaldību iestādēm atjaunot savu darbu un gatavoties izvirzīt pārstāvju Tautas vietnieku institūcijas sastādīšanai</i>	115. 	ORIĢINĀLS

		[23,5 x 18,7 cm]	
--	--	------------------	--

3.9. Lielinieku varas politika un tās sekas

Teksts	1919. gada 13.–15. janvārī Rīgā notika Apvienoto Latvijas strādnieku, bezzemnieku un strēlnieku padomju 1. kongress, kas oficiāli apstiprināja Latvijas Sociālistiskās Padomju Republikas izveidošanu. Paplašinoties ieņemtajai teritorijai, lieliniekiem bija nepieciešama lielāka armija. Sākotnēji Padomju Latvijas armijas rindas papildināja brīvprātīgie, taču ar to nepietika un nācās izsludināt mobilizācijas. Piecu mēnešu laikā lieliniekiem izdevās mobilizēt aptuveni 45 000 karavīru, un maija vidū Padomju Latvijas armijā un ar to saistītajās iestādēs dienāšo kopskaits sasniedza 105 000 cilvēku. Pasliktinoties situācijai frontē, mobilizētos nereti nosūtīja uz pulkiem neapmācītus		
Fotogrāfija	Apvienotais Latvijas Strādnieku, bezzemnieku un strēlnieku padomju 1. kongress. Rīga, 1919. gada 13.–15. janvāris	116. 	
Fotogrāfija	Padomju Latvijas armijas 1. artilērijas divizionā karavīri. Kurzeme, 1919. gada sākums	117. 	
Dokuments	Tukuma apriņķa Kara nodaļas pavēles par mobilizāciju, apvienotas kopējā informatīvā lapā. Tukums, 1919. gada 12. marts. <i>Izsludinātas mobilizācijas visiem bijušajiem kavalēristiem vecumā no 18 līdz 40 gadiem, zobu ārstiem un ārstēm, visiem lidotājiem, visiem pilsoņiem vecumā no 20 līdz 35 gadiem</i>	118. [32,5 x 19 cm]	Var likt ORIGINĀLU, var izgatavot kopiju
Fotogrāfija	Padomju Latvijas armijas 10. latviešu strēlnieku pulka strēlnieki Kurzemes frontē. Vecauce, 1919. gada februāris	119. 	

Teksts	Pētera Stučkas vadītā Padomju Latvijas valdība jau no pirmajām nedēļām sāka īstenot komunisma ideoloģijai atbilstošus saimnieciskos pārkārtojumus. Starp pirmajiem soļiem bija rūpniecības un tirdzniecības uzņēmumu nacionalizācija, tirdzniecības ierobežošana. Tas pastiprināja pārtikas trūkumu pilsētās, jo sevišķi Rīgā. Laukos nacionalizēja gan muižniekiem, gan zemniekiem piederošo zemi un konfiscēja lauksaimniecības inventāru, sāka organizēt padomju kolektīvās saimniecības. 1918. gada decembrī liela daļa sabiedrības lieliniekus sagaidīja kā atbrīvotājus no vācu okupācijas varas, bet, iepazīstot viņu īstenoto politiku un tās izraisītās sekas, iedzīvotāji un arī liela daļa latviešu sarkano strēlnieku mainīja viedokli. Arvien biežāk latviešu strēlnieki pārgāja frontes līniju un pieteicās cīņai pret lieliniekiem. Lai īstenotu savus plānus, lielinieki sāka izmantot vardarbīgas metodes, viņu īstenotās represijas iegājušas vēsturē ar nosaukumu “sarkanais terors”. Kopumā ar vai bez tiesas spriedumiem Latvijā tika nogalināti vairāk nekā 5000 cilvēku, cietumos un koncentrācijas nometnēs ieslodzīti aptuveni 20 000 cilvēki		
Dokuments	Rūpniecības komisariāta nacionalizētās bijušās “M. Pagasta” galdniecības valdes lūgums Rīgas strādnieku deputātu padomes Administratīvās nodaļas Politiskai apakšnodaļai. Rīga, 1919. gada 29. aprīlis. <i>Lūdz izsniegt atļaujas braukšanai pa dzelzceļu strādnieku pilnsapulces ievēlētiem strādniekiem – pārtikas produktu iepircējiem</i>	120. [18,6 x 23 cm]	ORIĢINĀLS
Dokuments	Latvijas Padomju valdības dekrēts par mūzikas instrumentu un nošu veikalu nacionalizāciju. Rīga, 1919. gada 19. februāris	121. 	Jāizgatavo kopija
Dokuments	Padomju Latvijas valdības ieviestās pārtikas kartītes maizei. 1919. gada pavasaris	122. [22,7 x 13,7 cm]	ORIĢINĀLS

CITĀTS	No Ivandes Kaijas dienasgrāmatas: "Otrdien, 20. I 1919. g. (..) Pūrs kartupeļu maksā jau 200 rbļ., mārciņa sviesta 25 rbļ. – ja vispāri no kāda laucinieka slepeni var dabūt. Uz tirgus nekas, it nekas, izņemot skābus kāpostus par 40 kap. stopā, nav dabūjams. Nabaga sieviņas raudādamas staigājot pa tirgu, meklēdamas kaut vai runkuļus, kuri vēl šur tur dabūjami, sasaluši, aizpuvuši, par 50 kap. mārciņā. Bads vārda pilnā nozīmē ienācis Latvijā, kas vēl nebij dzirdēts pat vāciem Rīgu okupējot."		
Dokuments	Padomju Latvijas valdības Pārtikas komisariāta rīkojums par pagaidu normu ieviešanu pilsētu un miestu iedzīvotājiem. Rīga, 1919. gada 25. februāris	123. 	Jāizgatavo kopija
Fotogrāfija	Latviešu atsevišķās brigādes orķestris. Rīga, 1919. gada 3. augusts. <i>Orķestris pilnā sastāvā, ar visiem instrumentiem dezertēja no Padomju Latvijas armijas Saldū 10. martā</i>	124. 	
Dokuments	Atsevišķās jātnieku nodaļas komandiera rotmistra Arnolda Artum-Hartmaņa ziņojums Latviešu atsevišķās brigādes komandierim pulkvedim Jānim Balodim par no lieliniekiem pārbēgušo Jūrmalas apsardzības rotu 26 cilvēku sastāvā. 1919. gada 3. maijs	125. [14 x 20 cm]	Var likt ORIGINĀLU, var izgatavot kopiju
Fotogrāfija	Ļaudonas evaņģēliski luteriskās baznīcas altārdaļa. 1919. gads 1. maijs <i>Lielinieki lielu uzmanību veltīja propagandai. Īpaša uzmanība tai bija pievērsta 1. maijā</i>	126. 	
Fotogrāfija	Svētku gājiens Liezerē. 1919. gada 1. maijs	127. 	LIELĀKU

Fotogrāfija	1. maija svinības un to dekorācijas Rīgā. 1919. gads	 128. 129.	
CITĀTS	No Ivandes kaijas dienasgrāmatas: “Trešdiena, 30. IV 1919. g. Valdība gatavojas uz 1. maija svētkiem. 5 miljoni kerenku izdots par dekoratīvo daļu. Itin grezni viss izskatās lielajās ielās. (..) Rīgā, 9. V 1919. g. 1. maijs pagāja mierīgi. Dzīve rit tāpat, pasāktā lielinieciskā gaitā bez jebkādām pārmaiņām. Gars visiem nomākts, nospiests līdz beidzamam. Ne viens ne stundu nav drošs, vai tavā dzīvoklī neielauzīsies un neizkratīs pēdējo vīlīti un neaplaupīs.”		
Fotogrāfija	Revolucionārais kara tribunāla darbinieki Daugavpilī. 1919. gada sākums. <i>Kara tribunāli bija nozīmīga lielinieku represīvās sistēmas sastāvdaļa. Tribunāli izskatīja politiskās lietas, nozīmīgākās krimināllietas, un to pieņemtie spriedumi bija galīgi un nepārsūdzami. Tribunālu darbinieki un to sastāvā ietilpstošās kaujas grupas veica gan izmeklēšanu, gan iztiesāšanu, gan izpildīja pašu piespriestos nāvessodus</i>	 130.	
Fotogrāfija	Lielinieku upuri Jelgavas cietuma pagalmā. 1919. gada marts. <i>Teroram kļūstot par varas saglabāšanas līdzekli, tā upuru skaits strauji pieauga, represijas kļuva masveidīgas. Viena no sabiedrības grupām, pret kurām vērsās lielinieki, bija vācbaltieši</i>	 131.	

Fotogrāfija	Lielineku spaidu darbos nosūtītie Gulbenes iedzīvotāji. 1919. gads. <i>Piespiedu sabiedriskajos darbos nosūtīja, piemēram, tirgotājus, namsaimniekus, advokātus, augstskolu pasniedzējus, muižniekus un viņu ģimenes locekļus – sievas un pieaugušos bērnus, kā arī bezdarbniekus.</i> <i>Ieteicamo darbu sarakstā bija ielu tīrīšana, smagu priekšmetu pārvietošana, ierakumu rakšana un citi fiziski smagi darbi</i>	132. 	ORIGINĀLS
Priekšmets	Dekoratīvs šķīvis, veltīts sarkanā terora upuriem. <i>Uzraksts: Sarkanā nāve! Rīga. No 1919. gada 2. janvāra līdz 22. maijam</i>	133. [22 x 22 cm]	

3.10. Partizāni lielineku kontrolētajā teritorijā

Teksts	Lielineku kontrolētajā Vidzemes austrumu daļā, Latgalē un Sēlijā vīrieši paš aizsardzības nolūkos bruņojās un iesaistījās partizānu kustībā. To veicināja arī nevēlēšanās dienēt Padomju Latvijas armijā un lielineku īstenotās represijas. Kopumā apmēram 2000 vīru organizēti iesaistījās bruņotā cīņā pret lielineku varu. Ikdienā izdzīvot viņiem palīdzēja vēl plašāks vietējo iedzīvotāju loks. Partizāni uzbruka vietējiem lielineku aktīvistiem un atsevišķām karaspēka vienībām, kavēja rekvizīcijas, bojāja telefona un telegrāfa līnijas. Dažādos veidos radot apdraudējumu, partizāni piespieda lielinekus izvietots savas karaspēka vienības arī frontes aizmugurē. Lielākās grupas – Augškurzemes, Malienas un Latgales partizānu vienības vēlāk iekļāvās Latvijas armijā		Var likt ORIGINĀLU , var izgatavot kopiju
Dokuments	LSPR Iekšlietu komisariāta Ārējās apsardzības apakšnodaļas pavēle apriņķu un pagastu izpildu komitejām. 1919. gada 24. aprīlis. <i>Pavēlēja apsargāt visus pagasta ceļus un veikt cilvēku kontroli uz tiem, iedzīvotājiem ziņot par visiem, kuri pārvietojās divatā vai grupas, kā arī par visiem svešiniekiem.</i> Partizānu izmantoto ieroču – apgriežņu paraugi:	134. [35,5 x 22,3 cm]	

Priekšmets	Apgrieznis, izgatavots no Mauzera sistēmas 7,92 mm kalibra šautenes Gew. 98	 135. [garums: 31 cm]	<i>Pieejami daudz un dažādi apgriežņi (iespēja māksliniekam izvēlēties cik un kādus; šobrīd plānā – dažādu sistēmu šauteņu paraugi)</i>
Priekšmets	Apgrieznis, izgatavots no 1891. gada parauga 3 līniju (7,62 mm) kalibra šautenes	 136. [garums: 47,5 cm]	
Priekšmets	Apgrieznis, izgatavots no Vinčestera sistēmas 1895. gada parauga 7,62 mm kalibra šautenes	 137. [garums: 35,1 cm]	
Priekšmets	Apgrieznis, izgatavots no Arisaka sistēmas 1905. gada parauga 6,5 mm kalibra šautenes Tip 38	 138. [garums: 39,8 cm]	
Priekšmets	Apgrieznis, izgatavots no Berdana sistēmas 1870. gada parauga 4,2 līniju (10,75 mm) kalibra šautenes	 139. [garums: 62,5 cm]	
Fotogrāfija	Leitnants Artūrs Veckalniņš. <i>Leitnants A. Veckalniņa komandētā partizānu vienība darbojās Vidzemē, Cēsaines-Druvienas rajonā, tās rindās cīnījās ap 370 vīru. 1919. gada 14. maijā Veckalniņa partizāni uzbruka Cēsu cietumam un atbrīvoja 212 apcietināto. Maija beigās pārņēma savā kontrolē un apšaudīja visus lielākos lielinieku atkāpšanās ceļus no Madonas līdz Druvienai</i>	 140.	
Fotogrāfija	Partizānu grupa Ērgļu apkārtnē. 1919. gada jūnijs	 141.	

Fotogrāfija	Virslieitnants Jānis Indāns. <i>Virslieitnants J. Indāns komandēja Asares-Bebrenes-Rubenes apkārtnē izveidoto Augškurzemes partizānu pulku, tā rindās cīnījās līdz 500 vīru. Pulkā apvienoja četras nelielas 1919. gada sākumā izveidotās grupas. Darbojās kopā ar Lietuvas armiju, kontrolēja ceļus no Bebbrenes uz Aknīsti un Jēkabpili</i>	142. 	
Fotogrāfija	Augškurzemes partizānu pulka virsnieki. 1919. gada vasara		
Fotogrāfija	Kapteinis Jūlijs Ērglis ar sievu. <i>Kapteinis J. Ērglis tika iecelts par Malienas bataljona, ko saformēja no Meirānu un Lubānas apkārtnē izveidotajām partizānu grupām, komandieri. 1919. gada maija beigās divās partizānu vienībās kopā cīnījās ap 80 vīru. Viņi uzbruka lielinieku rekvizīcijas nodaļām un Padomju Latvijas armijas vienībām, kas atkāpās no Rīgas. Jūnijā jau kopā ar Ziemeļlatvijas brigādi iesaistījās cīņā kopējā frontē pret lieliniekiem</i>	143. 144. 	
Fotogrāfija	Malienas bataljona štābs. 1919. gada vasara <i>Malienas bataljonu 1919. gada 1. jūlijā saformēja no Malienas partizānu grupām</i>	145. 	
Fotogrāfija	Pulkvedis-leitnants Jānis Vīndedzis. <i>Virslieitnants J. Vīndedzis komandēja Balvu partizānu nodaļu, kurā cīnījās ap 100 vīru. Partizāni uzbruka lielinieku varas iestādēm un Padomju Latvijas armijas vienībām, kas atkāpās no Rīgas. 1919. gada jūlija sākumā, apvienojot vairākas partizānu grupas un uzņemot jaunus dalībniekus, J. Vīndedža vadībā tika saformēts Latgales partizānu pulks, kura skaitliskais sastāvs jau pārsniedza 1 200 karavīru</i>	146. 	
Fotogrāfija	Latgales partizānu pulka virsnieki atpūtas laikā Vecgulbenē. 1919. gada novembra beigas	147. 	

Priekšmets	Latgales partizānu pulka krūšu nozīme. Apstiprināta 1921. gada 10. novembrī. <i>Pulks ar šādu nosaukumu Latvijas armijā pastāvēja līdz pat 1922. gadam, kad to pārformēja par bataljonu un iekļāva 9. Rēzeknes kājnieku pulka sastāvā</i>	 148. [46 x 46 mm]	ORIĢINĀLS
------------	---	---	-----------

3.11. Rīgas atbrīvošana no lieliniekiem

Teksts	Lai celtu Andrieva Niedras vadītās valdības autoritāti un nostiprinātu varas pozīcijas, ģenerālis Rīdigers fon der Golcs maija vidū deva pavēli atsākt uzbrukumus Rīgas virzienā . Arī Padomju Latvijas armijas vadība plānoja savas kaujas operācijas, un 18. maijā lielinieku vienības uzbruka Kaugurciema kāpās pozīcijas ieņēmušajai Latviešu atsevišķās brigādes kapteiņa Paula Zolta rotai. Kauja norisinājās ar mainīgām sekmēm, taču lielinieku uzbrukumu izdevās atsist. Kaujā krita rotas komandieris kapteinis Pauls Zolts		
Fotogrāfija	Jūrmalā kāpu zonā latviešu karavīri bija izvietojušies Pirmā pasaules kara laika ierakumos	 149.	Fona attēls, liekams kopā ar nākošo fotogrāfiju un citātu
Fotogrāfija	Kapteinis Pauls Zolts. 1919. gada sākums	 150.	
CITĀTS	No Latviešu atsevišķā bataljona Slokas rajona kaujas darbības vadītāja kapteiņa Jāņa Puriņa sastādītā Uzbrukuma apraksta Kauguriem un Slokai 1919. gada 18. maijā: “(..) Kreisā flangā lieliniekiem izdevās divās vietās pārgriezt drāšu aizžogojumus un, neskatoties uz nikno uguni, mūsu pusē ielauzties mūsu ierakumos pa abi pusi no lielceļa Kauguri – Asari. (..) virsleitnants Grintāls te krita, negribēdams atstāt viņam uzticētos ierakumus. Šinī kritiskā brīdī, kad lielinieki jau paspēja nostādīt mūsu ierakumos divus ložmetējus, rotas komandieris kapitāns Zolts salasīja izsistos no ierakumiem II posma kareivjus un veda tos uz priekšu štiku		

Dokuments	uzbrukumā. Lielinieki neizturēja mūsu triecienu un panikā atkāpās atstādāmi divus ložmetējus, vienu bumbmetēju, 35 flintes un 30 kritušos un ievainotos. Štiku cīņā krita arī pats kapitāns Zolts.” Latviešu atsevišķās brigādes Slokas rajona kaujas darbības vadītāja kapteiņa Jāņa Puriņa apstiprināta Kaugurciemas kaujas shēma. Sloka, 1919. gada 18. maijs Naktī uz 22. maiju sākās vācu-latviešu spēku uzbrukums Rīgai. To vadīja Baltijas landesvēra komandieris majors Alfrēds Flečers. Jau uzbrukuma laikā jauna pavēle lika karaspēkam pārgrupēties pēc nacionālā principa – vācu vienībām pavēlēja doties uz Rīgu, latviešu – caur Piņķiem uz Babīti un tikai pēc tam uz Rīgu. Pirmais pāri Daugavas tiltiem devās barona Hansa Manteifeļa komandētais Triecienbataljons. Padomju Latvijas armija strauji atkāpās, Rīgas ielās nopietnas cīņas nenotika. Atbildot uz lielinieku īstenoto “sarkano teroru”, vācieši uzsāka savu teroru – aplenca pilsētas kvartālus, izdarīja kratīšanas un arestus, nogalināja aizdomās turētos par sadarbību ar lieliniekiem. Latviešu karavīri Rīgā ienāca dienu vēlāk – 23. maijā. Viņu klātbūtne nedaudz ierobežoja vācu patvaļu	151. 	
Fotogrāfija	Baltijas landesvēra komandieris majors Alfrēds Fletčers ar vācu vienību virsniekiem pirms uzbrukuma Rīgai. 1919. gada 22. maijs	152. 	
Fotogrāfija	Vācu artilērijas vienības karavīri pozīcijās Daugavas krastā. Rīga, 1919. gada 22. maijs. No J. Millera personīgā arhīva	153. 	
Fotogrāfija	Vācu karavīri ar kauju šķērso Lībekas tiltu. Rīga, 1919. gada 22. maijs. No Latvijas Nacionālās bibliotēkas krājuma	154. 	
Fotogrāfija	Latviešu atsevišķā bataljona Studentu bataljona karavīri Rīgā. 1919. gada maija		

Fotogrāfija	beigas Latviešu atsevišķās brigādes štābs. Rīga, 1919. gada maija beigas. 1. rindā 3. no kreisās – brigādes komandieris pulkvedis Jānis Balodis. Fotogrāfs J. Rieksts	155. 	
Dokuments	Latviešu atsevišķās brigādes ieņemtās pozīcijas Gaujas lejteces rajonā 1919. gada 26. maijā. Shēmu apstiprinājis Apcietinātā rajona priekšnieks kapteinis Jānis Puriņš	156. 157. 	

3.12. Cīņa pret lieliniekiem Ziemeļlatvijā

Digitālais objekts: Animēta Neatkarības kara karte. 4. daļa (1919. gada maija beigas–1919. gada 8. jūlijs)

Teksts	Izmantojot karadarbības aktivizēšanos Rīgas pievārtē, uzbrukumus atsāka arī igauņu-latviešu spēki Vidzemē . Šajā laikā strauji pieauga karavīru skaits Ziemeļlatvijas brigādē . Jau 18. maijā brigādes rezerves bataljonu pārformēja par 2. Cēsu kājnieku pulku, savukārt 28. maijā sāka formēt jaunu Rezerves bataljonu. Jūnija sākumā lielinieki bija atkāpušies līdz līnijai Alūksne – Krustpils		
Fotogrāfija	2. Cēsu kājnieku pulka karavīri. 1919. gada jūlija sākums. <i>Saformēts, papildinot Rezerves bataljonu ar Ziemeļlatvijā mobilizētajiem un Igaunijā un Latvijā frontes otrā pusē pārgājušajiem Padomju Latvijas armijas karavīriem. Maija vidū pulkā bija 33 virsnieki, trīs ārsti, 12 kara ierēdņi, 53 instruktori un 1505 kareivji. Pulks uz fronti devās 29. maijā</i>	158. 	
Fotogrāfija	2. Cēsu kājnieku pulka komandieris Krišjānis Berķis	159. 	

Fotogrāfija	Ziemeļlatvijas brigādes Rezerves bataljona karavīri. 1919. gada vasaras sākums	160. 	Var likt ORIĢINĀLU , var izgatavot kopiju
Dokuments	Cēsu pilsētas komandanta kapteiņa Raimonda Bebra uzaicinājums Cēsu apkārtnes pašvaldību iestādēm atsākt darbu. Cēsis, 1919. gada 2. jūnijs	161. [23 x 18,5 cm]	
Fotogrāfija	2. Cēsu kājnieku pulka Skolnieku rotas karavīri. 1919. gada vasara. <i>Saformēta 1919. gada 5. jūnijā Cēsīs. Lielākā daļa no 108 rotas karavīriem bija Valmieras reālskolas skolnieki, kuri vingrošanas skolotāja Alfrēda Lukstiņa vadībā pievienojās Ziemeļlatvijas brigādei pēc Valmieras atbrīvošanas no lieliniekiem. Cēsīs viņiem pievienojās vietējo skolu audzēkņi</i>	162. 	ORIĢINĀLS
Priekšmets	2. Cēsu kājnieku pulka Skolnieku rotas karavīra cepure	163. [d. – 26, h – 11,5 cm]	
Fotogrāfija	Ziemeļlatvijas brigādes un Igaunijas armijas virsnieki pie igauņu bruņotā vilciena Cēsīs. 1919. gada 6. jūnijs. 6. no kreisās – brigādes komandieris pulkvedis Jorgis Zemītāns	164. 	

3.13. Cēsu kaujas (6.–23. jūnijs) un Strazdumuižas pamiera līgums

Teksts	Pēc Rīgas atbrīvošanas 1919. gada 22. maijā daļa vācu spēku devās uz ziemeļiem, lai ieņemtu to Vidzemi daļu, ko kontrolēja igauņu un latviešu spēki. Tas bija ģenerāļa Rīdigerā fon der Golca un viņu atbalstītāju mēģinājums vērsties pret karaspēku, kas bija saglabājis uzticību Kārļa Ulmaņa vadītajai Latvijas Pagaidu valdībai, kā arī Igaunijas, kas arī atradās vācu spēku interešu zonā, armiju. 3. jūnijā Cēsīs ieradās Baltijas landesvēra delegācija un jātnieku vienība, taču sarunas rezultātus nedeva. 5. jūnijā vācu vienības apšaudīja igauņu bruņuvilciena izlūkus. Naktī uz 6. jūniju, Baltijas landesvēra vienībām uzbrūkot 2. Cēsu kājnieku pulkam, sākās Cēsu kaujas. Latviešu vienības atkāpās no Cēsīm un nostājās pozīcijās pie Raunas, kur tām pievienojās igauņu pulki un bruņuvilcieni. Konfliktu mēģināja risināt Sabiedrotie, un pēc viņu priekšlikuma 10. jūnijā tika noslēgts pamiers, kas ilga līdz 19. jūnijam. Vācu spēki atteicās pakļauties prasībām neturpināt virzīties uz ziemeļiem. Kaujas atsākās ar vācu uzbrukumu Limbažu virzienā. Viņiem izdevās pārraut frontes līniju Raunas upes rajonā, taču kaujās veiksmīgi iesaistījās igauņu armijas papildspēki un uzbrukumu apturēja. 22. jūnijā igauņu un latviešu spēki pārgāja pretuzbrukumā, 23. jūnija rītā atbrīvoja Cēsis. Landesvēristi turpināja atkāpties, jūlija pirmajās dienās igauņu un latviešu spēki jau bija Rīgas pievārtē. Cēsu kaujās igauņi bija zaudējuši 110 kritušos un 405 ievainotos vai bez vēsts pazudušos, savukārt Ziemeļlatvijas brigāde – 13 kritušos un 43 ievainotos		
Fotogrāfija	Cēsu kauju vieta	165. 	Attēls fonam
Fotogrāfija	Ziemeļlatvijas brigādes karavīri. 1919. gada vasaras sākums	166. 	LIELĀKU

Fotogrāfija	2. Cēsu kājnieku pulka ziņnesis A. Lasmanis. 1919. gada vasara	167.		
Fotogrāfija	Igaunijas armijas virspavēlnieks ģenerālis Johans Laidoners (1. no kreisās) ar virsniekiem. 1919. gads	168.		
Fotogrāfija	Vācu brīvkorpusu Mēdema brīvprātīgo korpusa artilēristi. Gaujas apkārtnē, 1919. gada jūnijs	169.		
Fotogrāfija	Igaunijas armijas bruņotais vilciens uz tilta pār Raunas upi. 1919. gada jūnijs	170.		
Fotogrāfija	Landesvēra saspridzinātā tilta pār Raunas upi atjaunošanas darbi. 1919. gada jūlijs	171.		
Fotogrāfija	Ziemeļlatvijas brigādes karavīri. 1919. gada vasara. <i>Cēsu kauju laikā Ziemeļlatvijas brigādei pievienojās liels skaits brīvprātīgo, un jūnija beigās tajā dienēja jau vairāk nekā 9 800 karavīru</i>	172.		
Teksts	Sabiedroto valstis vēl arvien cerēja vācu karaspēku izmantot cīņās pret Padomju Krieviju un tāpēc nevēlējās pieļaut tā pilnīgu sakāvi. Sarunas starp karojošo pušu pilnvarotajiem notika Strazdumuižā pie Juglas ezera			

	Sabiedroto vadībā. Tās bija sarežģītas, taču vienoties izdevās. Sarunu noslēgumā tika parakstīts pamiera līgums. Saskaņā ar to vācu karaspēkam bija jāatstāj Rīga un sākotnēji jāpārceļas uz Kurzemi, bet pēc tam jādodas prom no Latvijas, savukārt igauņu karaspēkam jāpaliek pozīcijās, kuras tas ieņēma 3. jūlijā. 6. jūlijā Ziemeļlatvijas brigāde svinīgi iegāja Rīgā		
Fotogrāfija	Strazdumuiža pie Juglas ezera. 1919. gads	173.	
Fotogrāfija	Igaunijas armijas jātnieku vienība. 1919. gada vasara	174.	
Fotogrāfija	Ziemeļlatvijas brigādes 2. Cēsu kājnieku pulka karavīri pirms ienākšanas Rīgā. Jugla, 1919. gada 6. jūlijs	175.	
Fotogrāfija	Ziemeļlatvijas brigāde svinīga ienāk Rīgā. 1919. gada 6. jūnijs. Kolonnas priekšgalā jāb brigādes komandieris pulkvedis Jorģis Zemitāns un brigādes artilērijas priekšnieks pulkvedis-leitnants Eduards Kalniņš	176.	
Fotogrāfija	Latviešu atsevišķās brigādes karavīri ceļa būves darbos. 1919. gada vasaras sākums. <i>Cēsu kauju laikā lielākā daļa Latviešu atsevišķās brigādes vienību ieņēma pozīcijas Baltijas landesvēra labajā flangā Vidzemē starp Vēreni un Vecpiebalgu. Ziemeļlatvija brigādes vadība aicināja pulkvedi J. Balodi, vai nu pievienoties cīņai pret vācu spēkiem, vai pārņemt no 1. Valmieras kājnieku pulka frontes līniju pret lieliniekiem no Jaungulbenes līdz Daugavai. Taču, paklausot Sabiedroto militāro misiju pārstāvju aicinājumam šajā situācijā nerīkoties aktīvi un apzinoties, ka formāli joprojām brigāde bija pakļauta Baltijas landesvēra komandierim un atradās tās apgādē, pulkvedis J. Balodis atstāja aicinājumu bez atbildes</i>	177.	

Fotogrāfija	Ziemeļrietumu armijas Līvena divīzijas virsnieki. 1919. gada augusts. <i>Cēsu kaujās nepiedalījās arī rotmistra Anatola Līvena komandētā Baltijas landesvēra krievu vienība.</i> <i>1919. gada pavasarī Līvena nodaļa piedalījās kaujās Kurzemē un Rīgas atbrīvošanā. Jūnija sākumā nodaļā ieskaitīja Vācijas un Polijas karagūstekņu nometnēs savervētos krievu brīvprātīgos un tās skaitliskais sastāvs pieauga līdz aptuveni 3 500 karavīriem. Kaujās Rīgas apkārtnē ievainotais A. Līvens aizliedza saviem karavīriem cīnīties pret igauņu un latviešu spēkiem, nodaļu atsaucis no frontes un pa dzelzceļu aizveda uz Liepāju. Jūnija beigās Līvena nodaļu pārdēvēja par Firsta Līvena Rietumu brīvprātīgo korpusu un tā devās uz Petrogradas fronti cīnīties pret Sarkano armiju.</i> <i>Līveniešu rindās dienēja arī latviešu virsnieki, piemēram, leitnants Arturs Silgailis (1. rindā centrā)</i>	178. 	
-------------	---	---	--

3.14. Latvijas Pagaidu valdība atsāka aktīvu darbību

Teksts	Cēsu kauju rezultātā mainījās politiski-militārā situācija Latvijā. Andrieva Niedras valdība beidza pastāvēt, Kārļa Ulmaņa vadītā Latvijas Pagaidu valdība atgriezās krastā, savukārt Pēteris Stučka vadītā Padomju Latvijas valdība atradās Rēzeknē. 1919. gada 26. jūnijā uz kuģa “Saratov” notika Ministru prezidenta Kārļa Ulmaņa saruna ar Sabiedroto pārstāvjiem. Visi kopā vienojās, ka Latvijas Pagaidu valdība atgriezīsies Liepājā un turpmāk valdības darbā vairāk iesaistīs nacionālo minoritāšu pārstāvjus. Nākamajā dienā – 27. jūnijā – plkst. 18.00 Latvijas Pagaidu valdības ministri svinīgi nokāpa krastā Liepājā, viņus sagaidīja vairāki tūkstoši pilsētas iedzīvotāju, Tautas padomes priekšsēdētājs Jānis Čakste un Sabiedroto misiju pārstāvji. Desmit dienas vēlāk Latvijas Pagaidu valdība devās uz Rīgu		
Fotogrāfija	Latvijas Pagaidu valdības atgriešanās Liepājā. 1919. gada 27. jūnijs. Kuģis “Saratov” tuvojas piestātnei	179. 	LPV atgriešanās Liepājā var tikt veidota kā kolāža (vai

Fotogrāfija	Ministri nokāpj krastā	180.		"hronikas kadri"), ir pieejami vēl vairāki līdzīgi attēli.
Fotogrāfija	Klātesošos uzrunā Ministru prezidents Kārlis Ulmanis	181.		
Priekšmets	Kuģa "Saratov" mašīnu telegrāfs. 19. gs. beigas. <i>Trīsklāju kravas un pasažieru tvaikonis "Saratov" būvēts 1888. gadā Kopenhāgenā, Dānijā. Pirms 1. pasaules kara kuģis kursēja starp Liepāju un Hallu Lielbritānijā. Kara laikā to savā pārziņā pārņēma vācu okupācijas iestādes un izmantoja Liepājā kā munīcijas noliktavu. 1919. gada sākumā kuģi savā pārziņā ieguva Latvijas Pagaidu valdība, 10. janvārī uz tā uzvilka Latvijas valsts karogu. No 16. aprīļa līdz 27. maijam uz kuģa klāja uzturējās Pagaidu valdības ministri. 7. jūlijā ministri atgriezās uz kuģa, lai dotos uz Rīgu, ko sasniedza nākamajā dienā. Turpmākos mēnešos kuģi izmantoja militāro kravu pārvadāšanai. 1920.–1921. gadā kuģis veica reisus uz Baltijas jūras un Lielbritānijas ostām. Pēc Latvijas Neatkarības kara kuģi atguva Krievija, taču, dodoties prom no Latvijas, jaunās apkalpes vadīts, tas 1923. gada 14. janvārī uzskrēja sēklīm iepletim Akmeņraga bācai. Kuģa vraku vēlākos gados saspridzināja</i>	182.		
Fotogrāfija	Kuģis "Saratov" Daugavā Latvijas Pagaidu valdībai atgriežoties Rīgā. 1919. gada 8. jūlijs. Fotogrāfs V. Rīdzenieks	183.		LIELĀKA, kā fona attēls
Fotogrāfija	Latvijas Pagaidu valdības pārstāvji uz kuģa "Saratov" klāja. 1919. gada 8. jūlijs. Stāv no kreisās: 1. – E. Strautnieks, 2. – D. Rudzītis, 3. – K. Puriņš, 4. – S. Paegle, 5. – J. Zālītis, 6. – J. Goldmanis, 8. – K. Ulmanis, 9. – T. Hermanovskis, 10. – M. Valters, 11. – J. Blumbers	184.		
		185.		

Fotogrāfija	Ziemeļlatvijas brigādes 2. Cēsu kājnieku pulka karavīri pie Rīgas pils Latvijas Pagaidu valdības sagaidīšanas laikā. 1919. gada 8. jūlijs. Fotogrāfs V. Rīdzenieks	186. 	LIELĀKA
Fotogrāfija	Rīdzinieces sveic Latvijas Pagaidu valdību. 1919. gada 8. jūlijs. Fotogrāfs V. Rīdzenieks	187. 	
Fotogrāfija	Ministru prezidents Kārlis Ulmanis un apsardzības ministrs Jānis Zālītis ar Latvijas Pagaidu valdības sagaidītājiem Rīgā. 1919. gada 8. jūlijs. Fotogrāfs J. Rieksts	188. 	
Teksts	Latvijas Pagaidu valdība pēc atgriešanās Rīgā aktīvi strādāja pie valstij nozīmīgu institūciju veidošanas , iecēla amatpersonas, apstiprināja noteikumus, uz kuru pamata darbu sāka vai turpināja dažādas kultūras un izglītības iestādes, risināja Latvijas pilsonības jautājumus. Ievērojot vienošanos ar Sabiedrotajiem, valdības darbā jūlija vidū iesaistīja nacionālo minoritāšu pārstāvjus : tieslietu ministru Edvīnu Magnusu un finanšu ministru Robertu Erhardu (vācbaltieši), kā arī valsts kontrolieri Paulu Mincu (ebrejs)		
Fotogrāfija	Nacionālā teātra aktieri viesojas pie karavīriem frontē. 1919. gada vasara. <i>1919. gada 23. septembrī Pagaidu valdība pieņēma noteikumus par Valsts vēsturisko arhīvu, Nacionālo operu un Nacionālo teātri</i>	189. 	
Fotogrāfija	Latvijas Augstskolas atklāšana Rīgā. 1919. gada 28. septembris	190. 	

Fotogrāfija	Oto Goldfelds. <i>Atsevišķām personām pilsonību piešķīra par īpašiem nopelniem Latvijas valsts labā. Starp viņiem bija arī Vācijas pilsonis 2. atsevišķā eskadrona komandieris rotmistrs Oto Goldfelds (no 1922. gada – Zeltiņš)</i>	191. 	<i>Ja būs iespējams, attēls tiks nomainīts pret 1919.-1920. gadā uzņēmumus.</i>
-------------	---	--	---

3.15. Latvijas armijas

Teksts	Latvijas Pagaidu valdība 10. jūlijā amatā apstiprināja Latvijas armijas virspavēlnieku ģenerāli Dāvidu Sīmansonu. Sākās darbs pie vienotas armijas formēšanas. Armijas vadībai saformētā Virspavēlnieka štāba priekšnieka amatā iecēla pulkvedi-leitnantu Eduardu Kalniņu, oktobrī viņu nomainīja pulkvedis Pēteris Radziņš		
CITĀTS	Pateicība. Cīnoties par Latvijas neatkarību, ciešot lielus zaudējumus un atrodoties mēnešiem ilgi bez atpūtas un pienācīgas apgādāšanas, sakarā ar ienaidnieku, Dienvidus un Ziemeļu armiju uzticīgie kareivji pierādījuši ne tikai visaugstāko pienākumu apziņu, bet arī lielu enerģiju un nesalauztu uzvaras spēju. Ievējoto lielos nopelnus un panākumus cīņā par Latvijas neatkarību un godinot visus cīnītājus, it sevišķi varonīgos armiju vadoņus, pulkvežus Balodi un Zemitānu, – Latvijas pagaidu valdība ar šo izsaka minētiem pulkvežiem un viņiem padotiem kareivjiem visdziļāko pateicību. Rīgā, 10. jūlijā 1919. gadā. Ministru prezidents Ulmanis Apsardzības ministrs Zālītis		<i>Iespējams, varēs nomainīt citātu ar dokumentu.</i>
Fotogrāfija	Latvijas armijas virspavēlnieks ģenerālis Dāvids Sīmansons	192. 	
Dokuments	Pavēle Nr. 1 Latvijas armijai. Rīga, 1919. gada 11. jūlijs	193.	

Fotogrāfija	Sargkareivis pie ieejas Armijas virspavēlnieka štābā. Rīga, Nikolaja (tagad – K. Valdemāra) iela 3, 1919. gada vasaras beigas	194. 	
Teksts	Armijas struktūru veidoja pēc divīziju principa, nosaucot tās Latvijas vēsturisko novadu vārdos. Latvijas armijas sastāvā iekļāva arī Baltijas landesvēra vācu vienības, pirms tam no tām izslēdzot Vācijas pavalstniekus un pārformējot par Latvijas vācu zemessardzi. Latvijas armijā 1919. gada jūlijā dienēja 1246 virsnieki, kā arī 24 182 instruktori un kareivji. Bruņojums bieži vien bija stipri nolietots. Karavīri izmantoja krievu, vācu, japāņu un britu sistēmas šautenes, galvenokārt krievu un vācu ložmetējus. Lielgabalu trūkums lika attiekties no ieceres katrā divīzijā iekļaut arī artilērijas pulku. Zirgu trūkums kavēja jātnieku vienību formēšanu. Latvijas armijas rīcībā 1919. gada vasarā bija pāris bruņuvilcienu, vairāki bruņotie automobiļi un dažas lidmašīnas. Militārā tehnika pamatā bija iegūta kā trofejas. Ļoti dažāds bija arī karavīru ietērps un uzkabes priekšmeti		
Shēma	Latvijas armija Kurzemes divīzija (veidota uz Latviešu atsevišķās brigādes bāzes), pirmais komandieris – pulkvedis Jānis Balodis: 1. Liepājas kājnieku pulks (veidots no Latvijas Neatkarības bataljona, Malienas bataljona un Kurzemes divīzijas papildu bataljona), 2. Ventpils kājnieku pulks (veidots no Cēsu bataljona, Rīgas bataljona un Piebalgas bataljona), 3. Jelgavas kājnieku pulks (veidots no Atsevišķā studentu bataljona, Bauskas bataljona un Augškurzemes partizānu pulka) Vidzemes divīzija (veidota uz Ziemeļlatvijas brigādes bāzes), pirmais komandieris pulkvedis Jorgis Zemitāns: 4. Valmieras kājnieku pulks (veidots no 1. Valmieras kājnieku pulka), 5. Cēsu kājnieku pulks (veidots no 2. Cēsu kājnieku pulka un Ziemeļlatvijas partizānu pulka),		

	6. Rīgas kājnieku pulks (veidots no Ziemeļlatvijas brigādes rezerves bataljona) Latgales divīzija (veidots uz dažādu vienību bāzes), pirmais komandieris pulkvedis-leitnants Krišjānis Berķis: 7. Siguldas kājnieku pulks (veidots no 20. jūnijā Ziemeļlatvijas brigādes sastāvā saformētā 3. Jelgavas kājnieku pulka), 8. Daugavpils kājnieku pulks (veidots no Latviešu atsevišķās brigādes 5. bataljona un 6. bataljona), 9. Rēzeknes kājnieku pulks (veidots no Latviešu atsevišķās brigādes 7. bataljona)		
Fotogrāfija	Kurzemes divīzijas štāba kanceleja Pļaviņās. 1919. gada 17. septembris	195.	 <i>Sākas viena eksponātu grupa – Kurzemes divīzija</i>
Fotogrāfija	1. Liepājas kājnieku pulka karavīri mācībās. Šaušanas pozīciju ieņemšana ceļmalā. 1919. gads. <i>Armijas kaujasspēju paaugstināšanai, vienībās organizēja mācības. Karavīri apguva dažādas nepieciešamās prasmes – pozīciju ieņemšanu, ierakumu ierīkošanu, maskēšanos, apiešanos ar dažādiem ieročiem</i>	196.	
Fotogrāfija	2. Ventspils kājnieku pulka 1. bataljona karavīri pozīcijās. 1919. gada oktobris	197.	 <i>LIELU (var kreiso malu “nogriezt”), kopā ar Madsen ložmetēju (redzams fotogrāfijas labajā malā)</i>
Priekšmets	Madsena sistēmas 1902. gada parauga vieglais rokas ložmetējs, Dānija	198.	 [garums: 112,5 cm, platums: 11 cm]
Priekšmets	Ierīce Madsena sistēmas rokas ložmetēja patronkārbas pielādēšanai	199.	

Priekšmets	Patronkārbā 20 patronām Madsena sistēmas rokas ložmetējam	[62,7 x 26,7 cm] 	ir vēl septiņas patronkārbas, kuras var izmantot, kā arī apvalks astoņām patronkārbām
Fotogrāfija	Bauskas bataljona štāba karavīri pirms ieskaitīšanas 3. Jelgavas kājnieku pulkā. Grenctāles muiža, 1919. gada 3. jūlijs <i>Bataljonu saformēja Bauskā 1919. gada 24. aprīlī, divās dienās dienestam bija brīvprātīgi pieteikušies ap 300 vīri. Bataljonā dienēja arī vācu tautības karavīri. Vienība aizstāvēja Bausku pret lieliniekiem, veiksmīgi atvairot vairākus uzbrukumus</i>	200. [35 x 9,6 cm] 	
Fotogrāfija	4. Valmieras kājnieku pulka 3. rotas karavīri Vecēļu pilskanā. 1919. gada 15. septembris.	201. 	Sākas otra eksponātu grupa – Vidzemes divīzija
Priekšmets	Luisa sistēmas 7,71 mm kalibra vieglais rokas ložmetējs Mk I, Lielbritānija	202. 	LIELU, kopā Luisa ložmetēju (redzams fotogrāfijā grupas priekšā)
Fotogrāfija	5. Cēsu kājnieku pulka 8. rotas karavīri Arkādija parkā Rīgā. 1919. gada septembris. <i>Rota veidota uz 2. Cēsu kājnieku pulka Skolnieku rotas bāzes</i>	203. [128 x 12 cm] 	
Fotogrāfija	6. Rīgas kājnieku pulka 2. rotas karavīri. Beātes muiža Valmieras apkārtnē, 1919. gada 21. augusts. <i>Pulks pirmajos pastāvēšanas mēnešos, bija viena no vissliktāk apgērbtajām Latvijas armijas vienībām</i>	204. 	Sākas trešā eksponātu grupa – Latgales divīzija. LIELĀKU, jo kopā ar
Fotogrāfija	7. Siguldas kājnieku pulka 6. rotas karavīri Ventspilī. 1919. gada rudens	205. 	

Priekšmets	Auduma patronsoma	 207. [13,5 x 52 cm, garums bez lentām]	<i>sekojošām patronsomām</i> <i>Patronsomās, visticamāk, būs jāievieto patronas</i>
Priekšmets	Auduma patronsoma	 208. [11 x 45 cm, garums bez lentas]	
Fotogrāfija	8. Daugavpils kājnieku pulka karavīri. 1919. gada oktobris	 209.	<i>LIELU, kopā ar trīs sekojošajiem ieročiem (visi redzami fotogrāfijā)</i>
Priekšmets	1891. gada parauga 3 līniju (7,62 mm) kalibra šautene, Krievija	 210. [13,5 x 80 cm]	
Priekšmets	Nagana sistēmas 1895. gada parauga 7,62 mm kalibra revolveris, Krievija	 211. [23,5 x 15 cm]	
Priekšmets	Lugera sistēmas 9 mm kalibra pistole P.P.08., Vācija	 212. [22 x 14,5 cm]	
Fotogrāfija	9. Rēzeknes kājnieku pulka karavīri Daugavgrīvā. 1919. gada septembris. <i>Formas tērpu svārku un mēteļu piedurknes izmantoja uzšuvju izvietojšanai. Redzamas uzšuves, kas norādīja: militāro specializāciju – ložmetējnieks, ieņemamo amatu – rotas komandieris un kaujās gūtos ievainojumus – ievainojuma zīmes</i>	 213.	<i>LIELĀKA, jāatrod veids, kā norādīt, kura uzšuve ir katra šajā fotogrāfija (redzamas kompakti)</i>

Fotogrāfija	Latvijas vācu zemessardzes karavīri. 1919. gada otrā puse	214. 	<i>Sākas jauna eksponātu grupa – citas vienības un bruņojuma piemēri</i>
Fotogrāfija	Latvijas vācu zemessardzes komandieris britu armijas pulkvedis Harolds Aleksanders Latgales frontē. 1920. gada pavasaris. Latvijas Nacionālās bibliotēkas krājums <i>Saskaņā ar Sabiedroto misijas vadītāja Baltijā Huberta Gofa rīkojumu 1919. gada 8. jūlijā britu militārās misijas loceklis Baltijā pulkvedis H. Aleksanders tika iecelts par reorganizējamā Landesvēra komandieri</i>	215. 	
Fotogrāfija	Latvijas armijas karavīri ierakumā. 1919. gada vasara. <i>Bruņoti ar dažādām šautenēm: centrā krievu 1891. gada parauga trīsliņņu šautene, malās – Arisaka sistēmas 6,5 mm šautenes</i>	216. 	<i>LIELĀKA, kopā ar sekojošo ieroci (redzams fotogrāfijā)</i>
Priekšmets	Arisaka sistēmas 109. gada parauga 6,5 mm kalibra šautene <i>Tip 38</i> , Japāna	217. [127,5 x 10 cm]	
Fotogrāfija	1. Liepājas kājnieku pulka karavīri apmācību laikā šaušanai ar ložmetēju. 1919. gada rudens	218. 	<i>LIELĀKA, kopā ar ložmetēju (redzams fotogrāfijā)</i>
Priekšmets	Vieglais 7,92 mm kalibra ložmetējs <i>M.G.08/15</i> , Vācija (šķērsgriezums)	219. [140 x 13 cm]	
Fotogrāfija	1. Liepājas kājnieku pulka karavīri. 1919. gada vasara	220. 	<i>LIELĀKA, kopā ar raķešpistoli (redzama fotogrāfijā)</i>

Priekšmets	1894. gada parauga 26,5 mm kalibra signālpistole, Vācija	 221. [35 x 4 cm]	<i>Ir iespēja izlikt klāt vēl divu paaugu raķepistoles</i> <i>LIELA, kopā ar sekojošajiem sešiem priekšmetiem (visi redzami fotogrāfijā)</i>
Fotogrāfija	Latvijas armijas karavīri. 1919. gads	 222.	
Priekšmets	1914. gada parauga uzbrukuma rokas granāta, Krievija	 223. [23,9 x 6,2 cm]	
Priekšmets	Uzbrukuma rokas granāta M.17 "Stielhandgranate", Vācija	 224. [35,3 x 6,4 cm]	
Priekšmets	Mauzera sistēmas 7,92 mm kalibra šautene Gew.98, Vācija	 225. [125 x 10 cm]	
Priekšmets	Mauzera sistēmas 7,92 mm kalibra karabīne Kar.98(a), Vācija	 226. [110 x 8 cm]	
Priekšmets	Ādas vidusjosta	227. ~ 110 x 4 cm	
Priekšmets	Trīs sekciju 1909. gada parauga patronsoma, Vācija	 228. [23 x 9,5 x 7 cm]	

Fotogrāfija	Latvijas armijas kareivis Žanis Kuplens. 1919. gads		
Priekšmets	Vācu M16 tipa bruņucepure ar Latvijas armijas kokardi	229. 	<i>kopā ar sekojošo bruņucepuri (tāda redzama fotogrāfijā)</i>
Fotogrāfija	Kādas Latvijas armijas jātnieku vienības kaprālis Kārlis Grīnbergs. 1919. gads	230. [22,7 x 13,7 cm]	
Priekšmets	1881. gada parauga dragūnu zobens-šaška, Krievija	231. 	<i>LIELĀKA, kopā ar sekojošo zobenu (redzams fotogrāfijā)</i>
Fotogrāfija	Latvijas armijas karavīrs pie britu 18 mārciņu lielgabala. 1919. gada rudens	232. [103 x 4,3 cm]	
Fotogrāfija	Lubānas ezera flotiles mīnu laiva "Šrapnelis". 1919. gada vasara	233. 	
		234. 	

Fotogrāfija	Bruņotā divizionā bruņotais vilciens. 1919. gada vasara. <i>Virsleitnants Oto Grosbarts 1919. gada 10. jūlijā saņēma pavēli sākt formēt Latvijas armijas Bruņoto divizionu. Tajā ieskaitīja armijas rīcībā esošos divus bruņotos vilcienus un četrus bruņotos automobiļus</i>	235.		LIELĀKA
Fotogrāfija	Bruņotais automobilis "Lāčplēsis" ar apkalpi. 1919. gada septembris	236.		
Priekšmets	Bruņotā automobiļa "Lāčplēsis" modelis, mērogs 1:6	237.	 [46 x 93 x 40 cm]	
Fotogrāfija	Bruņotais automobilis "Imanta" ar apkalpi. 1919. gada septembris	238.		
Fotogrāfija	Aviācijas parka lidotājs seržants Jānis Priedītis pie pirmās Latvijas kara lidmašīnas Sopwith 1/2 Strutter. 1919. gada novembris. <i>Armijas aviācijas grupu formēja virsleitnants Alfrēds Valeika, pavēli Nr. 1 izdodot 1919. gada 19. jūnijā. Tobrīd vienības rīcībā vēl nebija nevienas lidmašīnas. Pirmās divas lidmašīnas latviešu lidotāju rīcībā nonāca tikai jūlija beigās. 1. oktobrī vienību pārformēja par Aviācijas parku, papildinot ar vēl divām no lieliniekiem kā trofejas iegūtām lidmašīnām</i>	239.		LIELĀKA
Fotogrāfija	Vidzemes divīzijas lazaretes pacienti un žēlsirdīgās māsas. 1919. gada vasara. <i>1919. gada 19. jūlijā ar armijas virspavēlnieka pavēli nodibināja Armijas sanitāro pārvaldi ārsta pulkveža Pētera Sniķera vadībā. Tās padotībā iekārtoja trīs divīziju lazaretes un četras garnizonu lazaretes, kā arī saformēja sanitāro vilcienu un armijas sanitārā transporta vienību, ierīkoja ambulances un</i>	240.		LIELĀKA

Fotogrāfija	<i>pārsiešanas punktus visās Latvijas armijas vienībās</i> Kāda Latvijas armijas pulka ambulances medicīnas personāls Latgales frontē. 1919.–1920. gads	241. 	
Priekšmets	Latvijas armijas sanitāra Ādolfa Filka sanitārā soma	242. [26 x 60 cm, siksna 65 cm gara]	
Priekšmets	Latvijas armijas karavīriem izsniegtas individuālās medicīnas paketes	243. [5 x 10 x 2 cm] [8 x 10 x 3 cm]	

3.16. Situācija Latgalē

Teksts	Latvijas armijas formēšanas laikā, Kurzemes divīzijas pulki un vēl daļa vienību atradās frontē pret lieliniekiem Latgalē. No 1919. gada 12. jūlija to oficiāli nosauca par Austrumu fronti. Aiz frontes līnijas Latgalē varu vēl saglabāja lielinieki. Sākotnēji Latvijas Padomju valdības iestādes izvietojās Rēzeknē, bet 2. jūnijā pārcēlās uz Veļikije Luki pilsētu Krievijā. Padomju Latvijas armija pēc atkāpšanas no Rīgas bija iekšēji sabrukusi. Armija bija sarukusi līdz 35 000, ārkārtīgi lielā dezertieru skaita dēļ. Lielas problēmas sagādāja apgāde, jo daļa pārtikas un militāro noliktavu bija pamestas Rīgā. 7. jūnijā Padomju Latvijas armiju izformēja un pārveidoja par 15. armiju Padomju Krievijas Sarkanās armijas sastāvā. Lai novērstu turpmāko dezertēšanu, jūlijā latviešu pulkus nosūtīja uz citām Sarkanās armijas frontēm cīņai krievu baltajām armijām un Polijas karaspēku,		
--------	---	--	--

Fotogrāfija	viņu vietu ieņēma krievu pulki 4. Valmieras kājnieku pulka karavīri ierakumā Veceļu (tagad – Ģedušu) pilskalnā Līvānu novadā. 1919. gada septembris	244.		
Fotogrāfija	Latvijas vācu zemessardze pārvešanas laikā uz Austrumu fronti. 1919. gada 7. septembris. No J. Millera personīgā arhīva	245.		
Fotogrāfija	15. armijas 6. latviešu strēlnieku pulka karavīri Latgalē. Koračeva, 1919. gada vasara	246.		
Fotogrāfija	15. armijas politiskās daļas darbinieki. 1919. gada rudens	247.		
Fotogrāfija	6. latviešu strēlnieku pulka karavīri poļu frontē. 1919. gada rudens	248.		

3.17. Bermontiāde

Digitālais objekts: Animēta Neatkarības kara karte. 5. daļa (1919. gada jūlijs–1919. decembra sākums)

Politiski-militārā spēka VIZĪTKARTE

Teksts	Krievijas monarhijas atjaunošanas idejas aizstāvji Mērķis: Vienotas un nedalāmas Krievijas atjaunošana, pārvaldes formas –		
--------	---	--	--

Dokuments Fotogrāfija	monarhija, demokrātija vai militāra diktatūra – noteikšanu atstājot uz vēlāku laiku. Vācu spēku komandieri, t. sk., ģenerālis Rīdiges fon der Golcs cerēja saglabāt savu ietekmi un veidot savienību ar Krieviju, lai atjaunotu Vācijas varenību Militārais balsts: Rietumu brīvprātīgo armija (pēc dažādiem aprēķiniem 25–35% veidoja Vācijas karagūstekņu nometnēs savervēti krievu karavīri, pārējie – vācu karavīri) Rietumu brīvprātīgo armijas komandiera pulkveža Pāvela Bermonta izdots uzsaukums “Visiem iedzīvotājiem!”. 1919. gada augusta beigas. <i>Paziņo, ka ir Krievijas valsts varas pārstāvis un no 21. augusta uzņemas Latvijas apgabala pārvaldīšanu un apsardzību</i> levērojamākais pārstāvis: Rietumu brīvprātīgo armijas komandieris pulkvedis Pāvels Bermonts. 1919. gads	249. [26,5 x 36,3 cm] 250.	Izgatavot kopiju, izcelt pirmo teikumu.
Teksts Fotogrāfija	1919. gada 12. jūnijā Jelgavā ar karagūstekņu nometnēs Vācijā un Polijā savervētu krievu karavīru grupu ieradās pulkvedis Pāvels Bermonts. Viņš formēja Rietumu brīvprātīgo armiju, kurai pēc sakāves Cēsu kaujās sāka pievienoties arī vācu karavīri. Jaunformētajā karaspēkā kaujas vienībās dienēja ap 17 000 karavīru, kuru rīcībā bija ap 150 lielgabalu, līdz pat 650 ložmetēju, 24 lidmašīnas un divi bruņotie vilcieni. Ar vācu virsnieku aktīvu līdzdalību pulkveža Pāvela Bermonta štābā tika izstrādāts pēkšņa uzbrukuma plāns Rīgai, pēc tam arī Vidzemes un Igaunijas sagrābšanai. Tam bija dots nosaukums “Blizschlag” (Zibens spēriens) Ģenerālis Rīdigers fon der Golcs un pulkvedis Pāvels Bermonts pie Rietumu brīvprātīgo armijas štāba Jelgavā. 1919. gada 29. jūnijs. <i>1919. gada 21. septembrī Jelgavā ģenerālis R. fon der Golcs noslēdza līgumu ar</i>	251.	

Fotogrāfija	<i>pulkvedi P. Bermontu par Latvijā palikušo vācu karavīru iekļaušanu Rietumu brīvprātīgo armijā</i> Rietumu brīvprātīgo armijas vācu vienības karavīri. 1919. gada rudens	252. 	LIELĀKA, kopā ar sekojošo cepuri (redzama fotogrāfijā)
Priekšmets	Vācu armijas karavīra formas tērpa cepure	253. [d. – 20 cm, h. – 8 cm]	
Fotogrāfija	Rietumu brīvprātīgo armijas parāde. 1919. gada 1. septembris	254. 	kopā ar sekojošo bruņucepuri
Priekšmets	Vācu armijas M16 tipa bruņucepure. 1919. gads	255. [30 x 24 cm, h. – 16 cm]	
Fotogrāfija	Rietumu brīvprātīgo armijas karavīrs. 1919. gada vasara. <i>Jau 1918. gada rudenī sākās darbs pie karaspēka formēšanas no krievu karagūstekņiem Vācijā, lai nosūtītu to cīņā pret Sarkano armijas Krievijā. Par tā komandieri plānoja aicināt Krievijas armijas ģenerāli grāfu Fjodoru Kelleru, taču 8. decembrī viņš Kijevā gāja bojā. Turpinot karaspēka formēšanu, tas tika nosaukts ģenerāļa F. Kellera vārdā. Arī pēc jaunā nosaukuma – Rietumu brīvprātīgo armija – ieviešanas, karavīri turpināja nēsāt uzpleču zīmes “K”</i> Rietumu brīvprātīgo armijā izmantotas atšķirības zīmes:	256. 	

Priekšmeti	Karavīra uzplecis Karavīra uzplecis Kareivja uzplecis Virspavēlnieka konvoja kareivja uzplecis Virspavēlnieka konvoja pulkveža uzplecis Artilērijas pulkveža uzplecis Virspavēlnieka konvoja karavīra uzplecis Kareivja uzplecis Kareivja uzplecis Sapieru vienības kareivja uzpleci Kareivja uzplecis Artilērijas vienības kareivja uzplecis Kareivja-speciālista (pirotehniķa) uzplecis Rietumu brīvprātīgo armijas lauka inženieru parka kareivja uzplecis Karavīra uzplecis Rietumu brīvprātīgo armijas karavīra piedurknes uzšuve sarkani-zili-baltā krāsā. Vācijas robežsargu uzšuve (stilizēta eglīte)	257. (kopā 18) 4-17514 / 1958-LP [5 x 12,5 cm] 4-17515 / 1959-LP [5,5 x 13 cm] 4-17516 / 1960-LP [5,5 x 13 cm] 4-17517 / 1961-LP [5,5 x 13 cm] 4-17518 / 1962-LP [7 x 13,5 cm] 4-17519 / 1963-LP [7 x 14,5 cm] 4-17520 / 1964-LP [5,5 x 13 cm] 4-17521 / 1965-LP [5,5 x 12,5 cm] 4-17522 / 1966-LP [5 x 12,5 cm] 4-17523 / 1967-LP [5,5 x 13 cm] 4-17524 / 1968-LP [5,5 x 13 cm] 4-17525 / 1969 (1-2)-LP [5,5 x 13 cm] 4-17526 / 1970-LP [5,5 x 13 cm] 4-17527 / 1971-LP [6 x 13 cm] 4-17528 / 1972-LP [6,5 x 8,5 cm] 4-17529 / 1973-LP [9,5 x 8,5 cm] 4-17530 / 1974-LP	<i>Mākslinieks var likt pēc izvēles – cik.</i> <i>piemēri</i>
------------	---	---	---

	Uzšuve pareizticīgo krusta formā (nepareizā), nēsājis Rietumu brīvprātīgo armijas, domājams, vācu vienības karavīrs	[6,5 x 3,2 cm] 4-17531 / 1975-LP [12 x 4,5 cm]	
Fotogrāfija	Pulkveža Gerharda fon Rosbaha vienība šķērso Lietuvas – Latvijas robežu. 1919. gada 30. oktobris. <i>Ieradās Latvijā kā papildinājums bermontiešiem. 12. novembrī iesaistījās kaujās Rīgas pievārtē – sedza Dzelzs divīzijas atkāpšanos</i>		
Teksts	Sākot Latvijas armijas gatavošanu Rīgas aizstāvēšanai, 1919. gada 15. jūlijā posmā no Vecdubultiem līdz Ķekavai tika izveidota Dienvidu fronte . Tajā izvietotajās vienībās dienēja 11 300 vīru, bruņojumā bija deviņi lielgabali, 66 ložmetēji, bruņotais vilciens, trīs bruņotie automobiļi un pāris lidmašīnu		
Fotogrāfija	6. Rīgas kājnieku pulka karavīri pie ierakumiem Rīgas pievārtē. 1919. gada rudens		
Fotogrāfija	Bruņotā vilciena lielgabala apkalpe. 1919. gada rudens		
CITĀTS	No 1. bruņotā vilciena kaujas žurnāla: “2.–7. oktobris. Tiek neoficiāli paziņots par varbūtējām sadursmēm ar Bermonta-Golca nodaļām. Ziņas ļoti neskaidras. Līdzīgi paziņojumi “Būt gataviem” ir saņemti ik pāris dienas visu iepriekšējo mēnesi, kamdēļ liela vērība netiek piegriezta, bet vilciens tiek turēts pilnā kaujas gatavībā. (..) Karavīri zināmā mērā neapmierināti, ka tik ilgi ļauj vāciem saimniekot Jelgavā. No otras puses dzird bažas, vai varēsim ienaidnieku veikt, jo mūsu neesot daudz.”		
Teksts	Bermontiešu uzbrukums Rīgai sākās 1919. gada 8. oktobra agrā rītā. Vakarpusē Latvijas armijas vienības jau bija atspiestas līdz Rīgai. 9. oktobra pēcpusdienā kļuva skaidrs, ka vienīgā iespēja glābt karaspēku no		<i>Kopā ar sekojošo citātu</i>

	iznīcināšanas bija atkāpties pāri Daugavai. Atkāpšanās noritēja steigā, karavīri bija pārguruši, daudzi noklīduši no savām vienībām. Lielākā daļa karavīru, pakļaujoties Vidzemes divīzijas un Dienvidu frontes komandiera pulkveža Jorģa Zemitāna pavēlei, izgāja cauri Rīgai līdz pat Juglas pozīcijām, kur viņus atkal sapulcināja pa vienībām. Tajā pašā laikā Vidzemes divīzijas komandiera palīgs pulkvedis-leitnants Jānis Miglavs sāka organizēt aizsardzības līniju gar Daugavas labo krastu, bet tiltus pāri Daugavai padarīja lietošanai nederīgus. Vecrīgas krastmala pārvērtās par nocietinātu frontes līniju. Turpmākajās dienās Latvijas armijā kā brīvprātīgie iestājās tūkstošiem iedzīvotāju. Bermontieši tālākus panākumus neguva			
Fotogrāfija	6. Rīgas kājnieku pulka karavīri pozīcijās Rīgas pievārtē. 1919. gada 8. oktobris. Fotogrāfs A. Liepiņš	261.		LIELĀKA
Fotogrāfija	Latvijas armijas karavīri pozīcijās uz dzelzceļa uzbēruma Rīgas pievārtē. 1919. gada oktobra sākums	262.		
Fotogrāfija	Latvijas armijas karavīri atkāpšanas laikā pāri Daugavai Rīgā. 1919. gada 9. oktobris	263.		
Fotogrāfija	Karaskolas kadeti pozīcijās pie tilta pāri Daugavai Rīgā. 1919. gada oktobris. <i>Latvijas armijā trūka jaunāko virsnieku, tāpēc 1919. gada 13. septembrī ar virspavēlnieka pavēli nodibināja Latvijas Karaskolu. Mācības sākās 3. oktobrī, bet bermontiešu uzbrukums Rīgai tās piespieda pārtraukt. Kadetus ieskaitīja kaujas rotā, un viņi nekavējoties iesaistījās Rīgas aizstāvēšanās kaujās. Mācības karaskolā atsākās 1. decembrī</i>	264.		
Fotogrāfija	Latvijas armijas karavīri uz Lībekas tilta paceļamās daļas. 1919. gada oktobris	265.		

Fotogrāfija	Latvijas armijas karavīri ierakumā Daugavmalā Rīgā. 1919. gada oktobris–novembris	266. 	Kopā ar sekojošo citātu
CITĀTS	No 7. Siguldas kājnieku pulka leitnanta Jāņa Rubeņa atmiņām: “(..) mūsu rota bija novietota viesnīcā “Balta”. Ieņēmām tikai tās istabas, kurām nebij logu uz Daugavas pusi. Tomēr jau pirmajā dienā tika ievainots kāds kareivis caur logu, trepju telpā. (..) Tika izsūtīti kareivji ar laužamām dzelzīm, lai uzlauztu Daugavmalas bruģi un sāktu gatavot ierakumus. Bermontieši, nevarēdami tikt pāri Daugavai, atklāja pa tās labo krastu stipru šauteņu un ložmetēju uguni. Mūsu pusē pāris ložmetēju enerģiski atbildēja vāciešiem no namu augšējo stāvu logiem, uz kuriem tad arī galvenā kārtā vērās ienaidnieka uguns. Lodes kapāja namu sienas, bet zemāk mērķētās rikošetēja uz tirgus laukuma bruģa un sacēla nejauku nervus stindzinošu kaukšanu. Šādā šāvieni sprādzienā, ložu šāņākoņas un kaukšanas jucekļi kareivjiem vajadzēja uzlauzt bruģi.”	267. 	
Dokuments	Latvijas armijas Studentu bataljona komandiera pulkveža-leitnanta Paula Bruņinieka ziņojums armijas virspavēlniekam par Ministru prezidenta Kārļa Ulmaņa, kurš pieteicies dienestā kā brīvprātīgais, ieskaitīšanu bataljona 1. rotas karavīru sarakstos. Rīga, 1919. gada 28. oktobris. Latvijas Valsts vēstures arhīva krājums. <i>Bermontiādes laikā Latvijas armijā kā brīvprātīgie iestājās vairāki ministri un citas amatpersonas. Viņi turpināja pildīt savus tiešos darba pienākumus un ikdienā nēsāja karavīra formas tērpu</i>	268. 	Kopā ar divām sekojošajām fotogrāfijām
Fotogrāfija	Studentu bataljona kareivis, Ministru prezidents Kārlis Ulmanis. 1919. gada beigas	269. 	

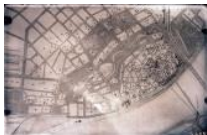
Fotogrāfija	Studentu bataljona kareivis, ārlietu ministrs Zigfrīds Meierovics. 1919. gada beigas	270.		
Teksts	Lai atbrīvotu Pārdaugavu, Latvijas armijas virspavēlniecība nekavējoties sāka gatavot prettriecienu ienaidniekam. Uzbrukumu plānoja Daugavgrīvas rajonā, forsējot Daugavu. Palīdzību sniedza Sabiedroto (britu un franču) karakuģi. 1919. gada 15. oktobrī Sabiedroto karakuģi sāka intensīvu Daugavgrīvas, Bolderājas, kā arī Rietumu brīvprātīgo armijas aizmugures apšaudi. Pārejot uzbrukumā, tajā pašā dienā Latvijas armijas daļas atguva Daugavgrīvu. Lai atvieglotu desanta operāciju Daugavgrīvas rajonā, naktī no 14. uz 15. oktobri 8. Daugavpils kājnieku pulka divas izlases rotas izdarīja demonstrācijas uzbrukumu pāri Daugavas tiltiem. Latviešu karavīri pārgāja tiltus un iebruka vācu ierakumos, taču, pārspēka mākti, cieta lielus zaudējumus un bija spiesti atkāpties			
Fotogrāfija	Daugavgrīvas cietoksnis, kur tika izsēdināts 9. Rēzeknes kājnieku pulka pirmais desants. 1920. gada vasara	271.		Attēls fonam
Fotogrāfija	Kara un transporta flotes sastāvā iekļautie kuģi, kas nodrošināja satiksmi ar Latvijas armijas vienībām Bolderājas-Daugavpils rajonā. Sagatavoti desanta pārvešanai. 1919. gada oktobra beigas. Fotogrāfs V. Rīdzenieks. <i>1919. gada 10. augustā nodibināja Armijas virspavēlnieka štābam pakļauto Jūras daļu. Bermontiādes laikā mobilizēja gandrīz visus Rīgas ostā esošos kuģus un izveidoja Kara un transporta floti. Daļu no kuģiem apbruņoja armijas atbalstīšanai, pārējos izmantoja desanta, kara materiālu un pārtikas transportam, kā arī ievainoto evakuēšanai</i>	272.		
Fotogrāfija	Apbruņota Kara un transporta flotes kuģa ložmetējnieks kaujas pozīcijā. 1919. gada oktobris	273.		

Zīmējums	Kārlis Krauze. Pie Bolderājas 1919. g.” (1937)	 274. [37 x 48 cm]	ORIĢINĀLS
Fotogrāfija	Ievainoto vai kritušo Latvijas armijas karavīru transportēšana no Bolderājas apkārtnes. 1919. gada oktobra beigas. Fotogrāfs V. Rīdzenieks	 275.	
Fotogrāfija	Latgales divīzijas štāba virsnieki Daugavgrīvā. 1919. gada oktobra otrā puse. Stāv 6. no kreisās – divīzijas komandieris pulkvedis-leitnants Krišjānis Berķis, 4. no kreisās – britu armijas kapteinis Bentlijs, kurš Bermontiādes laikā bija piekomandēts divīzijas štābam un ar radiostaciju koriģēja britu karakuģu lielgabalu uguni	 276.	LIELĀKA, jāliek vienoti ar nākamo fotogrāfiju
Fotogrāfija	Britu kara flotes kuģi Daugavā. 1919. gada oktobris. Fotogrāfs V. Rīdzenieks	 277.	
Fotogrāfija	Pirmā zalve no britu karakuģa uz bermontiešiem. 1919. gada 15. oktobris	 278.	
Fotogrāfija	Latvijas armijas virspavēlnieks pulkvedis Jānis Balodis. Rīga, 1919. gada oktobris. Fotogrāfs M. Lapiņš. <i>1919. gada 16. oktobrī apsardzības ministrs un Latvijas armijas virspavēlnieks ģenerālis Dāvids Šimansons lūdza sevi atbrīvot no ieņemamajiem amatiem veselības stāvokļa dēļ. Par jauno armijas virspavēlnieku Latvijas Pagaidu</i>	 279.	

Dokuments	<i>valdība iecēla pulkvedi J. Balodi</i> Armijas virspavēlnieka pulkveža Jāna Baloža parakstīts uzsaukums "Latvijas pilsoņi!" ar aicinājumu visiem iesaistīties Latvijas aizsardzībā. 1919. gada oktobra vidus	 280. [35,5 x 22,3 cm]	Var likt <i>ORIĢINĀLU</i>, var izgatavot kopiju
Fotogrāfija	8. Daugavpils kājnieku pulka karavīri Bolderājas kāpās. 1919. gada oktobra otrā puse. Fotogrāfs V. Rīdzenieks	 281.	<i>LIELĀKA, jāliek vienoti ar divām sekojošajām fotogrāfijām (vajadzētu izlikt ar vienu, kopēju anotāciju)</i>
Fotogrāfija	8. Daugavpils kājnieku pulka karavīri Bolderājas kāpās. 1919. gada oktobra otrā puse. Fotogrāfs V. Rīdzenieks	 282.	
Fotogrāfija	8. Daugavpils kājnieku pulka karavīrs atpūtas brīdī Bolderājas kāpās. 1919. gada oktobra otrā puse. Fotogrāfs V. Rīdzenieks	 283.	
Fotogrāfija	8. Daugavpils kājnieku pulka leitnants Kārlis Fihtenbergs. 1919. gads. <i>1919. gada 15. oktobrī komandēja 10. rotas vadu, kas devās triecienā pār Dzelzs tiltu. Sākotnēji viņa komandētie karavīri ieņemt pozīcijas otrā tilta galā, taču nostiprināties tajās neizdevās. Sekoja pavēle atkāpties, taču leitnants K. Fihtenberga komandētajam vadam dienas gaišajā laikā to izdarīt vairs nebija iespējams. Viņi cīnījās līdz pēdējai iespējai, līdz krita gūstā vai tika nogalināti. Bermontiešu sagūstītā leitnanta K. Fihtenberga sakropļoto līķi atrada pēc Pārdaugavas atbrīvošanas</i>	 284.	
Fotogrāfija	Dzeloņdrāšu aizžogojumi Dzelzs tilta apkārtnē. 1919. gada oktobris–novembris	 285.	<i>LIELĀKU (papildināt attēlu ar reālām dzeloņdrātīm)</i>

Teksts	Izšķirošie notikumi Rīgā risinājās novembra sākumā. Sabiedroto karakuģu artilērijas uguns aizsegā 3. novembrī Daugavgrīvas – Bolderājas rajonā uzbrukumā devās Latgales divīzijas pulki. Tiem pievienojās pārējais Dienvidu frontes karaspēks. Atsevišķas vienības forsēja Daugavu Zaķu salas un Doles salas rajonā, tādā veidā piespiežot pretinieku atkāpties no nocietinātajiem punktiem Daugavas malā Pārdaugavas krastā. Pēc nedēļas Latvijas armija padzina bermontiešus no Torņakalna, un 11. novembrī Rīgas atbrīvošanas operācija bija noslēgusies		
Fotogrāfija	Sv. Pētera baznīcas tornis Rīgā. 1919. gada novembra beigas	286. 	<i>Liekama kopā ar sekojošo karti</i>
Karte	Rīgas Pārdaugavas karte ar apšaudes zonas atzīmēm, ko izmantoja Sv. Pētera baznīcas tornī ierīkotā novērošanas posteņa karavīri koriģējot britu un franču karakuģu artilērijas apšaudes 1919. gada 3. novembrī	287. 	
Fotogrāfija	Aviācijas parka lidotāji gatavojas kaujas uzdevumam. Krusta baznīcas aerodroms, 1919. gada novembris	288. 	
Fotogrāfija	Bruņotā divizona karavīri dodas uz fronti. Rīga, Dzirnau iela. 1919. gada 9. novembris	289. 	
Fotogrāfija	1919. gada 11. novembris Rīgā Strādnieki labo bermontiešu saspridzināto Koka tilta galu Pārdaugavas pusē. 1919. gada 11. novembris, pulksten 8 no rīta	290. 	

Fotogrāfija	Latvijas armijas karavīri pēc Toņkalna ieņemšanas Pārdaugavā. 1919. gada 11. novembra rīts. Fotogrāfs V. Rīdzenieks	291.		LIELĀKU Var likt <i>ORIĢINĀLU</i> , var izgatavot kopiju (labāk kopiju) Var likt <i>ORIĢINĀLU</i> , var izgatavot kopiju
Fotogrāfija	Latvijas armijas karavīri atbrīvotajā Pārdaugavā. 1919. gada 11. novembra rīts	292.		
Fotogrāfija	Virsliecināts Miska, kara ierēdnis Bērziņš un kareivis Helmanis ar iegūtajām trofejām – vācu divjūgu, ložmetēju un gūstekni. 1919. gada 11. novembris	293.		
Fotogrāfija	Latvijas armijas orķestris gājienā pa Rīgas ielām pēc bermontiešu padzīšanas, spēlējot himnu “Dievs, svētī Latviju”. 1919. gada 11. novembris	294.		
Dokuments	Rīgas pilsētas komandanta kapteiņa Oskara Asmaņa pavēle Nr. 17 par komandantūras nodaļu atvēršanu Pārdaugavā, atpalikušo bermontiešu un viņu atstāto ieroču un kara piederumu nodošanu, kā arī brīdinājums, ka laupīšanā pieķertajiem draud nošaušana uz vietas. 1919. gada 11. novembris	295.	 [28,4 x 25,4 cm]	
Dokuments	Dienvidu frontes komandiera pulkveža Mārtiņa Peniķa izsniegta atļauja kapteinim-leitnantam Jānim Brenneram braukt pāri Daugavas tiltiem Dienvidu frontes rajonā. 1919. gada 11. novembris. <i>Vēl vairākas dienas pēc Pārdaugavas atbrīvošanas, pārvietošanās pāri tiltiem bija ierobežota, tam bija nepieciešamas speciālas atļaujas</i>	296.	 [11,7 x 19,8 cm]	
Fotogrāfija	Sagūstītie bermontieši rok kapu kritušajiem Latvijas armijas karavīriem Rīgas Brāļu kapos. 1919. gada 11. novembris	297.		

Fotogrāfija	Kritušo Latvijas armijas karavīru bēres Rīgas Brāļu kapos. 1919. gada 11. novembris	298. 	<i>Ir iespējas ielikt arī citātu no 7. Siguldas kājnieku pulka leitnanta Rubeņa atmiņām par karoga nozīmi un tā apšaudēm</i>
Fotogrāfija	Lielākos postījums Rīgā un tās apkārtnē abās frontes pusēs nodarīja artilērijas apšaudes Sašautais Rīgas pils Svētā Gara tornis un ierakumi pils pakājē. 1919. gada 12. novembris. <i>Visu Bermontiādes laiku Rīgas pils tornī plīvoja Latvijas valsts karogs, kas kļuva par vienu no bermontiešu apšaužu mērķiem. Torņa virzienā esot izšauti vairāk nekā 200 lielgabala šāviņi, karogu "ievainojot" 85 vietās</i>	299. 	
Fotogrāfija-karte	Rīgas centrālās daļas karte, kurā atzīmēti Rietumu brīvprātīgo armijas artilērijas trāpījumi 1919. gada oktobrī un novembrī	300. 	
Fotogrāfija	Nams Nikolaja (tagad – K. Valdemāra) ielā iepretī Mākslas muzejam. 1919. gada 19. novembris. <i>Stikli aizlīmēti, lai pasargātu tos no izbiršanas artilērijas apšaužu laikā</i>	301. 	
Fotogrāfija	Postījumi Vecrīgā. 1919. gada novembra beigas	302. 	
Fotogrāfija	Postījumi Pārdaugavā. 1919. gada novembra beigas Dažādi artilērijas šāviņi:	303. 	

Priekšmets	Čaula no 6 collu (152,4 mm) haubices dalītās munīcijas lādiņa, Krievija [	304. 	Šāviņu piemēri. <i>Precīza izvēle cik un kādus šāviņus, arī šķembas, jāizdara iekārtojuma plānošanas laikā</i>
Priekšmets	Unitārais šāviņš ar čaulu un bruņusitēju granātu 40 mm lielgabalam, Lielbritānija	305. 	
Priekšmets	Eksplozijas rezultātā deformēta 75 mm artilērijas šāviņa granāta ar uzspridzinātāju, Francija	306. 	
Priekšmets	77 mm artilērijas šāviņa granāta ar uzspridzinātāju E.K.Z.16C, Vācija	307. 	
Priekšmets	Unitārais šāviņš ar šrapneļa granātu 18 mārciņu (83,8 mm) lielgabalam Mk.I, Lielbritānija	308. 	
Priekšmets	6 collu (152,4 mm) haubices šāviņa granāta bez uzspridzinātāja, Lielbritānija	309. 	
Priekšmets	105 mm artilērijas šāviņa granāta ar ballistisko uzgali, Vācija	310. 	
Teksts	Bermontiādes laikā kaujas notika ne tikai Rīgā un tās apkārtnē. 1919. gada 4. novembrī Rietumu brīvprātīgo armijas karavīri sāka uzbrukumu Liepājai. Lielāko kauju pilsētas 1 400 vīru lielais garnizons pulkveža-leitnanta Oskara Dankera vadībā izcīnīja 14. novembrī. Liepājas ieņemšana dotu bermontiešiem iespēju vēl reizi mēģināt nostiprināties Latvijā, caur ostu saņemt		

	papildinājumu un kara materiālus. Atbalstu Liepājas aizstāvēšanā sniedza Lielbritānijas karakuģi. Neskatoties uz visām pūlēm, ieņemt pilsētu bermontieši nespēja. Mazākas kaujas notika arī citviet Kurzemē un Vidzemē. Savukārt 11. novembrī bija plānots uzbrukums Ventspilij, taču notikumi Rīgā mainīja šos bermontiešu nodomus		
Fotogrāfija	7. Siguldas kājnieku pulka II bataljona virsnieki un instruktori Liepājas apkārtnē. 1919. gada rudens. <i>Liepājas garnizonu 1919. gada rudenī veidoja 7. Siguldas kājnieku pulka 2. un 8. rota, 6. Rīgas kājnieku pulka 2. rota, kā arī Liepājā saformētie II šķiras zemessargu bataljons un Liepājas papildus bataljons (tā sastāvā sākotnējo apmācību izgāja arī oktobra otrajā nedēļā mobilizētie karavīri). Lielākā garnizona problēma bija ieroču trūkums, jo nebija iespējams apbruņot visus jaunos karavīrus</i>	311.	
Fotogrāfija	Latvijas armijas karavīri un britu kara jūrnieki pie bruņotā vilciena "Kolpaks". 1919. gada novembris. <i>Bruņoto vilcienu uzbūvēja Liepājas dzelzceļa darbnīcās un 1919. gada 30. oktobrī nodeva Liepājas garnizona rīcībā. Bruņojums: britu karakuģim noņemts 12 mārciņu flotes lielgabals un divas patšautenes. 4. decembrī ieskaitīts Latvijas armijas Bruņotajā divizionā</i>	312.	
Fotogrāfija	Liepājas garnizona karavīri Kara ostas fortos. 1919. gada rudens	313.	
Fotogrāfija	7. Siguldas kājnieku pulka 6. rota ieradusies Ventspilī. 1919. gada 25. jūlijs. <i>Rota pildīja garnizona dienestu Ventspilī. Sākoties Rietumu brīvprātīgo armijas uzbrukumiem Kurzemē esošajām latviešu komandantūrām, iesaistījās sadursmēs ar bermontiešiem Ventspils apkārtnē, t. sk., uz dzelzceļa līnijas starp Stendi un Talsiem</i>	314.	

CITĀTS	No Latvijas Pagaidu valdības sēdēs protokola Nr. 129, 1919. gada 10. novembrī: “ievērojot pastāvošos kara apstākļus, nolemj Latvijas valsts proklamēšanas gada svētkus 18. novembrī nesarīkot, bet aprobežoties ar attiecīga satura priekšlasījumiem skolās un karaspēkā, kur tas iespējams, bez tam atzīst par vajadzīgu, lai valdība uzstātos ar ziņojumu Tautas padomes svinīgā sēdē 18. novembrī un izlaistu sevišķu uzsaukumu tautai.”		
Dokuments	Armijas mūzikas inspektora Jura Jurjāņa ziņojums armijas virspavēlniekam par mūzikas izpildīšanu Rīgas baznīcu torņos 1919. gada 18. novembrī. Latvijas Vēstures arhīva krājums	315. 	Jāliek kopā ar sekojošo dokumentu un pastmarkām
Pastmarka	Latvijas valsts pasludināšanas gadadienai veltīta pastmarka. Izdota 1919. gada 18. novembrī. Meta autors R. Zariņš. <i>Satiksmes un darba ministrs uzdeva Valsts papīru drukātavai izdot pastmarku par godu Latvijas valsts gadadienai. Zīmējumā Latviju simbolizē jauna sieviete, ģērbusies tautastērpā, galvā vainags ar trīs zvaigznēm – Latvijas novadu simboliem</i>	316. [50 x 32 mm]	
		317. [42 x 33 cm]	
Teksts	Pēc bermontiešu padzišanas no Rīgas Latvijas armija turpināja uzbrukumus , nedodot iespēju pretiniekam pārkārtoties un organizēt pretošanos. Novembra beigās bija atbrīvota visa Kurzeme un Latvijas armija sasniedza Latvijas–Lietuvas robežu		
Fotogrāfija	Latvijas armijas karavīrs Jelgavas apkārtnē. 1919. gada novembra beigas. <i>Novembra otrajā pusē strauji mainījās laika apstākļi un uzkrīta dziļš sniegs, kas apgrūtināja Latvijas armijas virzīšanos uz priekšu</i>	318. 	

CITĀTS	No Marisa Vētras atmiņām, publicētām izdevumā “Div’ dūjiņas”: “Arvien sarkanākas kļuva debesis virs ģimnāzijas, un augstāk lidoja liesmas pils parkā. (..) Kas gan bija pagājušā naktī dedzis Jelgavā, ja vēl bija tik daudz ēku un tik lielas liesmas. Pagājušās nakts uguni nebija mazāki. Taču viss tas pēkšņi aizmirsās, jo no Rīgas puses skaļi gaviļējot nāca mūsu karavīri, un Jelgava piebira ar latvju valodu un dziesmām. Nu pat tiltu vairs nevajadzēja sargāt, un mūs aizsauca uz tirgus laukumu. Te nu mēs redzējām un priekā izjutām savu uzvaru. Tirgus laukums bija pilns meitenēm un vecām māmiņām, kas bija mums sanesušas ēdienus un dzērienus, visu, visu, kas labākais bija tām mājās. Piena kannas ar kūpošu kafiju, kakao, tēju, maize ar desām, biezpienu, sieru, par karstas pankūkas ar ievārījumu, pat steigā ceptas karbonādes, kāposti. “			Kopā ar sekojošo fotogrāfiju	
Fotogrāfija	Bermontiešu nodedzinātā Jelgavas pils. 1919. gada novembra beigas	319.			
Dokuments	Sabiedroto misijas izdots apsveikums sakarā ar Jelgavas atbrīvošanu. 1919. gada 25. novembris	320.		Var likt ORIGINĀLU, var izgatavot kopiju (labāk kopiju)	
Fotogrāfija	Sabiedroto misijas pārstāvji un Latvijas armijas karavīri atbrīvotajā Jelgavā. 1919. gada 25. novembris	321.			
Fotogrāfija	4. Valmieras kājnieku pulka karavīri Priekules apkārtnē. 1919. gada 18. decembris	322.			

3.18. Latgales atbrīvošana

Digitālais objekts: *Animēta Neatkarības kara karte. 6. daļa (1919. gada decembris–1920. gada 11. augusts)*

Teksts	1919. gada decembrī Armijas virspavēlnieka štābs pulkveža Pētera Radziņa vadībā sāka plānot Latgales atbrīvošanas operāciju. Izstrādātais plāns paredzēja spēcīgu triecienu abos Auztrumu frontes flangos. Lai to īstenotu, bija nepieciešams atrast sabiedroto. Par tādu kļuva Polija, kas piekrita sniegt militāru palīdzību. 1919. gada 30. decembrī Rīgā noslēdzās sarunas un tika parakstīts līgums starp Latvijas un Polijas armijas vadībām par kopīgu uzbrukumu Latgalē. Kopumā kaujās iesaistījās ap 20 000 Latvijas armijas karavīri un ap 35 000 Polijas armijas karavīri, kopējos spēkus komandēja poļu ģenerālis Edvards Ridzs-Smiglijs. Latgales atbrīvošanas operācija sākās 1920. gada 3. janvārī ar poļu-latviešu uzbrukumu Latgales frontes labajā flangā. Jau pirmajā uzbrukuma dienā tika atbrīvota Daugavpils. Kreisā flanga uzbrukumu Latgales ziemeļu daļā aizkavēja sliktie laika apstākļi, tas sākās 9. janvārī. Turpmākajās dienās, sastopoties un ievērojamu pretestību, Latvijas armijas vienības turpināja virzīties uz priekšu. Janvāra pēdējās dienās Latvijas armija sasniedza domājamo Latvijas Republikas robežu. 1920. gada 1. februārī stājās spēkā iepriekšējā dienā noslēgtais pamiera līgums starp Latviju un Padomju Krieviju. Latvijas armijas skaitliskais sastāvs pamiera noslēgšanas brīdī bija sasniedzis 76 394 karavīrus. Armijas bruņojumā bija 70 lielgabali, 638 ložmetēji, pieci bruņotie vilcieni, astoņi bruņotie automobiļi, trīs tanki un desmit lidmašīnas		
Fotogrāfija	5. Cēsu kājnieka pulka 1. bataljons ceļā no Kurzemes uz Austrumu fronti. 1919. gada decembris. <i>1919. gada beigās Latvijas armijas Austrumu frontē esošo karaspēku papildināja līdz tam kaujās pret bermontiešiem iesaistītās armijas vienības</i>	323. 	

Fotogrāfija	Armijas virspavēlnieka štāba priekšnieks pulkvedis Pēteris Radziņš. 1919. gada beigas	324.		notīrīt fonu
Fotogrāfija	Polijas armijas ģenerālis Edvards Ridzs-Smiglijs. 1920. gada janvāris	325.		
Fotogrāfija	Baznīcas iekšskats Daugavpilī pēc lielinieku padzīšanas no pilsētas. 1920. gada janvāris	326.		
Fotogrāfija	Polijas armijas virsnieki un Latvijas armijas 3. Jelgavas kājnieku pulka II bataljona virsnieki pie poļu spēku štāba Daugavpilī. 1920. gada februāris	327.		
Fotogrāfija	Latvijas armijas sakarnieki-telefonisti darbā sniegputeņa laikā frontes iecirknī. 1920. gada janvāris. <i>Latgales ziemeļu daļā janvāris sākās ar stipru sniegputeni, bet gaisa temperatūra noslīdēja līdz - 30°</i>	328.		
Fotogrāfija	Latvijas armijas karavīri gājienā kaujas uzdevuma laikā. 1920. gada janvāris	329.		

Fotogrāfija	10. Aizputes kājnieku pulka karavīri pie sasniegtās Latvijas–Padomju Krievijas robežas. 1920. gada janvāra beigas	330.		
Teksts	Dažas dienas pēc kauju noslēguma uz Latgali devās gan Ministru prezidents Kārlis Ulmanis, gan dažādu ministriju pārstāvji, lai iepazītos ar situāciju klātienē. Lielākajās pilsētas – Daugavpilī, Rēzeknē, Ludzā, Viļānos, Preiļos, Kārsavā un Viļakā – iedzīvotāji un valdības pārstāvji piedalījās svinīgās tautas sapulcēs			
Fotogrāfija	Ministru prezidents Kārlis Ulmanis pie Latgales divīzijas štāba Balvos. 1920. gada 17. janvāris	331.		
Fotogrāfija	Rēzeknes iedzīvotāji un Latvijas armijas karavīri gaida ierodamies Ministru prezidentu Kārli Ulmani. 1920. gada 8. februāris	332.		
Fotogrāfija	Ministru prezidents Kārlis Ulmanis Daugavpils dzelzceļa stacijā. 1920. gada 7. februāris. <i>Šajā braucienā uz Latgali devās arī iekšlietu ministra biedrs Latgales lietās Francis Trasuns (stāv aiz K. Ulmaņa, galvā karakulādas cepure)</i>	333.		
Fotogrāfija	Lielinieku sapostītās Varakļānu muižas telpas. Zem parketa un krāsniņš meklēts zelts. 1920. gads 6. marts	334.		
Teksts	Līdz miera līguma noslēgšanai 1920. gada 11. augustā Latvijas–Padomju Krievijas robežas rajonā turpinājās ierobežota karadarbība, notika lielāki un mazāki izlūkgājieni , lokālas sadursmes. Polija izpildīja līgumā paredzētos nosacījumus un pakāpeniski izveda savu karaspēku no Latvijas, nododot			

	frontes iecirkņus Latvijas armijas pārraudzībā			
Fotogrāfija	5. Poļu Leģionu kājnieku pulks virsnieki un ģenerālis Edvards Ridz-Smiglijs inspicē poļu karavīrus, kuri atjauno tiltu pāri Daugavai Daugavpilī. 1920. gada agrs pavasaris	335.		
Fotogrāfija	3. Jelgavas kājnieku pulka karavīri sardžu dienestu pildot. Daugavpils, 1920. gada pavasaris	336.		
Fotogrāfija	Zemgales divīzijas ložmetēju komandas karavīri. 1920. gada vasara. <i>1920. gada 4. janvārī Lejaskurzemes kara apgabala štābu pārformēja par Zemgales divīzijas štābu, un no Liepājas apkārtnē izvietotajām vienībām sāka formēt Latvijas armijas ceturto – Zemgales divīziju. Aprīļa beigās jaunās divīzijas vienības sāka pārvest uz Austrumu fronti Latgalē. Zemgales divīzijas apgādē, tai skaitā ar ieročiem, atbalstu sniedza Francija</i>	337.		LIELĀKA
Fotogrāfija	Latvijas armijas ložmetēju komandas karavīri Latgales frontē. 1920. gada pavasaris	338.		
Fotogrāfija	Latvijas armijas karavīri ierakumā Austrumu frontē. 1920. gada vasara. <i>Sargājot atbrīvotās Latvijas teritorijas robežas, karavīri 1920. gada pavasarī–vasarā izveidoja ierakumu sistēmas</i>	339.		LIELĀKA, kopā ar sekojošo ieroci (redzams fotogrāfijā)
Priekšmets	Britu 1914. gada parauga šautene Ross-Enfield	340.		
		[117,5 x 8,5 cm]		
Fotogrāfija	Latvijas armijas karavīri būvē bumbdrošu patvertni pie Zilupes. 1920. gada pavasaris	341.		

Fotogrāfija	1. Liepājas kājnieku pulka karavīri ierakumā. Latgale, 1920. gada pavasaris. <i>Arī atrodies frontes priekšējās līnijās karavīri ik dienas turpināja apmācības, piemēram, apgūstot ložmetēja un strēlnieku ieroču uguns sadarbību aizstāvēšanās pozīcijās</i>	342. 	LIELA, kopā ar sekojošo ložmetēju (redzams fotogrāfijā)
Fotogrāfija	Latvijas armijas ložmetēju komandas karavīri pie baznīcas Ludzā. 1920. gada pavasaris	343. 	
Priekšmets	Maksima sistēmas 1910. gada balsta ložmetējs. <i>Dodoties izlūkgājienos, Latvijas armijas karavīri bieži atgriezās ar trofejām, tai skaitā, Maksima sistēmas balsta ložmetējiem</i>	344. [146 x 63 x 69 cm]	
Fotogrāfija	5. Cēsu kājnieku karavīri ar izlūkgājienā iegūtajām trofejām – lielgabaliem. 1920. gada vasaras sākums	345. 	
Fotogrāfija	5. Cēsu kājnieku pulka karavīri un viņu Prigorod-Krasnoje ieņemšanas laikā sagūstītie sarkanarmieši. 1920. gada pavasaris	346. 	LIELĀKU
Fotogrāfija	1. Liepājas kājnieku pulka kapteiņa Hugo Helmaņa vadītā izlūkgājienā sagūstītie sarkanarmieši. 1920. gada vasara. <i>1. Liepājas kājnieku pulka 8. rota tās komandiera kapteiņa H. Helmaņa vadībā bija pulka veiksmīgākā ienaidnieka aizmugurē operējošā vienība. Tā regulāri devās izlūkgājienos un atgriezās ar simtiem gūstekņu, vairākiem lielgabaliem, lielāku skaitu ložmetēju un citām trofejām, arī ienaidnieka pulka karogu</i>	347. 	
Priekšmets	Sarkanās armijas pulka karogs. 1919.–1920. gads. <i>Iegūts kā trofeja 1. Liepājas kājnieku pulka kapteiņa Hugo Helmaņa vadīta</i>	348. [105 x 130 cm]	

Priekšmets	<i>izlūkgājiena laikā</i> Sarkanās armijas pulka komandiera dienesta pakāpes uzšuve. 1919.–1920. gads. <i>legūta kā trofeja kaujā pie Zilupes 1920. gada 25. februārī</i>	 349. [8,5 x 8,5 cm; pamatne 15,5 x 9 cm]	
Fotogrāfija	Tanka Mk. B "Latgalietis" apkalpe demonstrē šķēršļu pārvarēšanu. Daugavpils apkārtnē, 1920. gada vasara. <i>1919. gada decembra sākumā Latvijas armija no Sabiedrotajiem saņēma trīs britu smagos tankus Mk. V., bet 1920. gada februārī arī divus vidējos tankus Mk. B. Laika apstākļi neļāva jauno armijas bruņojumu izmantot jau Latgales atbrīvošanas operācijas laikā. Tikai 1920. gada vasarā tanku nodaļu nosūtīja uz Daugavpils apkārtni, novietojot tos uz laiku robežas tuvumā</i>	 350.	
Fotogrāfija	Artilērijas un Kājnieku karaskolu izlaiduma parāde Esplanādē Rīgā. 1920. gada 20. maijs. <i>Kara skolu pirmā izlaiduma kadeti apguva saīsinātu sešu mēnešu kursu. Kājnieku kara skolu beidza 233 jaunie leitnanti, bet Artilērijas kara skolu – 67 jaunie leitnanti. Pēc izlaiduma, abas mācību iestādes apvienoja vienā Kara skolā visu ieroču šķirņu virsnieku sagatavošanai</i>	 351.	
Dokuments	Miera līgums starp Latvijas Republiku un Padomju Krieviju. Parakstīts Rīgā, 19120. gada 11. augustā. <i>2. pantā noteica, ka Krievija "bez ierunām atzīst Latvijas valsts neatkarību, patstāvību un suverenitāti un labprātīgi un uz mūžīgiem laikiem atsakās no visām suverēnām tiesībām, kuras piederēja Krievijai attiecībā uz Latvijas tautu un zemi"</i>	352. [35,6 x 23,4 cm]	

Fotogrāfija	Latvijas–Padomju Krievija miera līguma parakstīšana. Rīga, 1920. gada 11. augusts. <i>Miera sarunas sākās 1920. gada 16. aprīlī Maskavā. Jūlijā tās turpinājās Rīgā, kur noslēdzās ar Miera līguma parakstīšanu</i>	353. 	LIELĀKU
Fotogrāfija	4. Valmieras kājnieku pulka karavīri kopā ar vietējiem iedzīvotājiem svin kara beigas. 1920. gada 12. augusts	354. 	

4. Latvijas sabiedrība Neatkarības kara laikā

Nodaļas uzstādījums:

*Vēlreiz uzsvērt, ka tieši sabiedrības nostāja bija noteicošais faktors, kas ļāva Latvijas armijai uzvarēt Neatkarības karā. Iezīmēt kā dažādas sabiedrības daļas iesaistījās cīņā par Latvijas valsti (sievietes, bērni un jaunieši, arī gados veci cilvēki). Tieši **no sabiedrības attieksmes ir atkarīgs katras valsts liktenis izšķirošu vēstures notikumu gaitā.***

Digitālais objekts. Ikdienas notikumi no 1917. gada 12. marta līdz 1921. gada 26. janvārim (informācija par katru dienu, iespēju robežās **papildināta ar attēlu**). Nepieciešams digitāls risinājums (1. variants: ekrāns, kurā ietilpst četru gadu konkrētās dienas fakts; katru rītu ieslēdzoties, parādās konkrētā datuma ieraksti; 2. variants: dators, kurā var izvēlēties gadu un dienu, ko “apskatīt”, virzīt ierakstus uz priekšu un atpakaļ).

Saturs atsevišķā failā.

Digitālais objekts. Novietots tēmas beigās. Dators (ieteicams – skārienjūtīgs). Datorprogramma, kas dod iespēju cilvēkam veikt dažādas izvēles (kādu politiski-militāru spēku atbalstīt, cik aktīvi iesaistīties), cenšoties iejusties 1918.–1920. gada dažāda vecuma un dzimuma lomās. Mērķis: parādīt, ka izvēles iespējas atkārtojās vairākas reizes un iedzīvotājiem (atbilstoši savam vecumam un dzimumam) bija iespējams mainīt savu viedokli par politiski-militārajiem spēkiem un attiecīgi rīkoties. Noslēgumā, atbilstoši iepriekš izdarītajām izvēlēm, ierauga sevi kādā vēsturiskā fotogrāfijā (to var nosūtīt sev uz e-pastu).

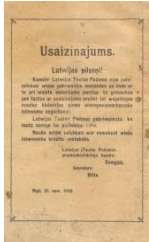
Iespējamais risinājums –

Cilvēks izvēlas savu “**avatāru**” ar atbilstošu **DZIMUMU** un **VECUMU** (zēns / jaunietis (līdz 18) vai **meitene / jauniene** (līdz 18); **vīrietis** (18–45) vai **sieviete** (18–45); **sirmgalvis** vai **sirmgalve**).

Kā otrā izvēles pozīcija – **DZĪVESVIETA** (atzīmēta kartē – **Rīga, Liepāja** (un tas apkārtnē), **Cēsis** (un tās apkārtnē), **Balvi** (un tās apkārtnē).

Seko **IZVĒLES BRĪDIS** (kartē iezīmējas varas krāsa konkrētajā reģionā, konkrētajā laikā; jāizvēlas hronoloģiskā kārtībā):

1918. gada decembris (Latvijas valsts sākums), **1919. gada pavasaris** (lielinieku varas apstākļi, lielinieki pakāpeniski zaudē teritoriju), **1919. gada oktobris** (Bermontiādes laiks, atbalsta Latvijas valstij kulminācija).

Teksts	Balstoties uz Pirmā pasaules kara laika pieredzi, sabiedrības lielākā daļa Latvijā 1918. gada nogalē ieņēma nogaidošu nostāju un skeptiski skatījās uz iespēju sadarboties ar vācu spēkiem cīņā pret iebrūkošo Padomju Krievijas Sarkanā armiju, kuras rindās karoja arī latviešu strēlnieki. Tobrīd vēl bija pārāk daudz neskaidrību par dažādo politisko spēku plāniem un iespējām tās Latvijā realizēt. Taču bija arī cilvēki, kuri ar darbiem un saviem līdzekļiem atbalstīja jauno valsti – Latvijas Republiku vai arī meklēja iespēju strādāt Latvijas Pagaidu valdības veidotajās iestādēs. Iepazīstot lielinieku piedāvāto valsts pārvaldes sistēmu jeb strādnieku diktatūru realitātē, sabiedrības lielākās daļas attieksme mainījās – arvien vairāk cilvēku bija gatavi iesaistīties bruņotā cīņā pret lieliniekiem un atbalstīt latviešu politisko un sabiedrisko darbinieku piedāvāto Latvijas valsts redzējumu, jo sevišķi pēc tam, kad notikumi Liepājā 1919. gada aprīlī apliecināja, ka Latvijas Pagaidu valdības un vācu spēku plāni atšķiras		
Dokuments	Tautas padomes uzsaukums iedzīvotājiem ar lūgumu ziedot naudu pirmo visnepieciešamāko izdevumu segšanai, publicēts kopā ar 1918. gada 18. novembra svinīgajā sēdē teiktajām runām un pieņemtajiem dokumentiem. Rīga, 1918. gada 21. novembris. <i>Atsaucoties šim aicinājumam, jau 26. novembrī Pagaidu valdības rīcībā bija nonākuši pirmie ziedojumi no vairākām privātpersonām un kredītbiedrībām, kopsummā 10 129 vācu markas un 5100 krievu rubļi</i>	 355.	
Dokuments	K. Ieviņa lūgums Latvijas Pagaidu valdības Pārtikas ministrijai pieņemt viņu darbā. Rīga, 1918. gada 28. novembris	 356.	<i>Krājumā ir virkne šādu iesniegumu, var izlikt vairākus.</i> <i>Liekams kopā ar</i>

CITĀTS	No Latvijas Pagaidu valdības Kancelejas pārvaldnieka Dāvida Rudzīša atmiņām, publicētām izdevumā "Valsts pieci gadi": "(..) Pagaidu valdības kancelejā sāka ieplūst simtiem lūgumrakstu dēļ vietām. Vietas lūdza gan piedzīvojuši kvalificēti spēki, gan arī tādi, kuri savā lūgumrakstā pat nevienu vārdu nebija pareizi uzrakstījuši. (..) Ievērojot okupācijas laika grūtos apstākļus, sevišķi priekš mūsu inteliģences, šī ārkārtējā cenšanās pēc kaut kādas nodarbošanās bija pilnīgi saprotama."		nākamo citātu
CITĀTS	No Jāņa Ķiseļa atmiņām par latviešu rotu aiziešanu no Rīgas 1919. gada 3. janvāra rītā: "Ceļā uz Daugavmalu no Latviešu biedrības mums pievienojās vēl cēsinieki un latgalieši, un tā nu kopā kādi 200–250 vīri pārgājām Daugavas tiltus. Nevienam mūs nepavadīja, tikai reta galva ar izbailu pilnu seju parādījās logā un vēroja mūsu aiziešanu. Kad bijām pāri tiltiem, no Daugavas labā krasta kā pēdējās ardievas mums vēl raidīja pakaļ vairākus šāvienus."		
Fotogrāfija	Brīvprātīgie no Vecpils pagasta pēc iestāšanās Latviešu atsevišķajā bataljonā. 1919. gada pavasaris. <i>Trīs no četriem karavīriem ir vienas – Zaķu ģimenes – locekļi</i>	357. 	
Fotogrāfija	Latvijas pirmie aizsargi apsargā dzelzceļa staciju. 1919. gads. <i>1919. gada 19. martā Latvijas Pagaidu valdība apstiprināja noteikumus par aizsargu nodaļām lauku pagastos. Aizsargu pienākumus pagastos obligātā kārtā pildīja zemes īpašnieki, muižu rentnieki, rūpnieki un tirgotāji. Viņu pienākums bija nodrošināt mieru un kārtību, patrulēt naktīs</i>	358. 	
Fotogrāfija	Valmieras reālskolas skolnieki 2. Cēsu kājnieku pulka Skolnieku rotas formēšanas laiks. 1919. gada maijs. Centrā skolas direktors Ludvigs Adamovičs	359. 	

Fotogrāfija	Pilsētas iedzīvotāji un latviešu karavīri Rīgas ielās, gaidot Latvijas Pagaidu valdības ministrus. 1919. gada 8. jūlijs	360.		
Teksts	Sabiedrības iesaiste cīņā par Latvijas neatkarību kulmināciju sasniedza Bermontiādes laikā. 1919. gada rudenī Latvijas armijas karavīru rindas papildināja liels skaits brīvprātīgo, tai skaitā, gan gados vecāki vīri, gan zēni. Atbalstu karaspēkam sniedza 1919. gada 22. septembrī izveidotā organizācija – Latviešu sieviešu palīdzības korpuss. Korpusa dalībnieces ierīkoja karavīru ēdināšanas punktus, lielāko no tiem jau 9. oktobrī atvēra Rīgas Latviešu biedrības namā. Brīvprātīgās aprūpēja karavīrus hospitāļos un laboja apģērbu, piedalījās kritušo karavīru apbedīšanas organizēšanā, kā arī rūpējas par sabiedrības daļu, kam bija nepieciešama īpaša palīdzība – trūcīgo karavīru ģimenēm un bāreņiem. Šos darbus vadīja Tautas padomes priekšsēdētāja Jāņa Čakstes kundze Justīne Čakste. Materiālo līdzekļu vākšanai novembra sākumā ar Sieviešu palīdzības korpusa atbalstu nodibināja "Zelta fondu", kuru vadīja rakstniece Īvande Kaija. Tas darbojās pusgadu un pēc slēgšanas visus savāktos zelta un sudraba priekšmetus, kā arī naudu – 400 000 rubļu nodeva Latvijas Bankai. Ziedojumi palīdzēja nostiprināt valsts kasi brīdī, kad tas visvairāk bija nepieciešams. Aptuveni tūkstotis sieviešu ikdienā strādāja līgumdarbus Latvijas armijā un ar to saistītās institūcijās. Lielākā daļa no viņām bija medicīnas darbinieces, telefonistes un kancelejas ierēdnes, vai arī veica dažādus saimnieciskos darbus			
Fotogrāfija	Latvijas armijas karavīri kopā ar kādu karadienestā iestājušos zēnu. Rīga, 1919. gada rudens. <i>Nepilngadīgos brīvprātīgos karavīrus iedalīja gandrīz visās Latvijas armijas vienībās un iestādēs, galvenokārt kā ziņnešus un rakstvežus, nepieciešamības gadījumos viņus iesaistīja izlūkošanā ienaidnieka aizmugurē. Daļa no viņiem (120–130 zēni) bija apvienoti 1. studentu bataljona karazēnu jeb boiskautu rotā un viņus nosūtīja pildīt konkrētus uzdevumus dažādās armijas vienībās un iestādēs</i>	361.		

CITĀTS	No M. Vētras atmiņām “Div’ dūjiņas”: “Nevaru atcerēties, kad Birznieku ieskaitīja mūsu rotas sastāvā, vismaz Rīgā esot un pirmajās Bolderājas dienās viņš vēl nebija ar mums. Taču trešā novembrī viņam kā ziņnesim starp mūsu rotas un pulka komandieri, jau lode bija izskrējusi caur cepuri. Nākošā dienā viņš ieradās pie mani un teica: - Rotas komandieris mani sūtīja, mož’ ka jums būšot darbi, kur mani lietāt. Darba man pašam nepietika, bet biju pateicīgs vtln. Lapiņam – tagad man bija palīgs, kas kauju laikā manā vietā varēs sargāt rotas grāmatas. Bez tam šis “možka”, kā viņu drīzi vien saukāja pat rotas komandieris, bija nepilnus 16 gadus vecs, un tad jau es, ar saviem 17 gadiem pāri, biju daudz derīgāks karotājs.”		
Fotogrāfija	1. Liepājas kājnieku pulka karavīri. 1920. gada pavasaris. <i>Daļa zēnu turpināja dienēt armijā līdz pat 1920. gada vasarai</i>		362.
Fotogrāfija	Varakļānu muižas komandantūras personāls. 1920. gada marts		363.
Fotogrāfija	Valija Veščūna. Ap 1925. gadu. <i>Viena no trīs sievietēm – Lāčplēša Kara ordeņa kavalierēm.</i> <i>1919. gada oktobrī mācījās skolā Rīgā, ģimene dzīvoja bermontiešu ieņemtajā Jūrmalā. 17 gadus vecā skolniece sāka palīdzēt karavīriem Daugavmalas ierakumos, iemācījās rīkoties ar šauteni un pēc vairākkārtējiem lūgumiem viņu ieskaitīja 7. Siguldas kājnieku pulka 3. bataljona karavīru sarakstos kā kareivi “Valija”. Viņa piedalījās Pārdaugavas atbrīvošanā, kā arī turpmākajās pulka kaujās pret bermontiešiem. 19. novembrī pulks forsēja Lielupi pie Plāņu muižas. Būdam laba peldētāja, V. Veščūna viena no pirmajām metās ledainajā ūdenī, rādot piemēru citiem karavīriem. Par drošsirdību un apzinīgu dienesta pienākumu pildīšanu viņu paaugstināja par dižkareivi. Atvaļināta no dienesta 1919. gada 25. decembrī</i>		364.

Fotogrāfija	Pie Sieviešu palīdzības korpusa tējnīca Katlakalnā. 1919. gada novembra vidus. Foto no LNVM krājuma	365.		
Fotogrāfija	Latviešu sieviešu palīdzības korpusa atdīda dalībniece Elza Žiglēvica (25.09.1898.–29.10.1919.). <i>Viena trīs sievietēm – Lāčplēša Kara ordeņa kavalierēm.</i> <i>Sākoties bermontiešu uzbrukuma Rīgai, studente E. Žiglēvica iesaistījās Latviešu sieviešu palīdzības korpusa darbā, strādāja Rīgas latviešu biedrības namā izveidotajā karavīru ēdināšanas punktā. 1919. gada 10. oktobrī kopā ar citām meitenēm viņa nesa pusdienas Brīvības un Elizabetes stūrī novietotā lielgabala apkalpei un guva ievainojumus bermontiešu raidīta artilērijas šāviņa sprādziena laikā. Nedēļu vēlāk sākās komplikācijas, kā rezultātā E. Žiglēvica slimnīcā mira</i>	366.		
Fotogrāfija	5. Cēsu kājnieku pulka karavīri un Latviešu sieviešu palīdzības korpusa pārstāves ar piegādātajiem saziēdoto mantu saiņiem Brantu muižā Vidzemē. 1919. gada rudens	367.		
Fotogrāfija	Latviešu sieviešu palīdzības korpusa Jelgavas nodaļas zupas virtuvē. 1919. gada novembra beigās–decembris. No K. Klaumanes personīgā arhīva	368.		
CITĀTS	No Ivandes kaijas dienasgrāmatas: Trešdien, 5. XI 1919. g. 31. X uzrakstīju uzsaukumu latviešu sievietēm, lai dibina Latviešu sieviešu zelta fondu, ziedojot visu savu nekustamo kapitālu, rotas un sudrablietas. Šodien tas nodrukāts Latvijas Sargā. (..) Sestdien, 8. XI 1919. g. Zelta fonds iet! (..) zeltu un sudrabu nes, vīrieši jau arī atdod visas zelta pulksteņa ķēdes, viens 3 mārc. sudraba iestiepis.”			

Dokuments	Zelta fonda ziedojuma kvīts nr. 333, izsniegta leitnantam Vilim Jaunumam par 4. šķiras Jura krusta ziedošanu. 1920. gada 2. februāris	369.	ORIGINĀLS Jābūt redzamai no abām pusēm
Dokuments	Latvijas Sarkanā Krusta ierīkotās tējnīcas izkārtne. 1919. gada rudens. <i>Bermontiādes laikā aktīvi darbojās arī Latvijas Sarkanais Krusts. Dibināts Rīgā 1918. gada 20. novembrī, lai rūpētos par bēgļiem un karagūstekņiem, kā arī organizētu iedzīvotāju un karavīru medicīnisko aprūpi</i>	370. [25 x 39 cm]	
Fotogrāfija	Žēlsirdīgās māsas Neatkarības kara laikā. 1919.–1920. gads. <i>Lielākā daļa žēlsirdīgo māsu bija izglītotas sievietes, arī medicīnas studentes. Kopš 1920. gada vasaras armijā strādājošās žēlsirdīgās māsas oficiāli uzskatīja par mobilizētām karadienestā</i>	371.	
Fotogrāfija	Žēlsirdīgās māsas ar Latvijas armijas karavīriem. 1920. gada vasara	372.	
Fotogrāfija	Vidzemes divīzijas karalauka telefona centrāle. 1919. gada 17. septembris	373.	
Dokuments	Baldones iecirkņa komandantūras rakstvedes Alises Rihteres personas apliecība. Izsniegta 1919. gada 3. novembrī	374. [11,2 x 18,7 cm]	ORIGINĀLS
Fotogrāfija	Rīgas pilsētas komandantūras darbinieki un darbinieces. 1920. gads	375.	

Fotogrāfija	Latviešu atsevišķās brigādes Virsnieku kluba personāls <i>Cafe De Paris</i> telpās Rīgā. 1919. gada jūlijs	376. 	ORIGINĀLS Centrālais eksponāts sadaļā.
Fotogrāfija	2. Ventspils kājnieku pulka vezumnieki. 1920. gada pavasaris. <i>Vezumnieku pienākumus armijā pildīja arī civilie iedzīvotāji, gan obligātā kārtā pēc pavēstes saņemšanas, gan brīvprātīgi</i>	377. 	
Priekšmets	Latvijas valsts karogs. 1919. gads. <i>Dāmu komitejas darināto karogu 1919. gada decembrī vai 1920. gada janvārī skolniekam Eduardam Kalniņam pasniedza Īles baznīcas mācītājs. Viņš kopā ar vēl pieciem skolniekiem 1919. gada novembra beigās pildīja vezumnieka pienākumus Latvijas armijā un kaujā tika ievainots</i>	378. 186 x 100 cm	
Teksts	Latvijas armijas karavīru un vietējo iedzīvotāju ikdienas dzīve noritēja plecu pie pleca , jo sevišķi frontes tuvumā. Nepieciešamības gadījumos viņi viens otram palīdzēja, kā arī kopā pavadīja brīvo laiku. Iedzīvotāji, kuri kara laikā bija zaudējuši savas mājas, iespēju robežās izmantoja iepriekš karavīru vajadzībām celtās zemnīcas		
Fotogrāfija	Latvijas armijas karavīri vakariņo kādā Latgales vecticībnieka mājā. 1920. gads	379. 	
Fotogrāfija	Latvijas armijas karavīrs kopā ar vietējiem iedzīvotājiem ķer jeb dukurē zivis Zilupē. 1920. gada pavasaris	380. 	
Fotogrāfija	8. Daugavpils kājnieku pulka virsnieki pēc labības novākšanas. 1919. gada augusts	381. 	

Fotogrāfija	Latvijas armijas karavīri un dāma spēlē kriketu. 1919. gada vasara	382. 	
Fotogrāfija	Dejas svētdienas vakarā Latvijas armijas priekšējo pozīciju tuvumā. 1920. gada vasara	383. 	
Fotogrāfija	Dzīvošanai pielāgotās zemnīcas. 1920. gads	384. 	
Fotogrāfija	Zēns pie dzīvošanai pielāgotām zemnīcām. Jelgavas apkārtnē, 1919.–1920. gads	385. 	

Reģionālais un starptautiskais aspekts: Atsevišķas “kabatiņas” – Baltijas reģiona valstis un Sabiedrotie, redzot mākslinieku piedāvāto telpas iekārtojuma shēmu, varēs precizēt atrašanās vietu.

5. Sadarbība ar Baltijas reģiona valstīm, kopējās reģiona vēstures iezīmes (Igaunija, Lietuva, Polija)

Nodaļas uzstādījums:

Ieskicēt kopējās iezīmes šī laika vēstures notikumos Baltijas reģionā un vēlreiz akcentēt, kāda nozīme bija kaimiņvalstīm Latvijas valsts neatkarības izcīnīšanā.

Teksts	Pirmā pasaules kara beigās brūkot Krievijas impērijai, Baltijas reģionā tika apspriesti dažādi nākotnes politiskie projekti – gan dažādu veidu zemju federācijas, gan nacionālu valstu idejas. Rezultātā 1918. gadā reģionā tika pasludinātas jaunas valstis, kurām, izcīnot neatkarības karus, izdevās savu		
--------	---	--	--

	brīvību nosargāt – Igaunija, Lietuva, Latvija, kā arī atjaunota Polijas suverenitāte. Baltijas valstu pasludināšanas laiks un apstākļi bija dažādi. Pagaidu valdības reālu darbu pie valsts izveides visās trīs Baltijas valstīs sāka 1918. gada novembrī, turklāt visām nācās organizēt savas valsts aizsardzību kara apstākļos. Visām trim Baltijas valstīm nācās meklēt sadarbības iespējas, jo bija jākaro pret vieniem un tie pašiem ienaidniekiem Fotogrāfija Latvijas armijas pirmā parāde Rīgā, Esplanādē par godu viesiem no Lietuvas un Igaunijas. 1919. gada 12. septembris. <i>Jau no 1918. gada decembra tika organizētas vizītes un tikšanās starp Latvijas, Lietuvas un Igaunijas pārstāvjiem 1919. gada 10.–12. septembrī Rīgā sapulcējās visu trīs Baltijas valstu pārstāvji, lai kopīgi spriestu par dažādiem saimnieciskiem un politiskiem jautājumiem, t. sk., militāro sadarbību, robežām, pārtikas apgādes problēmām strīdīgajos apgabalos, satiksmi. Latvijas presē tā tika saukta par Baltijas valstu konferenci</i> Lietuva Lietuva pasludināja neatkarību 1918. gada 16. februārī vācu okupācijas apstākļos un sadarbībā ar okupācijas iestādēm, akceptējot to izvirzītos ierobežojumus. Lietuvas teritoriju vācu karaspēks bija ieņēmis jau 1915. gadā. Okupācijas iestādes sadarbojās ar lietuviešu pārstāvjiem un ļāva viņiem pašorganizēties. 1917. gada 18.–22. septembrī Viļņas konferences ietvaros 222 delegāti ievēlēja Lietuvas Padomi (Lietuvos Taryba) 20 vīru sastāvā, to vadīja Antons Smetona. Pirmajos mēnešos Padome darbojās ciešā sadarbībā ar okupācijas iestādēm un apstiprināja to interesēm atbilstošus lēmumus. Situācija mainījās 1918. gada sākumā, kad Padome publiskoja deklarāciju par demokrātiskas Lietuvas valsts izveidošanu. 1918. gada 16. februārī Padome pieņēma “Lietuvas Neatkarības aktu”, kurā pasludināja neatkarīgas Lietuvas valsts atjaunošanu un demokrātiskas valsts	386. 	Šo teikumu izcelt.
--	--	---	---------------------------

	izveidošanu ar galvaspilsētu Viļņā. Vācijas okupācijas iestādes dokumentā paustos nodomus īstenot dzīvē pilnībā neatļāva. Lietuvas Pagaidu valdība Augustīna Voldemāra vadībā darbu sāka pēc Vācijas kapitulācijas Pirmā pasaules karā – 1918. gada 11. novembrī. Neatkarību Lietuvai nācās aizstāvēt cīnoties pret Padomju Krievijas Sarkanā armiju, kas iebruka jaunajā valstī 1918. gada novembra beigās, lai palīdzētu iegūt varu lietuviešu lielinieku valdībai. Lieliniekiem izdevās ieņemt Viļņu, un Lietuvas Pagaidu valdība pārcēlās uz Kauņu, ko kontrolēja vācu karaspēks. Lieliniekus no Viļņas aprīlī padzina Polijas armija. 1919. gada pavasarī saformētā Lietuvas armija kopā ar vācu spēkiem līdz jūnijam atbrīvoja Polijas armijas nekontrolēto etnisko lietuviešu teritoriju no lieliniekiem. Turpmākajos mēnešos norisinājās sadursmes ar vācu spēkiem un Krievijas monarhijas atjaunošanas piekritējiem. 1920. gada 12. jūlijā Lietuva parakstīja Miera līgumu ar Padomju Krieviju. Tā kā Padomju Krievija atzina Lietuvas tiesības uz Viļņu, lietuvieši piekrita Sarkanās armijas klātbūtnēi Lietuvā tās cīņu laikā pret poļu karaspēku. Sarkanā armija ieņēma Viļņu un nodeva pilsētu Lietuvas pārvaldībā. Cīnoties pret lieliniekiem, Polijas armija Viļņu atkārtoti ieņēma 1920. gada 9. oktobrī. Kopumā divu gadu laikā Viļņa sešas reizes gāja no rokas rokā starp vāciešiem, lietuviešiem, poļiem un krieviem. Gala rezultātā poļu ģenerāļa Lucjana Ņeļigovska vadībā Viļņas apgabalā tika izveidota Viduslietuvas republika, ko 1922. gada 22. martā oficiāli iekļāva Polijas sastāvā. Savukārt Lietuvas konstitūcijā par valsts galvaspilsētu bija noteikta Viļņa, Kauņai piešķirot pagaidu galvaspilsētas statusu. Cīņa par neatkarību Lietuvā noslēdzās 1920. gada 29. novembrī ar Miera līguma parakstīšanu starp Lietuvu un Poliju Lietuvas armijas saistība ar Latvijas Neatkarības karu		
Priekšmets (atveids)	Lietuvas armijas karavīra kokarde. <i>1919. gada jūnija sākumā Lietuvas armija, padzenot lieliniekus, ieņēma Aknīsti. Lietuvas vadība pielika lielas pūles, lai iegūtu un paturētu savā pārziņā Ilūkstes</i>	387.	

	<i>apriņķi. Šajā rajonā jau bija sākuši darboties latviešu partizāni – Augškurzemes partizānu pulks, kura apgādi un arī augstāko vadību uz laiku uzņēmās lietuvieši. Latvijas teritorijā Lietuvas armija nostiprinājās pie Subates un Asares</i>		
Fotogrāfija	Lietuvas armijas 1. jātnieku pulka I eskadrona karavīri ierindā. 1919. gads	388.	
Fotogrāfija	Virgoliča korpusa karavīrs uzrauga Aleksandrijas muižā strādājošās lietuviešu sievietes. 1919. gada vasara <i>1919. gada 16. jūnijā Šauļos ieradās krievu pulkveža Jevgeņija Virgoliča vienība, kas bija daļa no pulkveža Pāvela Bermonta komandētās Rietumu brīvprātīgo armijas. Pirmās sadursmes notika 15. septembrī, bet plašāka karadarbība sākās 15. oktobrī, kad Virgoliča korpusa Vācu leģiona vienības ieņēma Biržus un Radvilišķus</i>	389.	
Fotogrāfija	Lietuvas armijas Atsevišķā Marijampoles bataljona karavīri. 1919. gada rudens. <i>Novembra beigās Lietuvas armija pārgāja pretuzbrukumā. Karadarbība ilga līdz 13. decembrim</i>	390.	
Fotogrāfija	Lietuvas armijas iegūtie trofejas lielgabali. Radvilišķu dzelzceļa stacija. 1919. gada novembra beigas. <i>Iejaucoties Sabiedroto misijai, 26. novembrī sākās organizēta vācu-krievu spēku evakuācija uz Vāciju. Decembra sākumā Latvijas un Lietuvas armiju pārstāvji parakstīja vienošanos par kopīgu karadarbības uzsākšanu pret vācu-krievu spēkiem gadījumā, ja tie neatstātu Lietuvas teritoriju līdz 14. decembrim, taču tas vairs nebija nepieciešams</i>	391.	
Teksts	Igaunija		

	Igaunija pasludināja neatkarību 1918. gada 24. februārī, vienu dienu pirms vācu karaspēks ieņēma Tallinu. Reālu darbu jaunā valdība nepaspēja uzsākt, jo to nepieļāva vācu okupācijas iestādes. 1917. gada aprīlī Krievijas Pagaidu valdība atzina Igaunijas tiesības uz autonomiju un Igaunijas guberņai pievienoja Vidzemes guberņas igauņu apdzīvotos pagastus. Jūlijā notika jaunās guberņas pārstāvniecības institūcijas – Pagaidu zemes padomes – vēlēšanas, kurās vairākumu ieguva Igaunijas Zemnieku savienība un sociāldemokrātiskie spēki. Pēc lielinieku apvērsuma Krievijā 1917. gada 7. novembrī, Zemes padome pasludināja sevi par augstāko varas institūciju Igaunijā, taču, lielinieku varas apstākļos, darbību bija spiesta turpināt nelegāli. 1918. gada 18. februārī atsākoties vācu karaspēka uzbrukumam, Zemes padomes deputāti izveidoja Igaunijas Glābšanas komiteju trīs vīru – Konstantīna Petsa, Jiri Vilmsa un Konstantīna Konika – sastāvā. 24. februārī, kad Sarkanā armija Tallinu jau bija pametusi, bet vācu karaspēks to vēl nebija sasniedzis, Igaunijas Glābšanas komiteja izplatīja “Manifestu Igaunijas tautām”, kurā pasludināja neatkarīgu un demokrātisku republiku. Vācu okupācijas iestādes tālāku valsts veidošanu nepieļāva. Igaunijas Pagaidu valdība K. Petsa vadībā darbu sāka pēc Vācijas kapitulācijas Pirmā pasaules karā – 1918. gada 11. novembrī. Neatkarību Igaunijai nācās aizstāvēt cīnoties pret Padomju Krievijas Sarkano armiju, kas iebruka jaunajā valstī 1918. gada beigās, lai palīdzētu iegūt varu igauņu lielinieku valdībai. Pretinieku izdevās apturēt 35 kilometrus no Tallinas un jau 1919. gada janvārī sākta pretuzbrukumā atbrīvot Igauniju no lieliniekiem. Cīņa turpinājās Krievijas teritorijā, kā arī Latvijā, kur 1919. gada jūnijā Igaunijas armijai nācās sastapties ar vēl vienu ienaidnieku – vācu spēkiem. Cīņa par neatkarību Igaunijā noslēdzās 1920. gada 2. februārī ar Miera līguma parakstīšanu starp Igauniju un Padomju Krieviju Igaunijas armijas saistība ar Latvijas Neatkarības karu		<i>Šo teikumu izcelt.</i>
--	---	--	----------------------------------

Priekšmets	Igaunijas armijas karavīra kokarde. <i>Cīnoties ar lieliniekiem, 1919. gada janvāra beigās Igaunijas armija sasniedza Latvijas robežu un izcīnīja pirmās kaujas Latvijas teritorijā Rūjienas–Ainažu rajonā</i>	392. 	
Priekšmets	Igaunijas Brīvības krusts, 1. šķiras 3. pakāpe. <i>Apbalvojums dibināts 1919. gada 24. februārī. Krustam ir trīs šķiras, katrai no tām vēl arī trīs pakāpes. Katrai šķirai ir atšķirīga lente zili-balti-melnā krāsā, dažāds ir arī paša krusta (1. šķira – balts, 2. šķira – melns, 3. šķira – zils) un citu apbalvojama detaļu krāsojums. Kopumā apbalvoti 3224 cilvēki (2150 no viņiem bija Igaunijas pilsoņi). Starp apbalvotajiem bija 50 Latvijas pilsoņi</i>	393. [50 x 30 mm, ar lenti 32 mm]	
Fotogrāfija	Skrundas baznīca, virs kuras 1919. gada 29. janvārī uzvilka Latvijas Republikas karogu. <i>1919. gada janvāra beigās Liepājā ar kuģi ieradās Igaunijas Kara skolas kadetu grupa, lai iepazītos ar situāciju Latvijā. Viņi apmeklēja Latviešu atsevišķā bataljona štābu Rudbāržos un brīvprātīgi piedalījās pulkveža O. Kalpaka komandētā bataljona uzbrukumā Skrundai 29. janvārī</i>	394. 	
Fotogrāfija	Ziemeļlatvijas brigādes komandiera adjutants jūras virsleitnants Jānis Brenners un kāds igauņu virsnieks. 1919. gada pavasaris. <i>Ar Igaunijas atbalstu saformēja Ziemeļlatvijas brigādi pulkveža J. Zemitānā vadībā, kā arī nodrošināja tās apgādi. No 1919. gada marta beigām igauņu un latviešu karavīri cīnījās plecu pie pleca Latvijas teritorijā – sākumā pret lieliniekiem, bet 6.–23. jūnijā izcīnīja uzvaru pret vācu spēkiem Cēsu kaujās</i>	395. 	
Fotogrāfija	Igauņu armijas karavīri rok ierakumus Strenču apkārtnē. 1919. gada vasara. <i>Godinot uzvaru Cēsu kaujās, Igaunijā 23. jūnijs tiek svinēts kā Uzvaras diena</i>	396. 	

Fotogrāfija	Igaņu bruņuvilciens Wõitleja Rīgā. 1919. gada oktobris <i>Divi igauņu bruņuvilcieni atradās Rīgā no 10. līdz 22. oktobrim un sniedza būtisku artilērijas atbalstu pilsētas aizstāvēšanā. Vilcieni devās prom no Rīgas, kad Latvijas un Igaunijas valdībām neizdevās vienoties par kopdarbības nosacījumiem</i>	397. 	
Teksts	Polija Polija 1918. gadā atjaunoja savas valsts suverenitāti. 11. novembrī darbu sāka Polijas Reģentu padomes ieceltais pagaidu Valsts priekšnieks Juzefs Pilsudskis. Decembra sākumā Polijas armija iesaistījās cīņā pret Padomju Krievijas Sarkanu armiju. Šis karš iegājis vēsturē ar nosaukumu Poļu–padomju karš. Cīnoties pret lielinieki, Polijas armija sasniedza Latvijas robežu. Karš beidzās ar 1921. gada 18. martā parakstīto miera līgumu starp Poliju un Padomju Krieviju Polijas armijas saistība ar Latvijas Neatkarības karu		
Priekšmets	Adriana tipa bruņucepure ar Polijas armijas kokardi. 1919.–1920. gads. <i>Cīnoties ar Padomju Krievijas Sarkanu armiju, Polijas karaspēks 1919. gada augusta beigās sasniedz Latvijas robežu Daugavpils apkārtnē</i>	398. 	
Fotogrāfija	Polijas armijas sapieri dzelzceļa tilta atjaunošanas laikā Daugavpilī. 1920. gada pavasaris. <i>1919. gada 27. septembrī sākās poļu uzbrukums Grīvai, iesaistot papildspēkus un Polijas armijas rindās karojošo franču tanku vienību, 28. septembrī poļiem izdevās to ieņemt. Sapieri uzspridzināja Daugavpils dzelzceļa un koka tiltus. Visu Daugavas kreiso krastu Daugavpils apkārtnē kontrolēja poļu un lietuviešu karavīri</i>	399. 	
Fotogrāfija	5. poļu Leģionu kājnieku pulka parāde Daugavpilī. Parādi pieņem ģenerālis Edvards Ridzs-Smigļis. 1920. gada 22. februāris.	400. 	

Fotogrāfija	<i>Latgales atbrīvošanas operācijā piedalījās 30 000 poļu karavīru ģenerāļa E. Ridzi-Smiglija vadībā. Pirms uzbrukuma sākuma Polijas armija ieņēma fronti gar Daugavu no Polockas (tagad – pilsēta Baltkrievijas teritorijā) līdz Daugavpili. Arī pēc Sarkanās armijas padzīšanas no Latgales 1920. gada janvāra beigās, Polijas armijas vienības turpināja uzturēties Latvijas teritorijā. Notikumu attīstība Poļu–padomju kara frontē pēc 1920. gada 4. jūlijā atsāktā Sarkanās armijas uzbrukuma draudēja ar Latgales pierobežā izvietoto vienību nošķiršanu no savējiem, tāpēc tās atgriezās savas valsts teritorijā. Viņu vietā pozīcijas ieņēma Latvijas armijas vienības</i> Polijas un Padomju Krievijas miera sarunas Rīgā. 1921. gada sākums. Poļu–padomju karš sākās 1918. gada novembrī, noritēja ar mainīgām sekmēm. Kaudas pie Varšavas laikā 1920. gada 17. augustā Minskā sākās miera sarunas. Gūstot panākumus kaujās, Polija pieprasīja sarunas pārcelt uz Rīgu. Sarunas Melngalvju namā Rīgā atsākās 21. septembrī un ilga līdz Rīgas miera līguma parakstīšanai 1921. gada 18. martā	401. 	
-------------	--	---	--

6. Sabiedroto valstu loma politiskajos, militārajos un sociālajos procesos Latvijā

Nodaļas uzstādījums:

Vēlreiz akcentēt Sabiedroto lomu (starptautisko sadarbību) dažādajos politiskajos un militārajos procesos Latvijā.

Teksts	Sabiedroto valstis (Lielbritānija, Francija un ASV) iesaistījās Baltijas reģiona notikumos sākot no 1918. gada beigām. Pirmo nosūtīto pārstāvju uzdevums bija noskaidrot politiski-militāro situāciju, lai, pamatojoties uz realitāti, varētu realizēt savas intereses reģionā. Sabiedrotie nevēlējās pieļaut Pirmajā pasaules karā sakautās Vācijas nostiprināšanos Baltijā, kur tā varētu atjaunot savus spēkus, kā arī pielika pūles, lai ierobežotu lielinieku vadītās Padomju Krievijas ekspansiju. Daudzskaitlīgākas Sabiedroto valstu misijas Latvijā ieradās 1919. gada pavasarī Liepājā: marta sākumā darbu sāka Lielbritānijas militārā misija majora Alfrēda Kīnana vadībā, aprīlī misiju uz Latviju nosūtīja ASV delegācija Parīzes Miera sarunās, drīz vien tai pievienojās Amerikas Palīdzības		
--------	---	--	--

	administrācijas misija, bet maijā ieradās Francijas militārā misija pulkveža Emanuela Diparkē vadībā. Misiju darbība bija saistīta gan ar atbalstu Latvijas Pagaidu valdībai un tās bruņotajiem spēkiem, gan vēlmi izmantot vācu spēkus cīņai pret lieliniekiem. Tāpēc Sabiedrotie centās veicināt latviešu un vācu spēku sadarbību, kā arī Cēsu kauju noslēgumā noorganizēja pamiera sarunas Strazdumuižā. Viennozīmīgu Sabiedroto atbalstu Latvijas Pagaidu valdība un Latvijas armija ieguva Bermontiādes laikā – situācijā, kad Latvijas sabiedrība bija pierādījusi gatavību aizstāvēt savu valsti		
Fotogrāfija	Lielbritānijas militārās misijas vadītājs majors Alfrēds Kīnans (1. no labās) ar Latvijas armijas virsniekiem Ludzā iepazīstas ar situāciju karaspēkā. 1920. gada pavasaris. <i>Majors A. Kīnans pirmo reizi Baltiju bija apmeklējis vēl pirms 1. pasaules kara un ātri izprata situāciju Latvijā. Jau vienā no pirmajiem ziņojumiem viņš rakstīja, ka latviešu zemnieku noskaņojums ir vairāk antivācisks nekā lieliniecisks. Viņa vadītā misija veicināja latviešu karaspēka apgādi, kā arī palīdzēja Latvijas Pagaidu valdības ministriem izvairīties no aresta pēc Aprīļa puča Liepājā. Arī turpmākajos mēnešos Lielbritānijas misija aktīvi sadarbojās ar Latvijas Pagaidu valdību</i>	402. 	
Fotogrāfija	Lielbritānijas militārās misijas pārstāvji ierodas Ropažos. 1919. gada vasara	403. 	
Fotogrāfija	Amerikas Palīdzības administrācijas misijas automobilis pie Baložiem Olaines apkārtnē, vedot sarunas ar bermontiešiem par humanitārās palīdzības jautājumiem iedzīvotājiem. 1919. gada oktobris. <i>ASV darbība Latvijā bija galvenokārt saistīta ar pārtikas produktu piegādi (t. sk., uz kredīta) un to izdali, lai mazinātu lielinieku, kas viņuprāt bija galvenais ienaidnieks reģionā, aģitācijas ietekmi sabiedrībā, kā arī ziņojumu gatavošana par stāvokli Latvijā. Pēc Aprīļa puča ASV pārstāvji vēlējās panākt kompromisu starp K. Ulmaņa vadīto valdību un vācbaltiešiem, iekļaujot valdībā vairāk nacionālo minoritāšu pārstāvju. No Sabiedroto valstu misijām, ASV pārstāvji bija visskeptiskāk noskaņoti pret iespēju Baltijā izveidot ilglaicīgas neatkarīgas</i>	404. 	

	<i>valstis</i>		
Fotogrāfija	Francijas militārās misijas vadītājs pulkvedis Emanuels Diparkē piedalās Latvijas armijas parādē Liepājā. 1920. gada janvāra beigas. <i>Pēc ierašanās Latvijā pulkvedis E. Diparkē centās panākt vienošanos starp Latvijas Pagaidu valdības vadītāju K. Ulmani un provāciskās valdības vadītāju A. Niedru, taču to nepanācis, uzskatīja sevi par pārstāvi pie A. Niedras valdības. Pēc Cēsu kaujām aktīvi sadarbojās ar Latvijas Pagaidu valdību un veicināja Francijas valdības atbalstu Latvijai, t. sk., ieroču un munīcijas piegādes Latvijas armijas jaunformētajai Zemgales divīzijai</i>	405.	
Fotogrāfija	Kuģis "Vera" Rīgas ostā. Atvesta britu munīcija un lielpabai. 1919. gada rudens. <i>1919. gada oktobra sākumā Latvijas armija no ārzemēm saņēma 22 lielpabalus, 124 ložmetējus, 18 600 šautenes, 30 000 lādiņus, 10 miljonus patronu, kā arī lielu daudzumu karavīra ietērpa, apavu, medicīnas preču un pārtikas</i>	406.	
Fotogrāfija	Latvijas armijas Bruņoto automobiļu divizona štāba personāls. Rīga, 1920. gads. Divi 2. rindā sēdošie virsnieki ģērbušies britu armijas formas tērpos ar Latvijas armijas atšķirības zīmēm	407.	
Fotogrāfija	Britu karakuģi Daugavā. Rīga, 1919. gada rudens. <i>Britu karakuģu eskadra Baltijas jūrā ieradās jau 1918. gada 28. novembrī. Latvijā tā apmeklēja Liepāju un Rīgu. 1919. gada februāra sākumā britu kuģi latviešu karavīriem uz Liepāju atveda pirmās 50 patšautenes un 5000 šautenes. Pēc Aprīļa puča Liepājā britu karakuģi sargāja reidā stāvošo Latvijas kuģi "Saratov", uz kura atradās Latvijas Pagaidu valdība. Savukārt 1919. gada oktobrī un novembrī britu karakuģi kopā ar franču kuģiem atbalstīja Latvijas armijas uzbrukumus pulkveža Pāvela Bermonta komandētajai Rietumu brīvprātīgo armijai pie Rīgas un Liepājas</i>	408.	

Fotogrāfija	Viens no deviņiem britu karakuģa "Dragon" jūrniekiem, kuri gāja bojā 1917. gada 17. oktobrī bermontiešu artilērijas apšaudes laikā	409.		
Fotogrāfija.	Lielbritānijas kara jūrnieki – lielgabala apkalpe, uz laiku piekomandēta Latvijas armijas 1. bruņotā divizionā bruņuvilcienam. Rīga, 1919. gada novembra beigas	410.		
Fotogrāfija	Dineja par godu franču virsniekiem par godu viņu apbalvošanai ar Lāčplēša Kara ordenis. Domājams, 1922. gads. 2. no kreisās – Žans Brisons. 1919. gada 12. oktobrī Daugavas grīvā ieradās franču flotes Baltijas jūras eskadras komandieris jūras kapteinis Žans Brisons ar vairākiem kuģiem. Viņš kļuva par apvienotās Sabiedroto flotes komandieri Rīgā	411.		<i>Ja būs iespējams – fotogrāfija tiks nomainīta ar Ž. Brisona portretu un / vai franču karakuģa fotogrāfiju</i>
Teksts	Latvijai Neatkarības kara laikā bija svarīgs ne tikai Sabiedroto valstu politiski-militārais atbalsts, bet arī humanitārā palīdzība, ko sniedza dažādas organizācijas. Pirmā pasaules kara laikā izpostītā saimnieciskā dzīve neļāva nekavējoties pašiem nodrošināt iedzīvotājus ar visu nepieciešamo.			
	Amerikāņu palīdzības administrācija (American Relief Administration) koncertēja savu darbību uz iedzīvotāju apgādi ar pārtiku, jo sevišķi produktu izsniegšanu trūcīgo bērnu ēdināšanai. Līdz 1920. gada pavasarim organizācija Rīgā iekārtoja 39 bērnu ēdināšanas virtuves. Visā Latvijā kopumā šādi tika baroti līdz 80 000 bērnu. Nozīmīga bija arī viņu palīdzība Rīgas iedzīvotājiem pēc pilsētas atbrīvošanas no lieliniekiem 1919. gada 22. maijā, kad daudzi dzīvoja uz bada robežas, kā arī palīdzība medicīnas jomā.			
Fotogrāfija	Amerikāņu palīdzības administrācijas sarūpēto pusdienu izdalīšana bēgļu bērniem Rītupes nometnē. 1920. gads. Fotogrāfs M. Lapiņš	412.		

Teksts	Vēl viena no ASV sabiedriskajām organizācijām, kas sniedza palīdzību gan iedzīvotājiem, gan arī Latvijas armijai, bija Amerikas Sarkanais Krusts. Tas jau no 1919. gada 11. oktobra Rīgā nodrošināja transportu ievainoto Latvijas armijas karavīru izvešanai no frontes zonas, apgādāja medicīnas iestādes ar segām, veļu, medikamentiem un citiem sanitārajiem piederumiem. Savukārt 25.–26. oktobrī šī organizācija pēc Latvijas Pagaidu valdības lūguma vienojās ar pulkvedi P. Bermontu un uzsāka Torņakalna un Āgenskalna 25 000 iedzīvotāju apgādi ar Rīgas pilsētas valdes izsniegto maizi		
Fotogrāfija	Amerikāņu Sarkanā Krusta transporta kolonna. Rīga, 1919. gada oktobris-novembris. Fotogrāfs V. Rīdžinieks	413.	
Fotogrāfija	Amerikas Sarkanā Krusta palīdzības sūtījumu Jelgavā palīdzēja izdalīt Latviešu Sieviešu palīdzības korpusa dalībnieces. 1919. gada decembris. No K. Klaumanes privātā arhīva	414.	
Fotogrāfija	Pulkvedis-leitnants Džozefs Stēlins pie Latvijas armijas Aviācijas parka lidmašīnas <i>Sopwith Camel</i> . 1920. gada pavasaris. <i>Latvijas Neatkarības karā individuāli kopā ar Latvijas armiju cīnījās arī atsevišķi ārvalstu pilsoņu – brīvprātīgie. Viens no viņiem bija amerikāņu kara lidotājs Dž. Stēlins, kuru 1920. gada 5. martā ieskaitīja Latvijas armijas Aviācijas parka virsnieku sarakstā. Viņa darbu pie brīvprātīgo kara lidotāju vervēšanas Amerikā pārtrauca Latvijas–Padomju Krievijas Miera līguma parakstīšana</i>	415.	

Nobeigums:

7. Lāčplēša Kara ordenis

JĀIZCEĻ

Teksts	Pēc Neatkarības kara beigām Satversmes sapulce 1920. gada 18. septembrī pieņēma likumu par Lāčplēša Kara ordeni – augstāko militāro apbalvojumu Latvijā . Par ordeņa simbolisko dibināšanas datumu uzskata 1919. gada 11.		
--------	--	--	--

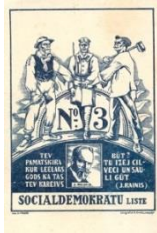
	novembri – dienu, kad Latvijas armija pabeidza Rīgas atbrīvošanu no bermontiešu karaspēka. 1920. gada 11. novembrī, pirmajā gadadienā pēc bermontiešu sakāves pie Rīgas, Satversmes sapulces priekšsēdētājs Jānis Čakste Esplanādes laukumā Rīgā augsto apbalvojumu pasniedza 288 karavīriem. Lāčplēša Kara ordenim bija trīs šķiras, no kopumā pasniegtajiem 2146 apbalvojumiem, 2074 bija 3. šķiras ordeņi. Apbalvojumu piešķīra par varonīgu rīcību Latvijas Neatkarības karā un Pirmajā pasaules kara laika kaujās Latvijas teritorijā, kā arī ārzemniekiem par īpašu ieguldījumu Latvijas neatkarības izcīnīšanā. Līdz 1940. gada m 11. novembris Latvijas Republikā bija svinama diena – Lāčplēša diena. Šajā dienā notika svinīgie dievkalpojumi, karaspēka parādes. Šo dienu atzīmēja kā latviešu karavīru, Latvijas brīvības izcīnītāju, piemiņas dienu. Tradīciju atjaunoja līdz ar Latvijas valsts neatkarības atjaunošanu			
Fotogrāfija	Satversmes sapulces priekšsēdētājs Jāni s Čakste pasniedz Lāčplēša Kara ordeni vienam no 288 pirmajiem apbalvotajiem Latvijas armijas karavīriem. Rīga, 1920. gada 11. novembris	416.		
Fotogrāfija	Pirmās Lāčplēša dienas parāde Esplanādē Rīgā. Priekšplānā – daļa no Lāčplēša Kara ordeni saņēmušajiem virsniekiem. 1920. gada 11. novembris. Fotogrāfs V. Rīdžinieks	417.		
Priekšmets	Lāčplēša Kara ordenis, 3. šķira. <i>Ordenis Nr. 851, piešķirts Latviešu atsevišķā bataljona 2. Cēsu rotas virsleitnantam Augustam Ozolam, jo "1919. gada 6. janvārī izlūkgājienā Iecavas rajonā ievāca svarīgas ziņas par ienaidnieka spēkiem, to izvietojumu, pēc tam ar kauju izlauzās cauri frontes līnijai. Iegūtās ziņas deva iespēju vienībai bez zaudējumiem izklūt no aplenkuma un atkāpties uz Dobeli"</i>	418.		ORIĢINĀLS [PARAUGS] [~ 80 x 40 mm]
Dokuments	Lāčplēša Kara ordeņa kavaliera apliecība, izsniegta kapteinim Augustam Ozoliņam. 1921. gada 29. augusts	419. [8,7 x 13,2 cm]		ORIĢINĀLS

Priekšmets	Lāčplēša Kara ordenis, 3. šķira. <i>Ordenis Nr. 514, piešķirts 2. Cēsu kājnieku pulka virsleitnantam Vilhelmam Akmentiņam, jo "1919. gada 21. jūnijā pie Raunas tilta kā vada komandieris ar labi mērķētu uguni atsita četrus ienaidnieka pārspēka uzbrukumus un padzina vāciešu bateriju; 23. jūnija rītā Cēsīs straujā uzbrukumā ieņēma staciju, ieguva smago ložmetēju u. c. trofejas, pēc tam aizsteidzās priekšā igauņu spēkiem un kopā ar to bruņuvilciena desantu ieņēma Cēsis"</i>	420.	
Priekšmets	Lāčplēša Kara ordenis, 3. šķira. <i>Ordenis Nr. 1601, piešķirts 5. Cēsu kājnieku pulka dižkareivim Arvīdam Laurim, jo "1920. gadā naktī uz 23. februāri Latgalē pie Vistavkas sādžas velosipēdistu rotas sastāvā uzbruka trīsreiz lielākiem pretinieka spēkiem. Kad rota bija spiesta atkāpties, ar sešiem aizsargiem un ložmetēju sedza atkāpšanos, līdz krita gūstā. No tā izbēga 25. maijā un atgriezās pulkā"</i>	421.	
Priekšmets	Lāčplēša Kara ordenis, 3. šķira. <i>Ordenis Nr. 1378, piešķirts Vidzemes divīzijas štāba sevišķu uzdevumu virsniekam jūras virsleitnantam Jānim Brenneram</i> <u>[zināšanai, jo tas pats lasāms diplomā: 1918. gada 18. novembrī Zemgalē pie Garozas muižas, sastapis mūsu vienības, kuras atkāpās no kaujaslauka, ar drošsirdīgu un stingru rīcību bēgošos apturēja, sakārtoja un nosūtīja uz pozīcijām ...]</u>	422.	
Dokuments	Lāčplēša Kara ordeņa diploms, izsniegts jūras virsleitnantam Jānim Brenneram. 1922. gads	423. [66 x 46 cm]	

8. Satversmes sapulces ievēlēšana

Teksts	Gatavošanās tautas vēlētas pārstāvniecības – Satversmes sapulces vēlēšanām sākās 1919. gada vasarā. Satversmes sapulci ievēlēja vispārīgās, vienlīdzīgās, tiešās, aizklātās un proporcionālās vēlēšanās, piedaloties Latvijas abu dzimumu pilsoņiem, kuri sasnieguši 21 gada vecumu, bet personām, kuras		
--------	---	--	--

	bija armijas rindās, vajadzēja būt sasniegušiem 18 gadu vecumu. Vēlēšanas notika 1920. gada 17. un 18. aprīlī. Sākotnēji ievēlēja 150 deputātus. 20. un 21. novembrī notika papildus balsošana teritorijās, kuras pavasarī kontrolēja Igaunijas, Polijas vai Lietuvas armija, ievēlējot vēl divus deputātus. Kandidātu sarakstus iesniedza 25 politiskās partijas un vēlētāju grupas, kopumā piecos vēlēšanu apgabalos tika izvirzīti 57 kandidātu saraksti. Vēlēšanās piedalījās 677 084 vēlētāju jeb 84,9 % no reģistrētajiem vēlētajiem. Lielinieku aicinājums boikotēt vēlēšanas izgāzās. Deputātu vietas parlamentā ieguva 16 partiju un vēlētāju grupu pārstāvji (LSDSP – 57 vietas, Latviešu zemnieku savienība – 26, Latgales Zemnieku partija – 17, Vācu partija – 6, Demokrātu savienība – 6, Darba partija – 6, Latgales Kristīgo zemnieku savienība – 3, Krievu pilsoņu grupa – 4, Ebreju bloks – 5, Bezpartejiskie bezzemnieki – 2, Ceire Cion – 1, Latgales Ļaužu partija – 1, Apvienotās poļu partijas – 1). Jaunie vēlēta parlamenta pamatuzdevums bija izstrādāt un pieņemt valsts konstitūciju jeb Satversmi, kā arī sagatavot agrārreformu		
Brošūra	Tautas padomes sēdē 1919. gada 19. augustā pieņemtais Latvijas Satversmes sapulces vēlēšanu likums. Rīga, 1920. gads	 424. [17 x 12,8 cm]	ORIĢINĀLS
Fotogrāfija	Gatavošanās Satversmes sapulces vēlēšanām. Ministru prezidents Kārlis Ulmanis uzrunā tautas sapulces dalībniekus Tukumā. 1920. gada 28. marts	 425.	
Fotogrāfija	Latvijas armijas virsnieki apspriež gaidāmās Satversmes sapulces vēlēšanas. Austrumu fronte, 1920. gada pavasaris. <i>Saistībā ar Satversmes sapulces vēlēšanām armijas virspavēlnieks ģenerālis J. Balodis pavēlēja vienību komandieriem nodrošināt karavīriem iespēju iepazīties ar politisko partiju programmām un apspriest kandidātu sarakstus, lai viņi spētu veikt "brīvu un pilnīgi apzinīgu izvēli"</i>	 426.	

Dokuments	Latvijas Satversmes sapulces Rīgas apgabala vēlēšanu komisijai iesniegto kandidātu saraksti. 1920. gada aprīlis. <i>Rīgas vēlēšanu apgabalā iesniegti 13 saraksti no 5 līdz 22 kandidātiem katrā. Ar 13. kārtas numuru startēja "Karavīru kandidātu saraksts", kurā ar pirmo numuru bija iekļauts armijas virspavēlnieks ģenerālis Jānis Balodis, bet ar otro – Armijas virspavēlnieka štāba priekšnieks ģenerālis Pēteris Radziņš</i>	 427. [30,4 x 20 cm]	ORIĢINĀLS teksts drukāts lapas abās pusēs
Pastkarte	Latvijas Sociāldemokrātiskās strādnieku partijas aģitācijas lapiņa Satversmes sapulces vēlēšanām. 1920. gada marts	 428. [14 x 9 cm]	ORIĢINĀLS
Dokuments	Satversmes sapulces vēlēšanu kartiņa Nr. 1502, izsniegta Kārlim Ozoliņam, dzīvojošam Rīgā, Romanova ielā 36, dz. 25. 1920. gada marts–aprīlis	 429. [14,4 x 10 cm]	ORIĢINĀLS
Fotogrāfija	Satversmes sapulces atklāšana Vidzemes bruņniecības (tag. – Saeimas) namā. 1920. gada 1. maijs. Fotogrāfs M. Lapiņš	 430.	
Dokuments	Pētera Lazdāna Satversmes sapulces deputāta apliecība. 1920. gada 8. jūlijs	 431. [atvērtā veidā: 12 x 18,5 cm]	ORIĢINĀLS

9. Latvijas Republikas atzīšana *de iure*

Teksts	1921. gada 26. janvārī Sabiedroto valstu Augstāko padome Parīzē, piedaloties Lielbritānijas, Francijas, Itālijas, Japānas un Beļģijas pārstāvjiem, atzina Latvijas valsts suverenitāti un neatkarību <i>de iure</i>. Līdz ar to Latvija bija kļuvusi par pilntiesīgu valsti starptautiskā mērogā. Tas bija Latvijas sabiedrības lielākās daļas atbalsta neatkarīgai Latvijas Republikai, Latvijas Pagaidu valdības starptautiskās darbības, kā arī Latvijas delegācijas Parīzes Miera konferencē īstenoto aktivitāšu rezultāts. Ceļā uz valsts starptautisku atzīšanu Latvijā bija saformēta cīņas spējīga armija, kas ar sabiedrības atbalstu bija spējusi izcīnīt savas valsts neatkarību. Latvijā jau darbojās 16 valstu dažāda veida pārstāvniecības, savukārt Latvijas pārstāvniecības atradās 17 valstīs. Pēc Sabiedroto valstu Augstākās padomes lēmuma sākās vispārēja Latvijas <i>de iure</i> atzīšana. Pirmās to izdarīja Polija, Somija, Vācija, Norvēģija, Zviedrija, Dānija. Kā pēdējā no lielvalstīm to izdarīja ASV 1922. gada 28. jūlijā		
Fotogrāfija	Ārlietu ministrs Zigfrīds Meierovics. 1920. gadu sākums. <i>Jau sākot no 1919. gada maija Z. Meierovics devās vizītēs uz Sabiedroto valstu galvaspilsētām un apmeklēja Miera konferenci Parīzē, lai skaidrotu Latvijas situāciju. Pārvarot ārvalstu līderu skepsi, izdevās pierādīt, ka Latvijai ir tiesības būt pilntiesīgam starptautisko attiecību subjektam un atgriešanās pie iepriekšējās situācijas – Latvijas atrašanās Krievijas sastāvā – vairs nav iespējama</i>	432. 	
Fotogrāfija	Parāde par godu Latvijas atzīšanai <i>de iure</i> Jelgavā. 1921. gada 27. janvāris <i>Jā ir nepieciešams - Izgriezumi no dažādiem preses izdevumiem pēc 26. janvāra, par Latvijas atzīšanu de iure.</i>	433. 	